

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

SURİYELİ GÖÇMENLERİN YENİ MEDYA İLETİŞİM PRATİKLERİ:
ANTALYA ÖRNEĞİ

Merve YILMAZ

Danışman

Doç. Dr. Gökhan Veli KÖKTÜRK

Akdeniz Göç Araştırmaları Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2024

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

SURİYELİ GÖÇMENLERİN YENİ MEDYA İLETİŞİM PRATİKLERİ:
ANTALYA ÖRNEĞİ

Merve YILMAZ

Danışman

Doç. Dr. Gökhan Veli KÖKTÜRK

Akdeniz Göç Araştırmaları Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2024

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Merve YILMAZ'ın bu çalışması, jürimiz tarafından Akdeniz Göç Araştırmaları Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak oy birliği ☐ oy çokluğu ☐ ile kabul edilmiştir.

Başkan : (İmza)

Üye (Danışmanı) : (İmza)

Üye : (İmza)

Tez Başlığı: Suriyeli Göçmenlerin Yeni Medya İletişim Pratikleri: Antalya Örneği

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 09/07/2024

Mezuniyet Tarihi :

(İmza)

Prof. Dr. Tuncer DEMİR

Müdür

AKADEMİK BEYAN

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ;

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Suriyeli Göçmenlerin Yeni Medya İletişim Pratikleri: Antalya Örneği” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını beyan ederim.

(İmza)

Merve YILMAZ

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ

AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Merve YILMAZ
Öğrenci Numarası	202155008012
Enstitü Ana Bilim Dalı	Akdeniz Göç Araştırmaları
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Programın Türü	(X) Tezli Yüksek Lisans () Doktora () Tezsiz Yüksek Lisans
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Doç. Dr. Gökhan Veli KÖKTÜRK
Tez Başlığı	Suriyeli Göçmenlerin Yeni Medya İletişim Pratikleri: Antalya Örneği
Turnitin Ödev Numarası	

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam ... sayfalık kısmına ilişkin olarak, .../.../.... tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nda belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

alıntılar hariç %....

alıntılar dahil % 'dir.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.

() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımca yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

.../.../....

(danışman imza)

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ	iii
KISALTMALAR LİSTESİ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
TEŞEKKÜR	vii
ÖNSÖZ	viii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

1.1. Araştırmanın Konusu ve Kapsamı	3
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	9
1.3. Araştırmanın Yöntemi	14
1.3.1. Araştırmanın Problemi	14
1.3.2. Çalışma Grubu	15
1.3.3. Veri Toplama Aracı	16
1.3.4. Veri Analizi	17
1.3.5. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Varsayımlar	18

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVESİ

2.1. Göç Olgusu ve Göçmen Kavramı	19
2.2. İlişkiler Ağı (Network) Kuramı	23
2.3. Uluslararası Göç Hareketliliğinde Suriyeli Göçmenler ve Yeni Medya	26
2.4. Yeni İletişim Teknolojileri ve Teknolojik Dönüşüm	29
2.4.1. Yeni İletişim Teknolojisi Olarak İnternet	29
2.4.2. Web İçerik Değişim Süreci	30

2.5. Geleneksel Medyadan Yeni Medyaya Geçiş	31
2.6. Yeni Medya İletişim Aracı Olarak Sosyal Medya	34
2.7. Popüler Sosyal Medya Platformları	35
2.8. Sosyal Medya Mecrası ve Göç Olgusu	38

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE DEĞERLENDİRME

3.1. Katılımcı Bireylerin Sosyodemografik Özellikleri	42
3.2. Suriyeli Göçmenlerin Sosyal Medya Platformlarını Kullanım Pratikleri	44
3.3. Göç Sürecinde İlişkiler Ağı ve Sosyal Medya Üzerine	49
3.3.1. Suriyeli Göçmenler İçin “Göç Olgusu”	49
3.3.2. Suriyeli Göçmenlerin Göç Etme Kararı	51
3.3.3. Suriyeli Göçmenlerin İlişkiler Ağı (Network)	53
3.3.4. Suriyeli Göçmenlerin Antalya Güneş Mahallesi’ni Seçme Sebepleri	55
3.3.5. Suriyeli Göçmenlerin Göç ve Sosyal Medya Uygulamalarına Bakışı	56
3.3.6. Suriyeli Göçmen Bireylerin Aralarındaki Bağa Yönelik Sosyal Medya Uygulamalarına Bakış	59
SONUÇ	61
KAYNAKÇA	68
GÖRÜŞME FORMU	80
ÖZGEÇMİŞ	82

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 3.1 Katılımcı bireylerin sosyodemografik özellikleri	42
Tablo 3.2 Ne zamandan beri sosyal medya uygulamalarını kullanmaktasınız?	44
Tablo 3.3 Gün içerisinde sosyal medya uygulamalarına ne kadar vakit ayırmaktasınız?	48

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	Avrupa Birliği
API	Uygulama Programlama Arayüzü
ARPANET	Amerikan Gelişmiş Savunma Araştırmaları Dairesi Başkanlığı
BİT	Bilişim ve iletişim teknolojileri
BM	Birleşmiş Milletler
BMMYK	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
Çev.	Çeviren, çevirmen
DARPA	İleri Savunma Araştırma Projeleri Ajansı
Ed.	Editör
SİBERAY	Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı
TCP/IP	Transmission Control Protocol / Internet Protocol
TDK	Türk Dil Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TV	Televizyon
IOM	Uluslararası Göç Örgütü
URL	Uniform Resource Locator
UHCHR	Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği
Vb.	Ve benzerleri
Vd.	Ve diğerleri
YUKK	Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu
WWW	World Wide Web

ÖZET

Yeni medya kavramı iletişim teknolojilerinin yenilenmesi ve gelişmesiyle ortaya çıkmış olup geleneksel medya algısını kırarak kullanıcılara etkili bir iletişim ortamı sunmaktadır. İletişimdeki değişim ve dönüşümler, göç olgusunu deneyimleyen göçmen bireyleri de etkisi altına alarak yer ve mekâna bağlı kalınsızın kişilerin iletişim biçimlerini belirlemektedir. İlişki ve etkileşimlerini iletişim kanalları aracılığıyla gerçekleştiren göçmen bireyler, tüm insanlık gibi teknolojinin varlığından istifade ederek iletişim sağlamaya devam etmektedir. Nitekim 2011’de Türkiye’nin yakın coğrafyasında yaşanan Suriye’de gerçekleşen eylemler, kısa sürede çatışma ortamı yaratarak milyonlarca insanın göç sürecini deneyimlemesine sebep olmuştur. Bu araştırmanın amacı, göç deneyimine sahip olan Antalya ilinin Kepez ilçesine bağlı Güneş Mahallesi’nde yaşayan Suriyeli göçmen bireylerin göç öncesi ve sonrasında göç, göçmen ve yeni medya iletişimi bağlamında sosyal medya pratiklerini ortaya koymaktır. İlişkiler ağı (Network) kuramından yararlanılarak oluşturulan bu çalışmada Suriyeli göçmenlerin göç sürecinde ilişkiler ağını oluştururken sosyal medya uygulamalarının sürece olan etkisi irdelenmiştir. Nitel araştırma deseniyle tasarlanan bu araştırmada göçmen bireylerin sosyal medya kullanımına ilişkin araştırma verileri, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Görüşmeler 20 katılımcı ile yüz yüze gerçekleştirilmiş olup sosyal medya uygulamalarını kullanan göçmen bireylerle konuya ilişkin istenilen bilgilere ulaşmaya dek görüşme sağlanmıştır. Araştırmada kartopu örneklem tekniği kullanılmıştır. Göçmenlerin sosyodemografik özelliklerine, sosyal medya kullanım pratiklerine ve göç sürecinde ilişkiler ağını yeni medya çerçevesinde nasıl kullandıklarına yer verilmiştir. Araştırma sonucunda sosyal medya uygulamalarının bireylerin göçe karar verme ve göç sonrasında iletişim kurma bağlamında bir köprü görevi üstlendiği görülmektedir. Bununla birlikte sosyal medya uygulamalarının göçü deneyimleyen Suriyeli göçmenler açısından aileleri ve akrabaları ile olan iletişim sürecinde ve bilgi edinmede kolaylık sağladığı gerçeği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kavramlar: Göç, Geleneksel Medya, Suriyeli Göçmenler, Yeni Medya, İletişim

ABSTRACT
NEW MEDIA COMMUNICATION PRACTICES OF SYRIAN MIGRANTS:
ANTALYA EXAMPLE

The concept of new media has emerged with the renewal and development of communication technologies and offers users an effective communication environment by breaking the traditional media perception. Changes and transformations in communication also affect migrant individuals who experience the phenomenon of migration and determine the communication styles of individuals regardless of place and space. Migrant individuals, who realize their relationships and interactions through communication channels, continue to communicate by taking advantage of the existence of technology like all humanity. As a matter of fact, the protests in Syria, which took place in Turkey's close geography in 2011, created a conflict environment in a short time and caused millions of people to experience the migration process. The aim of this study is to reveal the social media practices of Syrian migrant individuals living in Güneş Neighborhood of Kepez district of Antalya province in the context of migration, migrant and new media communication before and after migration. In this study, which was created by utilizing the network theory, the effect of social media practices on the process while creating the network of Syrian migrants in the migration process was examined. In this study, which was designed with a qualitative research design, research data on the social media use of migrant individuals were obtained using a semi-structured interview technique. Interviews were conducted face-to-face with 20 participants and migrant individuals using social media applications were interviewed until the desired information on the subject was reached. Snowball sampling technique was used in the research. The sociodemographic characteristics of migrants, their social media usage practices and how they use the network of relationships in the migration process within the framework of new media were included. As a result of the research, it is seen that social media applications serve as a bridge for individuals to decide to migrate and to communicate after migration. In addition, the fact that social media applications facilitate the communication process with their families and relatives and obtaining information for Syrian migrants who experience migration has emerged.

Keywords: Migration, Traditional Media, Syrian Migrants, New Media, Communication

TEŞEKKÜR

Lisansüstü öğrenimim süresince tez danışmanlığımı üstlenen, tez çalışmam boyunca bilgi ve tecrübelerini her zaman bana aktaran kıymetli danışman hocam Doç. Dr. Gökhan Veli KÖKTÜRK'e ve çalışmanın gerçekleşmesi için desteklerini esirgemeyen sevgili eşi Aylin KÖKTÜRK'e sonsuz şükranlarımı sunarım.

Araştırmama katılım sağlayan, göç deneyimini derinden yaşayan göçmen bireylere de verdikleri bilgilerden ötürü çalışmama katkılarından dolayı teşekkürlerimi sunarım.

ÖNSÖZ

İletişim süreklilik arz eden bir kavramdır. Bu nedenle bireyler birbirleri ile sürekli iletişim ve etkileşim halinde yaşamaktadır. İletişim teknolojilerindeki iyileşme ve yenilikler zaman içerisinde teknolojik gelişmelere olan ilgiyi daha da artırmaktadır. Söz konusu enformasyon çağında etkileşimlerini iletişim kanalları aracılığıyla sağlayan göçmen bireyler, tüm insanlık gibi teknolojinin varlığından istifade ederek iletişimlerini aktif olarak sürdürmektedir. Bundan dolayı bireylerin etkileşimleri teknolojik gelişmeler ile birlikte sanal ortamlara taşınmış durumdadır. Bu çerçevede geleneksel medyanın yerini alan “yeni medya” kavramsallaştırması ile birlikte ortaya çıkan sosyal medya mecrası, insan yaşamında önemli bir yer edinmiş durumdadır.

İletişimdeki değişim ve dönüşümler, göç olgusunu deneyimleyen göçmen bireyleri de etkisi altına alarak bireylerin iletişim biçimlerini belirlemektedir. Nitekim ülkesini zorunlu ya da gönüllü olarak bırakmak durumunda kalan bireyler, geride bıraktıkları yakınları ile iletişim kurmak için sosyal medya uygulamalarını kullanmaya devam etmişlerdir.

Sosyal medya platformlarının göçmen bireylerin ilişki ve etkileşimlerinde nasıl bir konumda olduğunu anlamaya çalışan bu araştırma sonuç bölümüyle birlikte dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmanın metodolojisi açıklanmıştır. Bu hususta araştırmanın konusu ve kapsamına değinilmiş olup sonrasında araştırmanın amacı, önemi ve yöntemi ortaya koyulmuştur.

Araştırmanın ikinci bölümünde kavramsal ve kuramsal çerçeve yer almaktadır. İlk olarak göç olgusu ve göçmen kavramına ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Araştırma boyunca göçmen bireylerin göç süreci ve sonrasında kurmuş oldukları sosyal ağlar, ilişkiler ağı kuramına dayandırılarak ele alınmıştır. Uluslararası göç hareketliliğinde Suriyeli göçmen bireylerin durumu açıklanarak yeni medya ile olan ilişkileri ortaya koyulmuştur. Akabinde yeni iletişim teknolojileri ve web içerik değişim sürecine değinilmiştir. Bu hususta yeni medya ile geleneksel medya kavramsalı karşılaştırması yapılarak yeni medya iletişim araçlarından sosyal medya mecrası üzerine yoğunlaşmıştır. Devamında popüler sosyal medya uygulamaları ele alınmıştır. Son olarak ise yeni medyanın getirisi olan sosyal medya mecrası ve göç olgusu değerlendirilmiştir.

Üçüncü bölümde araştırma kapsamında elde edilen bulgulara ve bu bulguların değerlendirilmesine yer verilmiştir. Bu hususta katılımcı bireylerin sosyodemografik

özellikleri tablolaştırılarak sunulmuş ve yorumlanmıştır. Sonrasında Antalya Güneş Mahallesi'nde yaşayan Suriyeli göçmen bireylerin sosyal medya platformları çerçevesinde kullanım pratikleri ortaya koyularak göç sürecinde kurmuş oldukları ilişkiler ağı ve sosyal medya üzerine bakış açıları incelenmiştir. Araştırmanın sonuç kısmında ise göç, göçmen ve yeni medyanın getirisi olan sosyal medya uygulamaları bağlamında araştırmanın genel çerçevesine yönelik değerlendirmeler yapılmıştır.

GİRİŞ

Toplumsal değişime etkisi ile göç, geçmişten günümüze değin süregelen bir olgudur. Göç öncesi ve sonrası birey hayatında meydana gelen değişimler, göçün bireysel ve toplumsal etki boyutları bölgeden bölgeye değişiklik göstermektedir. Bununla birlikte göçü deneyimleyen bireylerin göç ettikleri yerlere uyum sağlama süreci, aile ve sosyal çevre ile olan ilişki ve etkileşimlerini sürdürme ve koruma durumları göçün sosyolojik mahiyette ele alınması gereken meselelerdir. Bu ilişki ve etkileşimlerin sağlanmasında sanal, sosyal platformlar günümüz toplumlarında önemli bir yerde durmaktadır. Küreselleşen ve sürekli gelişen dünyada her birey gibi göçmenlik durumunu yaşayan bireyler de dijital çağın getirilerinden yararlanmaktadır. Bu bakımdan göç ve teknolojik gelişmeler birbirinden bağımsız değildir ve birlikte ele alınmalıdır.

Teknolojik gelişmeler neticesinde geleneksel medya kavramı ve içeriği zamanla değişmiş ve “yeni medya” kavramı ortaya çıkmıştır. Bu kavram, geleneksel olanın yerini alarak bireylerin günlük alışkanlıkları ve iletişim süreçlerinin yeniden şekillenmesine zemin hazırlamıştır. Bu sürecin bir kolu da sosyal medya mecrası olmuştur. Sosyal medya mecrası bu noktada bilgisayar ve internetin insan hayatına dahil olduğu zamanlardan bu yana yeni medyanın bir aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte kişiler arası aktif iletişimin, bilgilendirmenin ve haberleşmenin vazgeçilmez unsuru haline gelen sosyal medya, gün geçtikçe insan hayatında önemli bir yer edinmeye devam etmektedir. Nitekim sosyal medya mecrası, ulaşılması ve kullanımı son derece kolay ve maliyet gerektirmeyen bir iletişim aracı olarak coğrafi kısıtlamaları ortadan kaldırmasının yanı sıra bireyler arasında iletişimi aktif bir şekilde gerçekleştirmekte ve bu süreçte kullanıcı bireylerin etkin bir rol almasını sağlamaktadır.

Göç etme durumu ile karşı karşıya kalan göçmen bireyler açısından bu mecra değerlendirildiğinde sınırları aşan yapısı ile sosyal medya platformları uzağı yakın eden, bireyler arasında sürekli etkileşim ve iletişim ortamı sağlayan araçlar olarak göçmen bireylerin de aktif olarak yer aldığı bir bağlam yaratmaktadır. Ülkesini zorunlu ya da gönüllü olarak bırakmak durumunda kalan bireyler geride bıraktıkları yakınları ile iletişim halinde olabilmek adına sosyal medya uygulamalarını kullanmaktadır. Göçmen bireyler, göç ettikleri ülkelerde toplum ile bağlarını koparmamak veya yeniden oluşturmak amacıyla da bu bağlamı kullanmaya devam edebilmektedir. Böylelikle iletişim kanalları ve teknolojik gelişmeler sayesinde göçmen bireyler, ana vatanlarından uzak olsalar bile sosyal medya aracılığı ile aktif ve hızlı bir iletişim ortamı yaratmaktadır.

Göç konusu bilim dünyasının birçok alanında sıklıkla araştırılan ve tartışılan bir konu olarak yer almaktadır. Suriye’de yaşanan hadiseler ve akabinde oluşan yoğun göç dalgası Suriyeli bireyler üzerinden yapılan gözlem ve araştırmaların yoğunlaşmasına sebebiyet vermiştir. Bu tez çalışmasının da konusu Suriyeli bireylerle ilgili daha önce alanda edinilen saha tecrübeleri temelinde ortaya çıkmıştır. Suriyeli bireylerin göç ettikleri ortamlarda yeni bir yaşam alanı oluşturma gayretinde sosyal medya platformlarını yoğun bir şekilde tercih ettikleri gözlemlenmiştir. Bu noktada iletişim konusu ile göç konusunun ortak bir zeminde birleştirilerek göçün bireyler arası iletişim ve etkileşimde sebep olduğu değişim ve etkiler, Suriyeli göçmen bireylerin sanal, sosyal mecraları kullanım durumları üzerinden sosyolojik anlamda incelenmeye çalışılmıştır.

Araştırmada, göç deneyimine sahip Antalya ilinin Kepez ilçesine bağlı Güneş Mahallesi’nde yaşayan Suriyeli göçmen bireylerin göç öncesi ve sonrasında göç, göçmen ve yeni medya iletişimi bağlamında sosyal medya pratiklerinin nasıl olduğu ele alınmıştır. İlişkiler ağı (Network) kuramı temel alınarak oluşturulan bu çalışmada Güneş Mahallesi’nde bulunan Suriyeli göçmenlerin göç sürecinde ilişkiler ağını oluştururken sosyal medya uygulamalarının sürece olan etkisi irdelenmiştir.

Araştırmada göçmenlerin sosyodemografik özelliklerine, sosyal medya kullanım pratiklerine ve göç sürecinde sosyal medya uygulamaları eşliğinde ilişkiler ağını nasıl kullandıklarına yer verilmiştir. Ayrıca araştırma süresince bir iletişim pratiği olarak sosyal medya kullanımının göçmen bireylerin göç sürecinde ve sonrasında, iletişim kurma ve bilgi edinmede ne derece önemli bir rol oynadığı ortaya koyulmuştur. Bu bağlamda araştırmada göçmen bireylerin sosyal medyayı hangi amaçlarla ve ne sıklıkta kullandıkları, sosyal medya uygulamaları içerisinde daha çok hangi uygulamaları tercih ettikleri ve bu uygulamalarda ne kadar vakit geçirdikleri gibi sorular üzerinden göçmen bireylerin iletişim ve etkileşimlerinde sosyal medyanın yeri, önemi ve etki boyutları bütüncül bir perspektifle ele alınıp değerlendirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

1.1. Araştırmanın Konusu ve Kapsamı

Dinamik bir kavram olan göç, asırlardır günümüze kadar devam eden bir olgudur. Tarihin hemen hemen her döneminde insanlar, farklı sebeplerle göçü deneyimlemiştir. Göç bir süreç olarak göç alan ve göç veren bölgelerdeki birçok alanda büyük dönüşüm ve değişimler yaratan insani bir hareketliliklerdir. Göç olgusunun, insan hayatı devam ettiği müddetçe bir süreç olarak varlığını diri tutmaya devam edeceği öngörülmektedir (Sarı, 2021: 53). Göçmenler gerek göç olgusu gerçekleşirken gerekse göç sürecinin tamamlanması sonucunda bir yandan geldikleri yerde önemli değişimlere neden olurken diğer yandan kendileri de değişimden etkilenmektedir (Tümtaş ve Ergun, 2016: 1349).

Göç, içinde bulunduğumuz dijital çağda teknolojinin varlığıyla birlikte yeniden anlamlandırılması gereken bir olgudur. Ağaç Sucu ve Gündüz (2019)'e göre: "Göç artık geçmişte olduğu gibi sadece fiziki mekânla sınırlı olmayıp nesnel dünya ile sanal dünya arasındaki sınırların aşılmasını da içeren bir anlam kazanmıştır." Nitekim insanlık tarihinin hemen hemen her döneminde teknolojik gelişmelerin varlığından söz edilmektedir. Küreselleşmenin dijital teknolojiler aracılığıyla mekân algısını değiştirmesi ve sınırları ortadan kaldırması nedeniyle göç olgusunun yeniden düşünülmesi ve anlamlandırılması gerekmektedir. Göç ve teknoloji unsurları bu bakımdan birbirlerinden bağımsız değildir ve karşılıklı bir etkileşim söz konusudur. Çünkü teknolojik gelişmeler, insanlık tarihinin varoluşundan bu yana toplumsal değişimin başlıca sebeplerindendir. Toplum yapısı, teknolojiye bağlı olarak şekil almış ve insanlar arasındaki iletişim bu noktada dönüşüme uğramıştır. Kırık (2017: 232)'in da değindiği üzere: "İnsanlık tarihinin hemen hemen her çağında teknolojik gelişmelerin var olduğu görülmektedir. Teknolojik değişimler uygarlık tarihindeki gelişmeler noktasında nüfuzunu derinden hissettirmektedir."

Sürekli bir gelişim içerisinde olan Web teknolojilerine bakıldığında internet, Web 1.0, Web 2.0 ve Web 3.0 şeklinde değişime uğramış ve her yeni gelişmeyle farklı değişimlere uğramaya devam etmektedir. Kapan ve Üncel (2020: 278)'e göre internetin yaygınlaşmaya başladığı 1990'lı yıllar Web 1.0 dönemidir ve bu dönemde web sitelerinin düzeni, bugüne göre daha ilkel kabul edilmekte ve broşür niteliği taşımaktadır. Okay (2021: 104)'ın Web 1.0 ile ilgili yorumlaması: "Web 1.0 esas olarak salt okunur ve okuyucuya hiper metin özelliğinin dışında müdahale etmeye izin vermemekteydi" şeklindedir. Bu noktada site kullanıcıları ve Web 1.0 arasında bir etkileşim söz konusu değildir. Bilhassa 1990'lı yılların

sonlarına doğru teknolojinin hızla gelişmesi ve ilerlemesi iletişim olgusuna yeni katkılar kazandırmıştır. Böylece bu dönemde ortaya çıkan Web 2.0 teknolojileri, kullanıcıların görüş ve fikirlerini paylaşabilecekleri sanal bir ortam yaratmıştır. İnternetin dinamik ve etkileşimli bir platforma dönüştüğü bu dönemde süreç içerisinde sosyal medya, bloglar, wikiler ve çevrim içi iş birliği araçları ortaya çıkmıştır (Bucak, 2024: 19). Web 2.0 teknolojisi sonrasında ortaya çıkan, Demirli ve Kütük (2010: 100)'ün aktarımı ile “Web 3.0 teknolojisi, web siteleri üzerinden bilgi çıkarımında bulunan, kişiye özel ve daha etkili sonuçlar veren içerik tabanlı arama motorları ve kişisel farklılıkların veya özelliklerin web siteleri üzerinden toplanarak bilgilerin değerlendirildiği portalların geliştirilmesi temeline dayanmaktadır.” Web 3.0 bu noktada web teknolojisinin gelişiminde ve geleceğinde oldukça önem arz etmektedir.

Bilim teknolojileri, telekomünikasyon ve medya alanlarındaki gelişmeler yeni bir iletişim ortamı yaratarak bu alanları birbirine yakınlaştırmıştır (Kozan, 2019: 24). Ök (2013: 1)'ün değindiği üzere: “Web 2.0 ile birlikte internet artık etkileşimli bir hale gelmiş ve kullanıcılar arasındaki bu etkileşimden sosyal medya kavramı doğmuştur.” Sürekli gelişen teknolojiler sayesinde ortaya çıkan “yeni medya” kavramı, bireylerin etkileşim halinde bulunabileceği, kullanıcılarına alternatifler sunan bir medya mecrası ortaya çıkarmaktadır. Bireyler, bu mecrada paylaşım yapabilme, bilgi edinme ve yorum yapabilme özgürlüğüne sahip olmakta ve böylece iletişim sürecinde aktif bir rol üstlenmektedir. Aydoğan ve Kırık (2012: 59)'ın değindiği üzere: “Yeni medya, tamamen yeni bir iletişim çağını ortaya çıkarmış ve geleneksel haberleşme düzenini kökten değiştirmiştir. Yeni medya düzeni açık, ağ tabanlı, sınırsız, etkileşimli ve merkezsizleşmiş bir yapıya sahiptir.” Bu noktada yeni medya kavramsalını anlamak adına geleneksel medyanın özelliklerini bilmek gereklidir. Geleneksel medyada yer alan gerçeklikte bireyler, bir nevi tüketici konumundayken yeni medya olgusu, geleneksel olanın aksine çift yönlü bir iletişim bağlamı yaratmaktadır. Ayrıca yeni medya pratiği olarak sosyal medya mecrası, geleneksel medya araçlarının aksine daha güçlü yapısı ile dünyada belirleyici ve en etkili iletişim araçlarının başını çeker pozisyona yükselmiştir. Virilio (2000: 9), yeni medyanın mekân kavramını değiştirdiğine dair “tarihin sonu değil; iletişim teknolojilerinin hızı nedeniyle, coğrafyanın sonu” olduğunu dile getirmiştir. Yeni iletişim teknolojileri ile küreselleşen dünyada sosyal ilişkileri dönüşüme uğratan yeni medya kavramı, iletişim becerilerini artırarak sosyal yaşamı ve medya tüketim alışkanlıklarını etkilemiştir (Dumanlı Kürkçü, 2015). Yeni medyaya ilişkin Manovich (2001: 19)'in: “Yığın ortam ve veri işleme birbirini tamamlar ve paralel olarak gelişerek böylelikle modern kitle toplumunu mümkün kılar. Aynı zamanda bilgiyi saklamamıza olanak tanıyan modern medyanın yükselişine de tanıklık ediyoruz.” şeklinde yorumlaması mevcuttur.

Teknolojideki hızlı gelişmeler ve yenilikler iletişim bağlamında sosyal paylaşım ağlarının ön plana çıkmasını sağlamıştır. Çevrim içi ortamlar yaratan sosyal medya ağları, bireysel veya topluluk halinde küresel iletişime imkân tanımakta ve hayatımızın vazgeçilmez bir parçası konumunda bulunmaktadır (Tutgun Ünal ve Deniz, 2020: 1291). Kapsam olarak sosyal medya Weinberg (2009)'in de tanımlaması ile “topluluk odaklı web siteleri aracılığıyla bilgi, deneyim ve bakış açılarının paylaşılması” anlamına gelmektedir. Yeni medyanın getirisi olan sosyal medya, insan ilişkilerinde sınır tanımayan ve zamanla toplumsal ilişkileri değiştiren yapısı ile katılımcılarına bir iletişim ortamı yaratmaktadır. Nitekim sosyal medya uygulamaları, insan hayatını iyiden iyiye dijitalleştirmektedir. Yeni medya iletişim teknolojileriyle birlikte en az çift yönlü etkileşimin sağlaması ve eş zamanlı bilgi paylaşımı yapılması ile sosyal medya bağlamı, zaman ve mekân algısını ortadan kaldırmıştır (Highfield, 2017). Böylelikle tüm dünyayı etkisi altına alan sosyal medya platformları, bireylerin etkileşimini zaman ya da mekân algısı olmaksızın sürekli olarak aktif kılmaktadır. Kullanıcılar, sosyal medya uygulamaları sayesinde anlık olarak iletişim sağlayarak duygu paylaşımı veya fikir alışverişinde bulunabilmektedir. Sosyal medya uygulamaları, kullanıcılarına belge veya metin paylaşımı yapma, e-posta gönderme ve anlık mesajlaşma gibi fırsatlar sağlayarak bireylerin aileleri arkadaşları, meslektaşları veya hiç tanımadığı kişilerle iletişim halinde olmalarına olanak da tanımaktadır. Bu uygulamalar ile birlikte fotoğraf, video, sesli paylaşım ve konum paylaşımı gibi her türlü içerik kişiler arası paylaşılabilir (Cereci, 2019). İnternetin gelişimiyle birlikte yeni medyanın getirisi olan, iletişimi ve haberleşmeyi üst seviyeye taşıyan sosyal medya, günümüzde bir iletişim aracı olarak son derece popüleritesi artan bir mecra halini almıştır. İnternetin en eşsiz uygulamaları arasında yerini alan ve çağımızda en sık kullanılan iletişim araçlarından birisi olan sosyal medyanın yakın bir zamanda internet kullanım oranlarının çok önemli bir kısmını kapsayacağı öngörülmektedir (Dündar ve Şahin, 2019: 145).

Söz konusu iletişim çağında tüm insanlığı ilgilendiren yeni medyaya dair teknolojik gelişme ve ilerlemeler, göç sürecini deneyimlemek durumunda kalmış göçmen bireyleri de ilgilendiren bir durumdur. Bozdağ (2015: 145)'in da değindiği üzere: “Özellikle internetle beraber ortaya çıkan yeni iletişim olanakları, bizlere uzak mekânlardaki insanlarla hemen hemen sınırsız iletişim kurabilme ve uzak yerlerdeki kitle iletişim araçlarına erişebilme imkânları sağlıyor.” Bu noktada göçmen bireylerin vardıkları ülkedeki bireyler ile olan iletişim ve uyum süreçleri, içinde bulundukları yapıyı benimsemeleri ve geride bıraktıkları aileleri veya arkadaşlarıyla olan iletişim süreçleri teknolojinin varlığıyla bir bütünlük ve kolaylıkla sağlanabilmektedir. Süreç içerisinde aynı uyruğa sahip olan yabancıların, birbiriyle

sergiledikleri dayanışma duygusu göç olgusunda önemli noktalardan biridir. Nitekim sosyal ağlar sayesinde dayanışma içerisinde olan göçmenlere yönelik Özcan (2017: 202)'ın aktarımı şu şekildedir: “Göçmenler arasındaki ilişkiler ağı; göçmenlerin yeni yerleştikleri ülkelerde, eski göçmenler, yeni göçmenler ve göçmen olmayan kişiler arasında kurdukları ortak köken, soy ve dostluğa dayanan bağlantılar sayesinde oluşmaktadır.” Bu hususta göç olgusuna ilişkin bir kuram olan İlişkiler Ağı Teorisi, göç sürecinde önem arz eden bir konuyu temsil etmektedir. Akyıldız (2016: 162)'a göre: “Ağlar teorisi olarak bilinen yaklaşımın arkasında göçmenler arasında network (ağlar) yatmaktadır. Göç etmiş insanlar ile göç etmek isteyen insanlar arasında gerekli bilgi, tecrübe ve yönlendirmeler vardır. İnsanlar bir yere gitmek istediğinde giden insanlar ile ilişkiler ağı yöntemiyle birbirlerinden istifade ederler.” Bu kuram, göç sürecini deneyimleyen bireyler ve göç etmek isteyen bireyler arasındaki göç ve mesafe ilişkisinden doğan iletişime odaklanmaktadır. Göçmenlerin birbirleri ile olan etkileşimleri göz önüne alındığında teknolojik gelişmelere bağlı olarak sosyal ağların varlığı bu noktada göz ardı edilmemeli ve süreç içerisinde birlikte değerlendirilmelidir. Türk (2020), bu konu hakkında görüşlerini şöyle aktarmaktadır:

“Göç olgusunda önemli olan noktalardan birisi de yakın ilişkileri olan kişilerin desteği ve aynı uyruktan gelen yabancıların birbiriyle dayanışmasıdır. Bu dayanışma bir yönüyle kurumsallaştırmadır. Literatürde ‘Kurumsal Teori’ olarak adlandırılan bu kurama göre: Öncü bir göçmenin öğrendiklerini tüm ağa aktarabildiği böylelikle göç risklerini azaltmada başarı sağladığı ve bu durumun göçün artış oranında etkisi olduğu gerçeğidir. ‘İlişkiler Ağı Teorisi’ ve ‘Kurumsal Teori’nin her ikisinin sosyal medya ve göç ilişkisini, özellikle ‘Uluslararası Göç’ kavramlarıyla çok yakın bir bağının olduğunu söylemek zor değildir ve göçün gerçekleşmesinin sosyal medya üzerinden yönlendirilmesi de bu teoriler açısından izah edilir bir durum halini almaktadır. Özellikle internet üzerinden bilgi platformları ve sosyal medyada bilgi paylaşım sayfalarını kullanarak birbirleriyle iletişimde olduklarını görmek mümkündür.”

Bu süreçte göçmen bireyler, iletişim teknolojileri sayesinde yeni medya araçlarından yararlanarak etkileşimlerine devam etmişlerdir. İletişim kanalları ve teknolojik gelişmeler sayesinde göçmen bireyler, ana vatanlarından uzakta olsalar bile aktif ve hızlı bir iletişim ortamının içinde yer almaktadır. Bu bakımdan gerek gittikleri yerde gerekse ana vatanlarıyla iletişim kurmada sıkıntı yaşamamaktadırlar. Medya teknolojileri, bilhassa göçmenlerin menşe ülkeleri ile ilişkilerini sürdürmeleri ve bu ülkelere yönelik algılarının şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Bozdağ, 2015).

Yeni medyanın bir getirisi olan sosyal medya mecrasının etki alanını anlamak adına Türk (2020)'ün görüşleri şöyledir: “Sosyal medyanın göçmenler arasındaki bağıni kuvvetlendirmesi, güncel gelişmeler ile ilgili olarak hızlı bilgi akışının sağlanması, sosyal

medya ağlarına olan ilgiyi artırmaktadır.” Bu bakımdan sosyal medya mecrası, göçmen bireyler için ayrıca bir anlam taşımaktadır. Sosyal medya, göçmenlerin birbirleriyle yaşam endişelerini paylaştıkları, bulundukları şartlar hakkında bilgi edindikleri, göç sürecinden kaynaklı politik veya ekonomik kaygılarını dile getirdikleri bir araç olarak iletişim ve etkileşim ortamı yaratmaktadır (Aldamen, 2020). Nitekim göçmen bireyler de bu uygulamalar sayesinde çevrim içi alanlar yaratarak bilgi, fikir veya deneyimlerini aktarıp etkin bir iletişim kurmaktadır.

Bu durum çalışmanın özünü oluşturan Suriyeli göçmenler için ayrıca önem arz etmektedir. Yer, zaman ve mekân algısını kırarak bireylerin iletişim alışkanlıklarını her anlamda değiştiren sosyal medya mecrasının etki alanını anlamak adına Antalya Güneş Mahallesi’nde yaşayan Suriyeli göçmen bireyler üzerinden göç, göçmen ve yeni medya iletişim pratiği bağlamında bu çalışma gerçekleştirilmiştir.

Bir araştırmanın yapılma sürecinde, araştırmadaki probleme uygun yöntem belirlendikten sonra araştırma evreni belirlenir ve evrenden örneklem seçimi yapılır (Özen ve Gül, 2007: 395). Bu araştırmada göç deneyimine sahip olan Antalya’nın Kepez ilçesine bağlı Güneş Mahallesi’nde yaşayan Suriyeli göçmen bireyler örneklem grubu olarak yer almaktadır.

Göç İdaresi Başkanlığı (2024): “2011 yılının Mart ayında, iç karışıklıkların başlamasından bu yana, günden güne artan sayıda Suriye Arap Cumhuriyeti (Suriye) vatandaşı Türkiye’ye uluslararası koruma bulmak amacıyla gelmektedir. Ülkemiz bu kişilere “geçici koruma” sağlamaktadır.” Dünya siyasi tarihi ve bilhassa Orta Doğu ülkeleri açısından 2011 yılı önemli bir dönüm noktasıdır. 2011 yılında başlayan ve “Arap Baharı” olarak adlandırılan olaylar, yalnızca Orta Doğu’da değil pek çok coğrafyada bir göç hareketliliği ortaya çıkarmıştır (Akın ve Bozbaş, 2020). İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığının açıkladığı verilere göre: Türkiye’de kayıt altına alınmış geçici koruma kapsamındaki Suriyeli sayısı 04.07.2024 tarihi itibarıyla 3 milyon 111 bin 47 kişidir (Göç İdaresi Başkanlığı, 2024). Nitekim Antalya’da ikamet eden Suriyeli göçmen bireylerin çoğu kayıt dışı olarak yaşamlarını sürdürmektedir. Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin illere göre dağılımına bakıldığında Antalya’da kayıtlı Suriyeli sayısı verilere göre 6 bin 53 kişi civarındadır (Göç İdaresi Başkanlığı, 2024).

Suriyeli göçmen bireyler, yaşamlarını idame ettirebilmek adına vardıkları ülkede birçok sektörde varlık göstermektedir. Bölgede bulunan iş imkânları ve barınma sorunsalı göçmen bireyleri ilgilendiren önemli konuların başında gelmektedir. Göçmenlerin sosyo-ekonomik durumları, onlara sunulan istihdam olanakları, ucuz gayrimenkul ve kaynaklara

erişim gibi çeşitli koşulların da mekânsal tercihleri belirleyen süreçler olduğu görülmektedir (Kolukırcık ve Duru, 2020: 320). Çabuk ve diğerlerinin (2022: 93) Suriyeli göçmenler için aktardığı üzere: “Daha çok tarım sektöründe, mevsimlik işlerde, seralarda, inşaatlarda, hizmet sektöründe, amelelik ve atık toplamak gibi bulabildikleri ve kabul gördükleri işlerde çalışmaktadırlar.” Söz konusu bölgede bulunan Antalya Toptancı Hali bu hususta göçmen bireylerin iş ihtiyacını karşılar niteliktedir. Antalya’da kayıt dışı yaşayan ve kayıt dışı çalışmak durumunda kalan Suriyeli göçmenlere ilişkin Çabuk ve diğerlerine (2022: 93) göre “çok fazla Suriyeli Antalya’da kayıt dışı ve görünmeyen işlerde çalışmaya başlamıştır.” Suriyeli göçmen bireyler, mevcut koşullar göz önünde bulundurulduğunda Antalya Toptancı Hal’inde ekonomik açıdan iş gücü piyasasının bir parçası haline gelmiş ve çalışma koşullarının dinamiğini etkilemişlerdir. Nitekim Aygöl (2018:186)’ün değindiği üzere: “Göçmen emeğinin ucuz, esnek ve uysal niteliği ayrıca kayıt dışı ekonominin büyük olması mülteci iş gücü arzını artırmaktadır.” Suriyeli göçmen bireyler, Antalya nazarında barınma, iş olanağı ve ulaşım gibi ihtiyaçlarını karşılayacak mekânları mesken edinmişlerdir. Genellikle imar ve mülkiyetle ilgili sorunların olduğu yerleri tercih etmektedirler. Antalya’nın Kepez ilçesine bağlı Güneş Mahallesi de bunlardan biridir (Kozak, 2020). Bu bakımdan Antalya’da yaşayan Suriyeli göçmen bireyler, özellikle Antalya’nın Kepez ilçesine bağlı Güneş mahallesinde mekânsal olarak yoğunlaştıkları için araştırma bu bölgede gerçekleştirilmiştir. Güneş Mahallesi ile ilgili olarak Ömer Buyrukçu Caddesi ile Toptancı Pazarı arasındaki bölgede Suriyeli nüfusun yerel nüfusu aşmış olabileceği belirtilmektedir. Bu bölgede ada merkezli plan, hissedarların kentsel dönüşümü kabul etmesini ve gerçekleştirmesini engellediği için gecekonduların yıkılamadığı bir bölgedir. (Kozak, 2020). Bu bakımdan araştırma sadece Antalya’nın Kepez ilçesine bağlı Güneş Mahallesi’nde yaşayan Suriyeli göçmen bireyler ile sınırlı tutulmuştur.

Araştırmada, göç deneyimine sahip Antalya ilinin Kepez ilçesine bağlı Güneş Mahallesi’nde yaşayan Suriyeli göçmen bireylerin göç öncesi ve sonrasında yeni medya iletişim pratiği bağlamında sosyal medya kullanım biçimlerine odaklanılmaktadır. İlişkiler ağı (Network) kuramından yararlanılarak oluşturulan bu çalışmada Suriyeli göçmenlerin göç sürecinde ilişkiler ağını oluştururken sosyal medya uygulamalarının sürece olan etkisi irdelenmiştir. Bu kapsamda özellikle yeni medyanın aracı olan sosyal medya uygulamalarının Suriyeli göçmen bireylerin iletişimlerindeki katkısına dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Araştırmada Suriyeli göçmen bireylerin demografik (olgusal) özellikleri ve sosyal medya kullanımları ele alınmıştır. Ayrıca araştırmada bir iletişim pratiği olarak sosyal medya kullanımının bireylerin hayatı, iletişim süreci ve bilgi edinmede ne derece önemli bir rol

oynadığı ortaya koyulmuştur. Bu doğrultuda Suriyeli göçmen bireylerin göç süresince, yakınları ile olan iletişimleri, sosyal medya deneyimleri ve söz konusu dijital çağda içinde bulundukları durumu nasıl anlamlandırdıklarına odaklanılmıştır. Bu çalışmayla birlikte, Suriyeli göçmen bireylerin sosyal medya kullanımına ilişkin göç ve teknoloji perspektifinde rehber oluşturmak ve özellikle Antalya’da yaşayan Suriyeli göçmen bireylerin yeni medya iletişim pratiklerini ortaya koyarak literatüre katkı sağlamak istenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Sosyal medya bağlamı, kişilerin birbirleriyle eş zamanlı olarak paylaşımında bulunmalarına ve bağlantı kurmalarına fırsat veren çevrim içi platformlar bütünüdür. Sosyal medya paylaşım ağları dijital altyapısı ile kişisel veya kurumsal düşüncelerin, mesajların ve haberlerin üretilip paylaşıldığı ve yeni bilgilere erişmeye fırsat veren bir iletişim aracıdır (Külcü ve Henkoğlu, 2014: 232). Yeni medya olarak da adlandırılan sosyal medya mecrası, kullanıcı bireylerin uygulamalara istedikleri zaman erişebildikleri ve içeriğe müdahale edebildikleri enteraktif bir şekilde iletişim sağlayabilecekleri sınır tanımayan mecradır. Sosyal medya uygulamaları iletişim alanında uzaklık kavramını bir kenara bırakarak günlük yaşamda birbirleri ile olan etkileşimlerini gün geçtikçe artırmaktadır. İletişim teknolojileri sayesinde sosyal medya uygulamalarının sürekli güncellenebiliyor olması, hızlı ve etkili iletişimin yolunu açarak kullanıcı bireylerin bu mecra da aktif bir rol oynamasına olanak sağlamaktadır. İstatistiklere bakıldığında sosyal medya kullanımının oransal olarak her gün artış gösterdiği ve insan hayatında vazgeçilmez bir parça haline geldiği görülmektedir (Çalışkan ve Mencik, 2015: 258). Teknolojideki gelişmeler; iletişim araçlarının dijital bir hale dönüşmesi, iletişimde araç ve yöntemlerin yeniden biçimlenmesi ve yorumlanmasını da beraberinde getirmiştir (Poyraz, 2016: 62). Günümüzde çevrim içi alanlar yaratarak kullanıcılarını yeni bir iletişim paydasında birleştiren sosyal medya Çalışkan ve Mencik (2015: 255)’e göre: “Birçok kullanıcı tarafından kullanımı neredeyse yeme içme gibi bir alışkanlık halini alan sosyal medyanın kullanımı her toplumdan, kültürden, hemen her kesimden kalabalık kitleleri geniş bir sosyalleşme paydasında buluşturmaktadır.” Dijitalleşen dünyada sosyal medya uygulamalarının varlığı toplumun her kesimindeki bireye hitap etmektedir. Bu noktada sosyal medya platformları, bireylerin kendilerini özgün olarak ifade edebildikleri bir mecra olarak karşımıza çıkmaktadır. Günlük yaşantımızın vazgeçilmez bir parçası halini alan ve nitekim her yaşta bireyi hızla etkilemiş ve etkilemeye devam eden sosyal medya üzerine farklı bilim dalları tarafından daha çok çalışma yapılması gerekmektedir (Tuğlu, 2017: 3). Gündelik yaşantımızı değiştiren ve yeni iletişim teknolojilerinin bir aracı

olan sosyal medya mecrası, geleneksel medya araçlarının aksine son derece güçlü ve dünya çapında etki yaratan bir yapıya sahiptir. Kivisto (2003, 15-16)'nın belirttiği gibi; “iletişim teknolojileri bunların nasıl kullanılacağını belirlemez; daha ziyade teknolojinin kullanımları sonuçta sosyal olarak tanımlanır. Bu nedenle, yalnızca iletişim teknolojilerine erişimi değil, aynı zamanda farklı grupların bunları kullanma yollarını da araştırmak önemlidir.”

“Dijital alan, ulusötesi etkileşim potansiyeline ek olarak mültecilere ve sığınmacılara, ev sahibi topluluğun diğer üyeleriyle yerel düzeyde etkileşimde bulunma fırsatları da sağlar” (Şanlıer, 2020). 2014 yılında Coddington ve Mountz (2014)'ın yapmış olduğu “Countering isolation with use of technology: How asylum-seeking detainees on islands in the Indian Ocean use social media to transcend their confinement (Teknoloji kullanımıyla tecritle mücadele: Hint Okyanusu'ndaki adalardaki sığınmacı tutuklular, karantinayı aşmak için sosyal medyayı nasıl kullanıyor?)” adlı çalışmada Avustralya adalarındaki sığınmacı bireylerin iletişim teknolojilerini kullanımları ile ilgili bir araştırma yapılmıştır. Çalışma, sığınmacıların cep telefonu, internet erişimi ve sosyal medya ağlarını kullanarak gözaltı izolasyonu ile mücadele ettiklerini göstermektedir. Bölgedeki uzak bölgelerde gözaltına alınan sığınmacılar: “Bilgi iletmek, gözaltı tesislerinin içinde ve dışında savunuculuğu kolaylaştırmak ve ulusötesi destek ağları oluşturmak için arkadaşları, akrabaları, yasal temsilcileri, savunucuları, aktivistleri ve hapisane duvarlarının ötesindeki halkla iletişim kurarlar.”

Günümüzde sosyal medya mecrasının birey ve toplum üzerindeki konumuyla birlikte küresel çapta birçok çalışma mevcuttur (Kıran, 2021: 1068). Söz konusu iletişim çağında tüm insanlığı ilgilendiren yeni medyaya dair teknolojik ilerlemeler zorunlu ya da gönüllü, göç sürecini deneyimlemek durumunda kalmış göçmen bireyleri de ayrıca ilgilendiren bir durumdur. Almanya’da yaşayan Türk bireylerin sosyal medya kullanımına dair Bozdağ (2015)’ın “Diaspora’dan Türkiye’ye Bakış: Almanya’daki Türklerin Medya Kullanımı Üzerine Bir İnceleme” adlı çalışmasında göçmen bireylerin yeni iletişim teknolojilerinde gerçekleşen gelişmeler neticesinde iletişim bağlantılarını nasıl biçimlendirdiğini belirlemek amaçlanmaktadır. Bozdağ’ın çalışma sonucunda aktardığı üzere:

“Farklı kuşaklardan göçmenlerin anlattıklarını incelediğimizde, zaman içinde medya teknolojilerinin sunduğu imkânların artması ve çeşitlenmesi ile Türkiye ile daha sık ve gündelik düzeyde bir ilişki kurulabildiğini, kültürel ürünlerin, haberlerin çok yakından takip edilebildiğini ve kişiler arası iletişim sıklığının da süresinin de arttığını gözlemliyoruz.”

Bu hususta 2015 yılında yapılan ve benzer bir çalışma olan Şahin Kütük (2015: 205)’ün “Hollanda’da Yaşayan Türklerde Kimlik ve Ulusötesi Medya Kullanımı” adlı

alışmasına bakıldığında elde edilen sonuçlara göre Türklerin Hollanda medyasını takip etme oranı, Türkiye medyasını takip etme oranına göre daha düşüktür. Hollanda’daki Türklerin bir ulusötesi bağ olarak Türkiye televizyonlarını takip ettikleri görülmüştür.

Nitekim sosyal medya kullanım alışkanlıkları bağlamında farklı bakış açıları ile birçok çalışma gerçekleştirilmiştir. Yurdigül ve diğerlerinin (2018: 436) yapmış olduğu “Ahıska Türkleri’nin Medya Kullanım Alışkanlıkları ve Kültürel Etkileşim Süreci zerine Bir Araştırma” adlı çalışmada Ahıska Türklerinin medya kullanımlarında televizyon en fazla kullanılan tür olarak görülmektedir. İnternet kullanımı ise %50 oranındadır ve kullanım amaçlarında ise iletişim kurmak ve haberleşmek ilk sıradadır.

Naghiyeva (2019: 77)’nın 2019 yılında yapmış olduğu “Azerbaycan’dan Türkiye’ye Gn Sosyal Medya zerinden Organizasyonu: Ankara rneği” adlı araştırmasında mülakata katılmış bireylerin düşünce ve bakış açılarına bakıldığında hem aileleri ile iletişimde kalmak ve g sürecini kolaylaştırması adına hem de vardıkları toplumda uyum sağlamak açısından sosyal medyadan yararlandıkları sonucu ortaya çıkmıştır.

Sosyal medya unsurunun Suriyeli göçmen bireyler üzerindeki etkilerini anlamak için yapılan çalışmalarda biri Aldamen (2020)’in “Sosyal Medyanın Ürdün ve Türkiye’de Yaşayan Suriyeli Mlteciiler zerindeki Etkisi” adlı çalışmadır. Sosyal medya unsurunun Suriyeli göçmenler üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini tespit etmek amaçlanmaktadır. Bu çalışmanın verilerine göre mülteci konumundaki Suriyeliler; yakınıları ile iletişim halinde olmak, arkadaşlık kurmak, gerektiğinde yardım kuruluşları ile irtibata geçmek ve kimi gerekli durumlarda yeni beceriler kazanmak gibi veya kimi zaman da fikir sahibi olabilmek, sosyal ilişkiler kurabilmek ve ortak acıların paylaşılması gibi konularda sosyal medya mecrasından yararlanmaktadır.

G olgusu ve teknolojik gelişmeler bu anlamda birlikte ele alınmalı ve anlamlandırılmalıdır. İster zorunlu ister gönüllü, g türü ne olursa olsun göçmenlerin geldikleri ülkede sosyal ağları ne biçimde ne derece ve hangi amaçlarla kullandıkları yeni iletişim ağı ve güç olgusunu bağdaştırmada son derece önemli bir noktadır. Bu çalışmadan da anlaşılacağı üzere kullanıcı bireyler, sosyal medya uygulamaları sayesinde anlık iletişim sağlayarak sosyal ilişkilerini devam ettirmektedir. Türk (2020)’n “Sosyal Medyanın G ve Kimlik Sorunlarındaki Yeri ve önemi” isimli bildirisinde ise sosyal medya ve güç arasındaki ilişki irdelenmiş olup sosyal medyanın göç alanında etkili bir araç olduğu ortaya koyulmuştur.

2022 yılında yapılan “Batı Balkan Göçmenlerinin Pandemi Süreci ile Birlikte Değişen Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi” adlı çalışmada Özbadem ve Ertan (2022: 109); göçmenlerin, pandemi süreci ile birlikte değişme gösteren sosyal medya

kullanımları üzerine değerlendirmelerde bulunmaktadır. Bu çalışmada belirtildiği üzere; “Balkan göçmenlerinin sosyal medya aracılığı ile gerek yurt içinde ve gerekse yurt dışında, teknolojiden yararlanarak toplumsal yapı içerisinde, iletişim halinde kalmaya özen gösterdikleri ve toplumsal ilişkilerin sürekli bir şekilde devam ettirildiğini göstermiştir.”

Suriyeli göçmenler üzerine 2023 yılında Sütüoğlu ve Vesek’in bir araştırması olan (2023: 40) “Suriyelilerin Ulusötesi İlişkilerinde ve Göç Sonrası Uyum Süreçlerinde Sosyal Medyanın Rolü” adlı çalışmada amaç, Gaziantep’teki Suriyelilerin göç öncesi ve sonrasındaki deneyimlerine sosyal medya kullanımının nasıl eşlik ettiğini belirlemektir. Sütüoğlu ve Vesek’in çalışmasında: “Araştırma sonuçları, sosyal medyanın göçe karar verme ve göç sonrası uyumun sağlanması süreçlerinde Suriyeliler için önemli rol oynadığını göstermektedir.”

Toptan (2024)’ın “Suriyeli Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medyayı Kullanma Pratikleri” adlı çalışması da literatürde yerini almaktadır. Ona göre: “Suriyeli öğrencilerin sosyal medya araçlarını aile, akraba ve arkadaşlarıyla iletişim kurmak amacıyla kullandıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin sosyal medyayı çeşitli amaçlarla kullansalar da göç sürecinde göç etmek istedikleri yerler hakkında birbirleriyle bilgi paylaşmak için de sıklıkla kullandıkları anlaşılmıştır.”

Göç olgusu, içinde bulunduğumuz dijital çağda teknolojinin varlığıyla birlikte yeniden anlamlandırılması gereken bir olgudur. Geçmişteki gibi yalnızca nesnel dünya ile sınırlı olmamakla birlikte göç artık sanal dünyaya da uzanan bir bağlamdır. Sütüoğlu ve Vesek (2023: 38)’in aktarımı ile: “Farklı sebeplerle yapılan göçlerin giderek arttığı, hareketliliğin esas olduğu günümüz dünyasında yeni medya araç ve ortamları göçmenler için ne ifade etmektedir?” Bu noktada iletişim çağında yaşadığımız gelişmelerin insan hayatına katkısı söz konusudur ve göç hareketliliğinin dijital çağdan bağımsız olmadığına altı çizilmelidir. Bu çerçeveden bakıldığında, göçmenlerin yeni medya araçları ile olan ilişkileri önem arz eden bir konu olarak nitelendirilmelidir. İnsan hayatına sürekli dokunan internet çağında göçmen bireylerin sosyal medya kullanım pratikleri literatürde yeterince dile getirilmeyen bir eksikliktir ve bu bakımdan bu çalışmanın alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Gündelik yaşamdaki her türlü ilişkilerde giderek artan sosyal medyanın rolüyle birlikte iletişim alanında yakınlık ve uzaklık kavramları anlamını büyük ölçüde yitirmiştir. (Kıran, 2021: 1066). İletişim kanalları ve teknolojik gelişmeler sayesinde göçmen bireyler de ana vatanlarından uzakta olsalar bile aktif ve hızlı bir iletişim ortamının içinde yer almaktadırlar. Sucu ve Gündüz (2019: 469)’ün aktarımı ile:

“Göç; insanların toplumsal ve/veya zihinsel olarak yer değiştirmesi suretiyle farklı kimliklerle teması, yenidoğuya aidiyeti, uyumu ve entegrasyonu, yeniliklerin benimsenmesi ve yayılması, kültürlerarası etkileşim gibi birçok süreci içerir. Bu süreçlerin ‘sanal göç’ bağlamında değerlendirilebilmesi için göçün temel unsurları olan ‘hareketlilik’, ‘mekân’ ve ‘sınır’ olgularının Dijital Çağ’daki biçimleri incelenmelidir. Bugün artık, sanal hareketlilik teknolojileri ile uzaktan eylemde bulunabilme yetisine sahip mobil toplumun bireyleri olarak, çevrim içi ve çevrim dışı arasında sürekli geçiş halindeyiz.”

Teknoloji çağını yaşadığımız yüzyılda sosyal medya denilen mecra, zaman ve mekân algısını kaldırarak sosyal hayatın yeniden yorumlanmasını sağlamıştır ve sağlamaya devam edecektir. Günümüzde önemli bir iletişim halini alan sosyal medya, göç olgusunu deneyimlemiş insanlar için ayrıca önem arz etmektedir ve göçmen bireyler tarafından yaygın olarak kullanılmaktadır. Cassar ve diğerlerinin (2016) de aktardığı üzere: “Son yirmi yıldır, göçmenler bugünlerde hem kendi ülkelerindeki hem de ev sahibi ülkelerindeki topluluklarıyla bağlantıda kalabiliyorlar.”

Göç sürecini deneyimlemiş Suriyeli göçmen bireylerle ilgili birçok konuda akademik çalışmalar alan yazında mevcuttur. Sosyal, ekonomik, kültürel hemen hemen her alanda çalışmalar literatürde yer almaktadır. Yalnızca bir akademik araştırma konusu olmasının dışında göçmen bireylerin geleneksel ile yeni medyadaki temsillerine ilişkin yapılan çalışmalar toplumsal meseleyi ortaya koyması bakımından önemlidir (Adıgüzel ve Hepkon, 2023: 64). Nitekim yeni medyanın getirisi olan sosyal medya mecrası birçok sosyal grup ile çalışılabilecek bir konudur. Yapılan çalışmalarda da görülmektedir ki literatürde sığınmacı tutukluların (Coddington ve Mountz, 2014), Almanya’daki diasporaların (Bozdağ, 2015), Hollanda’da yaşayan Türklerin (Şahin Kütük, 2015: 205), Ahıska Türklerinin (Yurdagül vd., 2018: 436), Azerbaycan’dan Türkiye’ye göç eden bireylerin (Naghiyeva, 2019: 77), Ürdün ve Türkiye’deki Suriyeli mültecilerin (Aldamen, 2020), Batı Balkan göçmenlerinin (Özbadem ve Ertan, 2022: 109), Suriyelilerin (Sütüoğlu ve Vesek, 2023: 40) ve Suriyeli üniversite öğrencilerinin (Toptan, 2024) internet ve sosyal medya kullanım alışkanlıklarını ayrı ayrı ele alan çalışmalar mevcuttur. Fakat insan hayatına sürekli dokunan internet çağında göçmen bireylerin sosyal medya kullanım pratikleri yeterince dile getirilmeyen bir eksiklik ve bu bakımdan bu çalışmanın alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Naghiyeva (2019: 69)’nın da değindiği üzere: “Sosyal medya ile ilgili çok sayıda araştırma olmasına rağmen sosyal medyanın göç ile ilişkisine neredeyse hiç dokunulmamış, sosyal medyanın bu yönü ve etkisi göz ardı edilmiştir.” Sosyal medya platformları ile ilgili farklı çalışmalar farklı bakış açılarıyla ele alınsa da toplumdaki hassas gruplar olarak adlandırabileceğimiz Suriyeli göçmen bireyler özelinde yapılan çalışmalar oldukça az sayıdadır. Üzerinde oldukça az çalışılan ya da hiç çalışmamış olan konular ve önemi gün geçtikçe artan toplumsal, bireysel

sorunsalların çözümüne istinaden problem belirlenmelidir (Ary vd., 2018: 101). Dolayısıyla göçmen bireylerin yeni medyanın araçlarından olan sosyal medya mecrasıyla olan bağlantıları önem arz etmektedir ve bir çalışma konusu olarak ele alınabilir.

Bu araştırma, alan yazındaki çalışmalara nazaran bilhassa durumu daha özele indirgeyerek literatüre göç, göçmen ve yeni medya iletişimi bağlamında soru pratiği ile örneklem grubuyla ve konuyu ele alış biçimiyle farklı bir bakış açısı ortaya koyacaktır. Bu hususta Suriyeli göçmen bireylerin sosyal medya kullanım pratikleri yeni iletişim teknolojileri ile yakından ilişkilidir fakat bu konu ile ilgili doğrudan bir çalışma Antalya özelinde yoktur. Bu durum bir eksiklik olarak görülmüş ve Antalya Güneş Mahallesi özelinde Suriyeli göçmen bireylerin göç ve göç sonrası sosyal medya kullanım pratikleri ele alınmıştır. Antalya’da yaşayan Suriyeli göçmen bireyler, özellikle Antalya’nın Kepez ilçesine bağlı Güneş Mahallesi’nde mekânsal olarak yoğunlaştıkları için çalışma bu bölgede gerçekleşmiştir. Bu araştırma ile bu bölgede yaşayan Suriyeli göçmen bireylerin hayatında sosyal medya kavramının önemi, kurmuş oldukları ilişkiler ağı ile yeni medya iletişim pratiği olarak sosyal medyanın Suriyeli göçmen bireylerin üzerindeki etkinliği belirlenmiştir.

1.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın bu kısmında araştırmanın problemleri, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analiz süreçleri, araştırmanın sınırlılıkları ve varsayımlara dair süreçler ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

1.3.1. Araştırmanın Problemi

Çalışma, Antalya ilinin Kepez ilçesine bağlı Güneş Mahallesi’nde yoğunlaşan Suriyeli göçmen bireylerin sosyal medya kullanımını ortaya koymak amacıyla alan çalışması şeklinde gerçekleştirilmiştir. Neuman (2012: 541)’a göre; alanda araştırma yapan çalışmacı, doğal toplumsal alanları inceler ve farklı bakış açılarını kavrar. Katılımcı bireylerin anlam sistemine girer ve araştırma sonrasında bakış açısına geri döner. Araştırmacı bu çerçevede araştırdığı konuda bilgi toplar ve sahayı deneyimleme fırsatı bulur. Sonrasında ise alan deneyimleri ile ilgili çıkarımlarda bulunur. Araştırma kapsamının muğlak ve büyük hacimli olmamasına özen gösterilerek araştırma konusu bu hususta daraltılmıştır. Araştırmanın özgün ve net bir şekilde ifade edilmesi için araştırılabilecek net bir problem gerekmektedir (Turhanoğlu vd., 2012: 125). Konuya dair problem oluşturmadan önce alan bütünsel bakış açısı ile parçalara bölünür ve parçalar arası ilişkiler ve özellikler göz önünde bulundurulur. Sonrasında bütünlükten ayrılan problem parçası yeniden tanımlanır ve okuyucunun odak noktası bu yöne çekilir (Flick, 2015: 69).

Bu tez çalışması Antalya Güneş Mahallesi'nde yaşayan Suriyeli göçmen bireylerin göç öncesi ve sonrasında göç, göçmen ve yeni medya iletişim pratiği bağlamında sosyal medya kullanımına odaklanmaktadır. İlişkiler ağı (Network) kuramından yararlanılarak oluşturulan bu çalışmada bu bölgede bulunan Suriyeli göçmenlerin göç sürecinde ilişkiler ağını oluştururken sosyal medya uygulamalarının sürece olan etkisi irdelenmiştir. Araştırma problemleri şu şekildedir:

- Göç öncesinde ve sonrasında Antalya'da yaşayan Suriyeli göçmen bireyler için sosyal medya uygulamaları neyi ifade ediyor?
- Antalya'da yaşayan Suriyeli göçmen bireyler, göçü deneyimlerken ilişkiler ağlarını kullandılar mı? Eğer ilişkiler ağlarından yararlandılarsa sosyal medya uygulamalarının bu sürece olan etkisini nasıl değerlendirmektelerdir?

1.3.2. Çalışma Grubu

Araştırma kapsamında araştırma sonuçlarını genellediğimiz ortak özelliklere sahip bütüne evren (yığın, ana kütle, toplum) denilmektedir (Ural ve Kılıç, 2011: 33). Araştırma koşullarına uygun olarak bu çalışmanın evreni Antalya'da yaşayan Suriyeli göçmen bireylerden oluşmaktadır. Özen ve Gül (2007: 395)'ün de aktarımıyla: "Bir araştırma sürecinde, araştırma problemine uygun araştırma yönteminin belirlenmesinden sonra araştırma evreninin belirlenmesi ve bu evrenden örneklemin seçilmesi aşaması gelir." Bu bakımdan araştırmacı, evren hakkındaki özelliklere dayanarak evreni temsilen örneklemini oluşturmalıdır. Nitel çalışmalarda büyük gruplara nazaran araştırma amaçlarına uygun olarak detaylı bilgi sağlayacak örneklemin seçilmesi önemlidir (Coyne, 1997). Bu sebeple çalışmanın evreninden bu grubu temsil edecek bir örneklem seçilmiştir. Çalışma kapsamında örneklem olarak toplu halde bulundukları ve yoğunlaştıkları Antalya ilinin Kepez ilçesine bağlı Güneş Mahallesi'nde yaşayan Suriyeli göçmen bireyler yer almaktadır.

Nitekim mekânın sahip olduğu doğal özellikleri ve tarihi, bölgenin yatırım, sanayileşme ve iş imkânları, ekonomik unsurlar, altyapı, ulaşım, eğitim ve sağlık hizmetleri gibi nitelikler mekân algısını oluşturan önemli etkenler arasındadır. Mekânın taşıyıcılığını yapan bu özellikler, mekâna bir kimlik kazandırmaktadır ve mekân, bu kimliğinden ötürü belli başlı sosyal gruplara hitap eden bir çekim merkezi haline gelmektedir (Kolukırmık vd., 2020). Fiziksel özelliğinin yanı sıra mekân, sosyal bir inşa olmasından ötürü etkileşimlere açık bir olgudur. Birey ve mekân ilişkisi, kimlik, kültür, bireyin aidiyet duygusu, sosyal ilişkiler ve toplumsal yapı etkileşim noktasında öne çıkan kavramlardır (Chagel ve Gültekin, 2023: 124).

Göçmenlerin sosyo-ekonomik durumları, onlara sunulan istihdam olanakları, ucuz mülkiyet ve kaynaklara ulaşabilme gibi çeşitli koşulların da mekânsal tercihleri belirleyen süreçler olduğu gösterilmiştir (Kolukırmak ve Duru, 2020: 320). Bu bakımdan iş yerine olan yakınlık mekânsal tercihi ayrıca etkileyen unsurlar arasındadır. Hindistan'ın Pune kentinde yapılan anket verilerine göre düşük gelirli hane halklarının ve ortak sosyo demografik özelliklere sahip bireylerin iş yerlerine yakın yerleri yaşam alanı olarak tercih ettikleri görülmüştür (Kapoor vd., 2004). Özellikle Suriyeli göçmen bireyler açısından bölgede bulunan Antalya Töptancı Hali'ndeki iş olanakları, göçmen bireylerin bu bölgeyi tercih etmelerinin nedenleri arasındadır.

1.3.3. Veri Toplama Aracı

İletişim sürecini etkileyen bir değişken olarak medya olgusu teknolojik yeniliklerle kendini yeniden yaratmaktadır. Gelişen teknolojiyle birlikte insanlar arasındaki iletişimin niteliğinin değişmesi, bireyler arasındaki etkileşimde de değişmelere neden olmuştur (Kıran, 2021: 1067). Araştırmacılar, dijitalleşen dünyada yeni medyanın getirisi olan sosyal medya mecrasının bireylerin hayatında ne derece etkin rol oynadığını bilhassa anlamaya çalışmaktadırlar. Bu hususta yapılacak olan çalışmalarda yöntemin araştırmacıya kolaylık ve esneklik sağlaması ayrıca önemlidir. Araştırma aşamasında araştırmanın kurgusu iyi yapılmalı, duruma göre yöntem ve teknikler geliştirilmelidir. Sosyolojide nicel ve nitel olarak farklı iki araştırma tekniği yer almaktadır. Bunların dışında iki yöntemi de esas alan karma yöntem de yapılmaktadır. Yöntemler, uygulamaya yön veren yapıya sahipken teknikler ise yöntemler uygulanırken kullanılmaktadır (Karakaya, 2019: 40). Nitel çalışmalar, bilhassa diğer yöntemlere göre keşfedici özellik taşımaktadır ve alan yazında az çalışılmış konuları açıklığa kavuşturmada son derece yararlıdırlar (Neuman, 2012: 228). Nitel ve nicel araştırma yöntemleri göz önünde bulundurulduğunda bu araştırma içerik ve biçim açısından nitel araştırma tekniğine uygun olarak hazırlanmıştır. Bu bakımdan araştırmada yöntem olarak nitel araştırma tekniğinin avantaj sağlayacağı düşünülmektedir.

Saha araştırmaları kapsamında kullanım imkânı sunan gözlem, konuya ilişkin istenilen düzeyde bilgi edinme sürecinde önem arz eden tekniktir. Araştırmacılar, bir ortam veya tesiste meydana gelen davranışın zamansal bir resmini elde etmek adına, kapsamlı ve detaylı olarak anlamak ve tanımlamak için bir öğrenme yöntemi olan gözlem tekniğini kullanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 169). Bu aşamada tarafsız bir biçimde gözlemin gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu kapsamda çalışma süresince gözlem yapılmış ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Niteliksel görüşmede amaç, görüşme sorularının

katılımcılar tarafından cevaplanmasını sağlamak olmamakla birlikte asıl olarak onların deneyimlerini dinlemek ve deneyimlerine ilişkin atfettikleri anlamları ortaya çıkarmaktır (Roberts, 2020: 3189). Görüşme sorularının sıralaması ve içerik olarak görüşmenin asıl odağından ayrılmamalı, mülakat mantıksal bir düzlemde ve hikayesel bir tutarlılıkla akışa devam etmelidir (Seidman, 2006: 20).

Görüşmeler Antalya ilinin Kepez ilçesine bağlı Güneş Mahallesi'nde yaşayan göçmen bireylerle yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Özellikle internete ulaşım imkânı olan ve sosyal medya kullanan bireyler ile istenilen bilgiye erişinceye değin görüşme sağlanmıştır. Araştırma süresince Antalya Güneş Mahallesi'nde yaşayan Suriyeli göçmen bireylerden yola çıkarak kartopu tekniği kullanılarak araştırma sürecine devam edilmiştir. Kartopu tekniği, kimi gerekli durumlarda ulaşmak istediğimiz bilgiye bizi zincirleme olarak adeta kartopunun ilerleyerek büyümesi gibi yönlendirmektedir. Toplumda var olan bazı gruplar ile (düzensiz göçmenler, mevsimlik işçiler, yerinden edilmiş kişiler ya da gruplar vb.) çalışma yaparken bir temas noktasına erişmek son derece önemlidir. Sonrasında çalışmaya devam edilip ikinci temastan istenilen sayıya erişinceye değin çalışma sürdürülebilir. Bu durum, örneklem yeterince denek mevcut oluncaya kadar devam etmektedir. Bu yöntem daha önce ulaşılamayan kişilere ulaşabilme, diğer yöntemlere göre uygun maliyetli olması, kısa sürede uygulanabilmesi ve esnek bir şekilde uygulanabilmesi nedeniyle caziptir. Diğer bir faydası da özellikle hassas gruplar veya konularla ilgili çalışma yaparken normalde erişemeyeceğiniz kişilere ve bilgilere erişmemizi sağlamasıdır (Erdoğan ve Semerci, 2021: 88). Araştırmacının zincirleme bir şekilde sürdürdüğü araştırma sonucunda veri doygunluğuna ulaşıldığı an araştırmanın veri toplama aşaması tamamlanır (Kerlinger ve Lee, 1999). Çalışma doyum noktasına ulaştığında yani cevaplar kendini tekrar etmeye başlayınca araştırma sonlandırılmıştır.

1.3.4. Veri Analizi

Araştırma problemi kapsamında Antalya Güneş Mahallesi'nde yaşayan 20 Suriyeli göçmen ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler Türkçe ve Arapça olarak yapılmıştır ve katılımcıların dil yetersizlikleri ve kaygı durumları göz önünde bulundurulmuş, bir tercüman ve Güneş Mahallesi'nde bize destek veren Suriyeli öncü göçmen birey ile görüşmeler sağlanmıştır. Böylelikle Suriyeli göçmenlere karşı bir güven ortamı yaratılmıştır. Çalışma süresince yapılan görüşmeler 20 ile 40 dakika arasında değişiklik göstermiştir. Toplanan veriler betimsel analize hazır hale getirilmiştir. Betimsel analiz, detaylı ayrıştırma gerektirmeyen genellikle nitel verilerin işlenmesinde kullanılan bir tekniktir. Burada amaç,

gözlem ve görüşme sonucu elde edilen bulguların düzenlenerek yorumlanması ve okuyucuya sunulmasıdır. Baltacı (2019: 379)'ya göre: “Çoğu betimsel analizde veriler önceden belirlenmiş temalara göre sınıflandırılır, sınıflandırılan verilere ilişkin bulgular özetlenir ve özetler ise araştırmacının öznel birikimi ile yorumlanır.” Bulgular arasında neden sonuç ilişkisi kurularak elde edilen veriler tanımlanır ve uygun olan kısımlar doğrudan alıntılarla desteklenebilir.

Çalışma süresince görüşmelerde etik olarak Suriyeli göçmen bireylerden ses kaydı için izin alınmış ve bu kayıtlar tümüyle yazıya çevrildikten sonra silinmiştir. Katılımcı bireylerin gizliliği açısından isimlerinin yerine kodlama yöntemi kullanılmış, sonrasında yarı yapılandırılmış sorulara yöneltilen cevaplar temalaştırılarak yorumlanmıştır.

1.3.5. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Varsayımlar

Araştırmanın sınırlılıklarının belirlenmesi, çalışmanın yürütülebilirliği açısından önemli bir noktadır. Öncelikle araştırma, Antalya'nın Kepez ilçesinde bulunan Güneş Mahallesi'nde yaşayan göçmen bireylerle sınırlıdır.

Araştırma, görüşme formundaki sorular ile sınırlıdır. Araştırmaya katılan Antalya'nın Kepez ilçesinde bulunan Güneş Mahallesi'nde yaşayan göçmen bireylerin hazırlanan görüşme formundaki sorulara samimi ve doğru yanıtlar verdikleri varsayılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVESİ

2.1. Göç Olgusu ve Göçmen Kavramı

Çağlar boyunca insan, sürekli değişen ihtiyaçları doğrultusunda yer değiştirme hareketliliğine maruz kalmıştır. Usanmaz ve diğerlerinin (2016: 2) aktarımı ile: “Göç, özünde ‘yer değiştirme hareketi’ olarak tanımlansa da toplumun sosyal, kültürel, ekonomik, politik yapısı ile yakından ilişkili olup onu derinden etkileyen bir sosyal olay olarak da ortaya çıkmıştır.” İnsanlık tarihi kadar eski olmasına karşın etki alanı bir o kadar geniş olan göç olgusu, insan hayatında olumlu ve olumsuz katkıları ile varlığını sürdüren bir gerçektir. Göç süreci ister kitlesel ister sürekli göçler şeklinde yaşanmakta olsun yaşanan gelişmeler göçü kendine has kılmaktadır yani göçler kristalize olmaktadır ve her bir göç olgusu biriciktir (Çağlayan, 2006: 67). Göç olgusunun birden fazla nedeni olmasına rağmen hiçbir neden insanların ülkelerini terk edip başka bir yere yerleşmesini tam olarak açıklayamaz (Castles ve Miller, 2008: 39).

Alan yazında göç kavramına dair net bir tanımlamanın olmamasıyla birlikte göç olgusuna ilişkin farklı tanımlamalar da yer almaktadır. Uluslararası Göç Örgütü’nün (IOM) göç olgusuna ilişkin yaklaşımı; yalnız birey veya bir grup insanın uluslararası bir sınırı geçmesi ya da bir devlet içinde yer değiştirmesi, kısacası insanların yer değiştirdiği nüfus hareketliliği şeklindedir. Bu bakımdan bu duruma mülteci statüsü taşıyanlar, yerinden edilmiş bireyler ve ekonomik amaçlı göçmenler de dahil edilmelidir (IOM, 2009: 35-36). Türk Dil Kurumu (2019) ise göçü “ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi; taşınma, hicret, muhaceret” şeklinde tanımlamaktadır.

Orta ve uzun vadede insan hayatına etki eden bu süreç, içerisinde pek çok sebebi barındırabilmektedir. Sırım ve Demir (2020: 80)’in aktarımıyla: “Küreselleşme, iç savaş, düşük insani yaşam standartları, sağlık, çevresel faktörler, doğal afetler ve eğitim gibi birçok alandaki eksiklikten dolayı ülkeden ülkeye, kırsal alandan kentlere veya iller arası göçler görülebilmektedir.” Göç süreci, insanların sadece bir yerden başka bir yere hareket etmelerinden ibaret olmamakla birlikte aynı zamanda devlet ve milletler için iktisadi, siyasi, kültürel, sosyal, hukuki ve idari yönleri olan önemli bir olgudur (Uzman, 2018: 7). Nitekim insanlığın daha iyi hayat koşullarında yaşam sürme arzusu göç olgusunu sürekli tetikleyen bir durumdur. Başka bir deyişle kişiler kendi ülkelerindeki bazı şeylerin mevcut olmamasından dolayı için göç ederler (Bartram vd., 2017: 14-15).

Göç türlerini belli başlı etkenlere göre gruplandırmak bu noktada pekala mümkündür; mesafelerine (iç göç ve dış göç), kalınan süreye (mevsimlik göç, sürekli göç), nedenlerine (gönüllü ve zorunlu göç), hukuki durumlarına (düzenli ve düzensiz) göre çeşitli göç tanımları yapılmaktadır. Bilindiği üzere göç hareketlerine dair genel olarak (ülke sınırları içindeki göç) iç göç ve dış göç (sınır ötesi, uluslararası) şeklinde ayırım yapmak mümkündür. Bu süreç kimi zaman zorunlu ve gönüllü olabilmekte veya bireysel ya da kitlesel göç şeklinde de gerçekleşebilmektedir. Koçak ve Terzi (2012: 169)'ye göre iç göç: "Bir bölgeden başka bir bölgeye, bir şehirden başka bir şehre sürekli veya geçici bir şekilde insanların hareket etmeleridir." Dış göçte ise uluslararası bir göç hareketliliği esastır. Dış göçleri beyin göçü, işçi göçü ve mübadele göçü olmak üzere kendi içinde üçe ayırabiliriz (Gezer ve Emsen, 2023).

Dış göç kavramı içinde tanımlanan beyin göçü genel olarak dışa göç olarak kendini göstermekte olup gelişmemiş ya da gelişmekte olan ülkelerden gelişmiş ülkelere, bazen de gelişmiş ülkeden bir başka gelişmiş ülkeye kalifiye, yetişmiş, yetenekli ve iyi eğitilmiş bireylerin göç etmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Akdemir, 2023: 14). İşçi göçü ise ekonomik nedenler dolayısıyla gerçekleştirilen nitelikli emek göçleri şeklinde de adlandırılabilen göç türüdür (Acar, 2023). Mübadele göçüne baktığımızda Öz ve Berber (2010)'in değindiği üzere: "Mübadele'de ise dikkat çeken en önemli hususlardan bir tanesi imparatorluğun yıkılmasının ardından onun bünyesinden çıkmış iki farklı devletin, ulus-devlet olma yolundaki çabalarında 'nüfus değişimi'ni karşılıklı siyasî iradeleriyle işler hale getirmeleridir."

Kalınan süreye göre mevsimlik göç, sürekli göç şeklinde ayırım yapmak mümkündür. Mevsimlik göç; bireylerin çeşitli nedenler ile (iş, tatil vb.) yılın belirli zamanlarında kısa süreli yer değiştirme hareketidir. Mevsimlik göçe maruz kalan bireyler farklı sosyal ve kültürel yapıları beraberinde yaşamaktadırlar (Sağlam, 2006: 34). Sürekli göçler gönüllü veya zorunlu olarak gerçekleşebilen sürekli göçlerde kişilerin yaşadıkları yeri temelli terk edip başka bir mekâna yerleşmeleridir (Sayın vd., 2016: 2). Sürekli göç ise insanların yaşadıkları yerden bir başka bir yere, temelli olarak yerleşmek üzere gitmeleridir (Koçak ve Terzi, 2012: 170).

Göçler arasındaki önemli bir ayırım ise göçlerin istek doğrultusunda veya zoraki nitelikte olmasıdır (Bülbül ve Köse, 2010: 77). Gönüllü göç olgusunda zorunlu göçün aksine bireyin kendi kararı söz konusudur. Dikkate alınması gereken esas nokta gönüllü göç sürecinde bireyin özgür ve hür bir irade ile karar alabilmesidir (Demir ve Çiçekli, 2013: 41). Kitlesel göçlere bakıldığında mülteci akınları biçiminde olup bu akınların temelini genellikle ülke içi karışıklıklar ve baskılar doğurmaktadır. Kimi zaman da doğada gerçekleşen iklimsel olaylar insanları zorunlu göçe tabii tutabilmektedir (Canbey Özgüler, 2018: 8). Toplum içinde

gerçekleşen beklenmedik bir durum da kitlesel göç hareketini bir anda tetikleyebilmektedir. Büyüklük ve zaman açısından son yıllarda Türkiye'ye kısa sürede milyonlarca Suriyeli insanın göçü, tarihte eşine az rastlanılmış göç dalgalarındandır (Aydemir ve Şahin, 2018: 127). Bu bakımdan Türkiye'nin yakın coğrafyasında meydana gelen insani hareketlilik, kitlesel göç akınını da beraberinde getirmiştir.

Öksüz (2019: 21)'e göre: "Yasal göç, kişilerin herhangi bir amaçla kendi ülkelerinin dışına çıkmaları, bu fiili sınırını geçtikleri ülkenin yasalarına uymak suretiyle gerçekleştirmeleri, sonra da orada yaşamlarını devam ettirmeleri olarak ifade edilmektedir." Düzensiz göç sürecine bakıldığında ise düzenli göçün tam aksine hukuki ve yasal dayanağı olmayan, tamamen düzensiz, yasa dışı yollar ile gerçekleştirilen bir süreç söz konusudur. IOM'a göre düzensiz göç konusunda net bir tanımlama yapılamamaktadır. Düzensiz göç süreci; kaynak ülke (gönderen), transit ülke ve kabul eden ülkelerin kuralları dahilinde olmadan gerçekleşen hareketlilikler olarak görülmektedir. Gerekli belge ve izinlerin alınmamasına rağmen hedef ülkeye varılması ve giriş yapılması, ayrıca o ülkede kalmak ya da ülkede izinsiz çalışmak manalarını içerisinde barındırmaktadır. Gönderen ülke açısından bu durum ele alındığında bireyin pasaportu veya seyahat belgesinin olmaması halinde sınırı geçmeye çalışması, hukuki koşulları yerine getirememesi gibi hallerde bir düzensizlik durumu var olmaktadır (IOM, 2009: 26)

Genel olarak göç tanımında olduğu gibi göçmen kelimesinin tanımında da uluslararası tartışmalar var olmakla birlikte dünyada kabul görmüş bir göçmen tanımı yapılmamaktadır (Fansa, 2021). Göçmenlerin hukuki statüsüne ilişkin belli başlı kavram kargaşası yaratan "göçmen, mülteci, geçici koruma, şartlı mülteci, ikincil koruma, sığınmacı ve vatansız" gibi kavramlar sıklıkla birbirinin yerine kullanılmaktadır. Göçmen; ekonomik nedenlerle ya da sosyal çevreden hoşnutsuzluk nedeniyle, yasal ya da yasa dışı olarak kendi isteğiyle ülkesini terk eden, başka bir ülkeye giden ve orada yaşamaya başlayan yabancıdır (Ziya, 2012: 232). Bu noktada mülteciler ve zorunlu göçmenlerin durumu oldukça farklıdır. Solim (2023: 3)'e göre:

"Mülteciler ve yerinden edilmiş kişiler yani zorunlu göçmenler, gönüllü göçmenlerden çok farklı bir ana vatan statüsüne sahiptir. Gönüllü göçmenlerin doğdukları ülkeden ayrılmaları sahip oldukları kaynaklara, kurdukları ağılara göre planlama sonrası gerçekleşir. Mültecilerin ana vatanlarını terk etmeleri ise genellikle anidir ve maruz kaldıkları yerinden edilme travmatiktir. Bunların çoğunluğu ise azınlık gruplarına ait, kendilerini artan zulüm, baskının hedefi bulan siyasi veya dini mültecilerdir. Daha yüksek sosyoekonomik statüye sahip olmak mültecilerin ana vatanlarında zulüm görmelerini engellemese de mağdur edilmeden kaçma fırsatı sunar. Bu nedenle, uluslararası ya da iç savaş ya da

baskıyla parçalanmış bir ülkeden gelen ilk mülteci dalgası, çoğunlukla, diğer toplumlara hızla uyum sağlayan yüksek eğitilmiş, varlıklı ve iyi bağlantıları olan kişileri içerir.”

Bu durumda mültecilerin hukuki bir dayanağı vardır. Sığınmacı statüsü, mülteci statüsü inceleme altında olan ancak halen geçici koruma sağlanan kişidir (Çiçekli, 2013: 129). Nitekim mülteci ve sığınmacı statülerinin ayırımında farklılıklar söz konusudur. Bunlar kendi ülkelerinde insan hakları ihlallerine maruz kalmış; işkence ve sürekli şiddet nedeniyle burada yaşamlarını sürdüremeyen insanlardır (Castles ve Miller, 2008: 44).

Yılmaz (2024: 10)’ın değindiği üzere: “Son yıllarda, küresel çapta artan çatışmalar, iç savaşlar ve doğal afetler sebebiyle birçok insan, kendi ülkelerinde yaşanan olumsuz koşullar nedeniyle zorunlu olarak göç etmek durumunda kalmaktadır.” Nitekim Suriye krizi ile birlikte Türkiye kitlesel göç hareketliliğine maruz kalarak bu duruma açık kapı politikası uygulamıştır (Öten, 2024: 1). Geçici koruma statüsü ile gündeme gelen Suriyelilerin hikayeleri 2011 yılı ile başlamış olup bununla birlikte birçok Suriyeli ülkelerini terk etmek durumunda kalmıştır. Bu durum, uluslararası bir mülteci sorunu haline dönüşmüş ve bu kişiler ülkeler arasında çeşitli protokoller ile “geçici koruma” statüsüyle farklı bölgelere yerleştirilmişlerdir (Uslu, 2019: 2). Ergüven ve Özturanlı (2013: 1038) geçici korumaya yönelik olarak: “Direktife göre geçici koruma, istisnai bir prosedür olup yer değiştiren ve kendi ülkesine dönemeyecek kişilerin kitlesel akını durumunda, özellikle, sığınılan ülkenin sığınma sisteminin kitlesel akın karşısında yetersiz kalması halinde, bu kişilere sağlanacak acil ve geçici korumadır” şeklinde tanımlama yapmaktadır. İkincil koruma statüsüne bakıldığında Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun 63. maddesinde; mülteci veya şartlı mülteci statüsüne sahip olamayan ancak ülkesine geri dönmesi durumunda hakkında ölüm cezası verilen, işkenceye veya onur kırıcı eyleme maruz kalacak ülkesindeki çatışmalardan dolayı şahsına yönelik tehditle karşılaşacak olması sebebiyle ülkesinin korumasından yararlanamayan veya yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye, ikincil koruma statüsü verilir (YUKK, 2013: 21). Göç İdaresi Başkanlığının (2024) şartlı mülteci tanımlaması şu şekildedir:

“Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında verilen statüyü ifade eder.”

Vatandaşlık kavramı ise bireyin devlete bağlılığı, birey ile devlet arasında kurulan hukuki ilişkidir. Herhangi bir devlet tarafından yasal olarak vatandaş şeklinde tanınmayan kişiye vatansız kişi denir (Odman, 2011: 4). Genel olarak vatansızlık durumu bir devletin

koruması altında yer almamaktır. Bahsi geçen kavramlar; bir göçün gerçekleşmesi sonucu atfedilen statüler olmasının yanı sıra birbirleriyle benzer görünmelerine karşın tamamen birbirlerinden ayrı nitelik taşımaktadırlar.

2.2. İlişkiler Ağı (Network) Kuramı

Göç, süreç içerisinde birçok faktörü bünyesinde barındırmaktadır. Bu bakımdan her bir göç olgusunun kendine has bir yapısı vardır. Dolayısıyla bu durum göç ve göçmen kavramı göz önünde bulundurularak incelenmeli ve faktörlerden doğan sonuçlar göz ardı edilmemelidir. Çağlayan (2006: 85)’a göre: “Daha önce de değinildiği üzere her göçün bir karakteristiği vardır. Bu nedenle bir yandan her göç kendi yapısı içerisinde incelenirken diğer yandan da interdisipliner bir yaklaşım kullanılmalıdır.”

Sosyal bilimciler, günümüz gerçeği olan göç kavramı üzerine göç olgusunu anlamak ve açıklamak adına birçok kuramsal dayanaklar ortaya koymuşlardır. Uslu Ak (2021: 1753), göç konusunun birçok farklı etmene dikkat edilerek incelenmesi sebebiyle mevcut göç kuramlarının çeşitlendiğini belirtir. Göç olgusunu açıklamaya ilişkin farklı teoriler ortaya koyulmakla birlikte her biri göçü farklı boyutlarla ele almaktadır. Nitekim göç konusunda evrensel bir göç kuramı bulunmamakla birlikte göçü kendi perspektifinde açıklamaya çalışan pek çok kuramcıya ve kuramsal modele rastlayabiliriz (Özyakışır, 2013). Güllüpınar (2012: 54)’a göre: “Bu çalışmalar sonucunda üretilen kuramlar birey, hane halkı, ulusal ve uluslararası pazarlar gibi daha çok ekonomi eksenli farklı nedensellik süreçlerine ve farklı sorgulama düzeylerine dayandıkları için bunları birbiri ile bağdaşmaz biçimde değerlendirmek doğru bir yaklaşım olmayacaktır.” Göç konusunda kapsamlı bir yazın olmasının yanı sıra özellikle göçün emek ile bağlantılı başlıca göç kuramları bağlamında önem arz eden kuramlar olarak: Ravenstein’in Göç Kanunları, İtme-Çekme Kuramı, Petersen’in Göç Kuramı, Kesişen Fırsatlar Kuramı, Merkez-Çevre Kuramı, Göç Sistemleri sayılabilir.

Bu hususta Ravenstein, göçün genellikle kısa mesafelerde gerçekleştiğini fakat sanayileşmeye paralel olarak uzun mesafelerde de meydana gelebileceğini belirtmektedir (Ravenstein, 1885: 198-199). Ravenstein, göçün ekonomik ve sosyal açıdan daha iyi fırsatlar sunan bölgelere yöneldiğini, bu süreç içerisinde hareketi etkileyen asıl unsurun mesafe olduğunu belirtmiştir (Ela Özcan, 2014: 188). Çağlayan (2006: 71)’a göre: “Ravenstein’in göç kanunları, dönemine ait ekonomik belirlenim temelli bilgiler vermekle birlikte, günümüzdeki çok etmenli ve daha kompleks göç olgusunun anlaşılması noktasında eksik ve yetersiz kalmaktadır.”

Kesişen Fırsatlar kuramına göre ise kişilerin göç kararı alıp almaması, göç edilecek mesafe ile göç edilecek yerden beklenen fırsat ve imkânlar arasındaki karşılaştırmayla belirlenir (Çağlayan, 2006: 77-78; Uslu Ak, 2021: 1754). Mesafenin çok önemli bir faktör olduğunu vurgulayan Stouffer, neden insanların iş sahibi olmak için belirli yerlere gittiklerini, neden insanların belirli yerlere ticaret için gittiklerini, neden insanların belirli yerlere suç işlemek için gittiklerini ya da neden insanların seçtikleri belirli eşlerle evlendiklerinin açıklamasının olup olmadığının cevabını aramıştır. Mekânsal mesafe faktörünün belirgin bir şekilde önemli olduğunu vurgular (Stouffer, 1940: 845).

Everett Lee (1966: 49)'ye göre her göç eylemi ne kadar kısa veya uzun, kolay veya zor olursa olsun, bir başlangıç ve bir varış noktasının dışında yer değiştirme süreci boyunca bir dizi engeller içermektedir. Lee, göçe ait itici ve çekici faktörleri dört temel faktör olarak belirlemiştir: Menşe bölgesi ile ilgili faktörler, hedef alanla ilgili faktörler, araya giren engeller, kişisel faktörler (Lee, 1966: 50). Bu faktörler İtme Çekme kuramının temel bileşenlerini oluşturmaktadır. İtme çekme faktörleriyle uğraşan ve konu üzerine düşünen bir diğer kuramcı Petersen, “eğer her insan aynıysa neden bazıları göç ediyor da bazıları göç etmiyor” (Petersen, 1958: 258) diye sorgulama içerisindedir. Nitekim her insanın aynı olduğuna ve göç olgusunun normal bir şey olduğuna karşı çıkmaktadır. “Temel olarak Petersen’in aradığı, itme çekme faktörlerinin altında yatan asıl sebeplerin ne olduğudur.” (Çağlayan, 2006).

Göç olgusuna uluslararası ilişkiler perspektifinde, ekonomik ve politik temelli olarak yaklaşan Göç Sistemleri kuramında ise iki ya da daha fazla ülke karşılıklı olarak göçmen değişimiyle bir göç sistemi ve ilişkiler zinciri oluşturmaktadır (Güllüpınar, 2012: 76). Bu kurama göre göç hareketlerini anlamak adına hem mikro hem de makro yapılara bakmak gereklidir (Toksöz, 2006: 20). Dünya Sistemleri kuramı ise (Koçal ve Karasu: 2023); “uluslararası göç hareketleri, endüstriyel bakımdan gelişmiş ülkelerle geri kalmış ülkeler arasındaki ham madde, sermaye ve özellikle iş gücü transferi bağlamında açıklanmaktadır.” Kurama göre göç hareketliliği merkez ülkeler baz alınarak iş gücü talebi doğrultusunda gerçekleşmektedir.

Genel anlamda ortaya koyulan birçok göç kuramı yukarıda belirtildiği üzere daha çok ekonomik temele dayandırılmaktadır. Bu noktada İlişkiler Ağı kuramı, göç olgusunu göç ve göçmenlik açısından anlamaya ve açıklamaya çalıştığından diğer kuramlardan ayrılmaktadır. Çağlayan (2006)'ın da değindiği üzere: “İlişkiler Ağı kuramının temelini; göçmenlerin göç ettikleri ülkede kurdukları, aynı zamanda göç alan ülke ile göç veren ülke arasında da kurdukları sosyal ağların varlığı ve bu ağların, süregiden karşılıklı göçler üzerine olan etkisi

oluşturmaktadır.” Abadan Unat (2017: 64)’ın bu kuramı tanımlamasına göre ise: “Göçmen ilişkiler ağı, geldikleri ülke ile yeni yerleştikleri ülkelerde eski göçmenler, yeni göçmenler ve göçmen olmayan kişiler arasında ortak köken, soydaşlık ve dostluk bağlarından oluşan kişiler arası bağlantılardır” şeklindedir. Dolayısıyla eski göçmenler, göç ettikleri yerde kendilerine bir alt yapı ve bağlam oluşturarak yeni gelecek olan göçmen bireylere göç deneyimlerini aktarırlar ve kendi aralarında sosyal bir ağ inşa ederler. Görgün (2017)’e göre: “Sosyal ağlar, göç sürecini daha kolay ve olanaklı hale getirmek için insanların ihtiyaç duyduğu bağlantı türlerini sağlar ve bu sayede daha önce göç edenlerle potansiyel göç ediciler birbirlerine bağlanmış olurlar.” Böylece zamanla kurulan ilişki ağlarıyla birlikte yardımlaşma mekanizmaları gelişerek göç hareketliliğini devam ettirmektedir. Bartram ve diğerlerinin (2017: 206) de değindiği üzere: “Herkes sosyal ağlara sahiptir. Bizler çeşitli şekillerde aile üyelerine, arkadaşlarımıza, komşularımıza, toplum üyelerine, okul arkadaşlarımıza, öğretmenlerimize, iş arkadaşlarımıza, işverenlerimize, ortak dini paylaştıklarımıza ve hatta bürokratlara ve hükümet yetkililerine bağlantılıyızdır. Göçmenler de bu bağlamda farklı değillerdir.” İlişkiler Ağı teorisi, bu noktada göç sürecini deneyimleyen bireyler ve göç etmek isteyen bireyler arasında göç ve mesafe ilişkisinden doğan iletişime odaklanmaktadır. Nitekim göçmen ağları Özgür Baklacioğlu (2010: 17)’nin da değindiği gibi; “göç edenlere sadece hazır göç güzergâhları değil, kurdukları göçmen semt ve bölgelerinde istihdam olanakları, mali ve kültürel birikim de sağlayarak yerleşme ve göçmen topluluğu içerisinde sosyalleşme olanağı da sunmaktadır.” Dolayısıyla daha önce göç eden kişiler akraba, arkadaş ve tanıdıkları ile iletişim halinde olarak göç etmeyi düşünen kişileri etkileyebilir. “Özellikle Suriyeli göçmenlerin yoğunlaştığı bölgelerde bu tür ilişki biçimlerine sıkça rastlamak mümkündür” (İnce, 2019). Bu nedenden dolayı sözü geçen göçmen İlişkiler Ağı (Network) kuramı, çalışmamız doğrultusunda diğer kuramlara nazaran daha açıklayıcı ve anlam taşıyıcı bir niteliktedir.

Nitekim küreselleşen dünyada internet çağı denilen bağlam, bireylere yeni iletişim ortamı yaratmıştır. Çok eski bir olgu olan göç hareketliliği, küreselleşen dünya düzeni ile birlikte ulus ötesi yani sınırları aşan bir boyut kazanmıştır. Yeni medya iletişim teknolojileri sayesinde bireyler, iletişim sürecinde ve bilgi edinmede aktif rol oynamaktadır. Bu bakımdan tüm dünyayı etkisi altına alan internet çağı, daha öncesinde göç eden ve göç etmek isteyen bireyler arasındaki mesafe ilişkisinden doğan iletişim eksikliğini tamamlar durumdadır.

2.3. Uluslararası Göç Hareketliliğinde Suriyeli Göçmenler ve Yeni Medya

Göç, yüzyıllardır insan hayatında var olmaya devam eden bir olgudur. Belli sebepleri bünyesinde barındıran göç, bireysel ya da kitlesel olarak gerçekleşebilmekte olup coğrafi olarak yer değiştirme hareketi şeklinde tanımlanabilir. Bir sosyal hareketlilik olan göç, insanlık tarihi kadar eski olmakla birlikte ilk çağlardan beri ortaya çıkan doğal afetler, dini olaylar, savaşlar, çatışmalar ve yoksulluk gibi nedenlerle bireylerin bir yerden başka bir yere göç etmesi eylemidir (Kaypak ve Bimay, 2016: 85).

Nitekim Akdeniz, tarih boyunca, göç olgusu ve ülkeler nezdinde son derece önemli bir havza olarak karşımıza çıkmaktadır. “Geniş Akdeniz Havzası” olarak bilinen coğrafi bölge, Akdeniz’e kıyısı olan ülkelerin ve bilhassa küresel güçlerin ilgisini çekmiştir (Karaaslan, 2022: 259). Akdeniz havzasını ünlü tarihçi Fernand Braudel (2018: 9): “Nedir bu Akdeniz? Binbir şeyin hepsi birden. Bir manzara değil, sayısız manzaralar. Bir deniz değil, birbirini izleyen birçok deniz. Bir uygarlık değil, birbiri üzerine yığılmış birçok uygarlık” şeklinde ifade etmektedir. Alanda gerçekleşen söz konusu karşılaşmalar, anlaşmazlıklar ya da çekişmeler, bölgesel değişim ve dönüşümün yaşandığı Akdeniz Bölgesini olayların merkezi konumu yapmaktadır. Karaaslan (2022)’ın değindiği üzere:

“Akdeniz dendiğinde; üç kıtayı birleştiren, kadim medeniyetlere ev sahipliği yapmış, farklı kültürlerin kesişim noktası olan, bölgeye hakim olan aktörler tarafından kimi zaman iş birliğinin kimi zaman da çatışma ve savaş dinamiklerinin ağır bastığı, uluslararası deniz taşımacılığındaki konumu nedeniyle küresel ticaret bakımından bir hayli önem arz eden ve özellikle son yıllarda Doğu Akdeniz’de keşfedilen hidrokarbon kaynaklarının varlığı nedeniyle bölgesel ve küresel rekabete sahne olan bir coğrafyadan bahsedildiğini akılda tutmak gerekmektedir.”

Akdeniz’e kıyısı bulunan Irak, Lübnan, Suriye ve Filistin’de yaşanan siyasi olayların yanı sıra Afrika ve Orta Asya’daki çalkantılı durumlar, Akdeniz’i bir göç rotası haline getirmiştir (Göksu ve Atik, 2016: 448). Tekemen ve Gün (2021: 65)’ün değindiği üzere: “Günümüzde Akdeniz bir transit göçmen yolu olarak ön plana çıkmış ve Avrupa ülkeleri yoğun göç akışı karşısında engelleyici göç politikaları ve düzenlemeleriyle yeni tartışma konularının merkezinde yer almaya başlamıştır.” Dolayısıyla Akdeniz, düzensiz göç olgusunda öne çıkan bir göç güzergahı konumundadır. Drammeh (2017)’e göre: “Bunun nedeni, bugün Avrupa’daki düzensiz göçmenlerin sayısının Akdeniz rotalarına doğru yolculuk yapmış olması gerçeğidir. Dolayısıyla, Avrupa’daki düzensiz göçle ilgili herhangi bir tartışmada Akdeniz rotaları oldukça önemlidir.” Bölgede yer alan Türkiye, bu noktada asırlardır göç olgusu ile karşı karşıyadır. Göç İdaresi Başkanlığının (2024) değindiği üzere:

“Türkiye, doğusunda ve güneyinde çatışma ve istikrarsızlıkların yaşandığı bazı Orta Doğu ve Asya ülkeleriyle, batısında refah düzeyi ve insan hakları standartları yüksek Avrupa ülkeleri arasında köprü

konumundadır. Orta Doğu'daki ve özellikle komşu ülkelerdeki çatışma, siyasi ve ekonomik istikrarsızlıkların varlığı, doğu sınırlarının dağınık ve kontrolünün zor olması, Ege ve Akdeniz sahillerinin coğrafi yapısının yasa dışı geçişlere uygunluğu gibi nedenlerle, Türkiye, Avrupa Birliği (AB) ülkelerine geçmeyi hedefleyen göçmenler için geçiş güzergâhı durumundadır. Özellikle son yıllarda artan ekonomik ve bölgesel gücüyle Türkiye, düzenli ve düzensiz göç hareketleri için çekim merkezi haline gelmiştir. Tüm bu etkenler dikkate alındığında göç, Türkiye'nin ekonomik, sosyo-kültürel ve demografik yapısını, kamu düzeni ve güvenliğini derinden etkilemektedir.”

Alarçin (2019: 43)'e göre: “Türkiye tarihsel olarak içinde bulunduğu şartlar dolayısıyla kuruluşundan itibaren düzenli ya da düzensiz anlamda göç alan bir ülke olmuştur. Önceleri bir geçiş bölgesi olarak konumlandırılan Türkiye zamanla pek çok faktörün de etkisiyle özellikle son dönemlerde artık bir hedef ülke haline de gelmiştir.” Bu bakımdan ülke topraklarında iç göç olgusunu yakından tanıyan Türkiye, uluslararası perspektiften bakıldığında dış göç olgusunu da yakından tanıyan bir ülkedir. Nitekim bu durumu bir örnek ile desteklemek gerekirse Tunus'ta Aralık 2010'da işsiz bir gencin protestoları ile başlayan sonrasında kitlesel bir ayaklanmaya dönüşen rejim karşıtı eylemler sonucunda 23 yıl görev yapan Devlet Başkanı Bin Ali görevinden ayrılmıştır (Koçak, 2012). Arap Baharı, kısaca Orta Doğu ülkelerinde yaşayan halkların ekonomik, sosyal ve kültürel sebeplerden dolayı siyasi otoriteye karşı isyan olayı olarak tanımlanmaktadır (Kök ve Tekerek, 2012). Bu süreçte iç çatışmalar, mitingler ve protestolar boy göstermiştir. Yasemin Devrimi olarak adlandırılan bu halk ayaklanması Kuzey Afrika ve Orta Doğu'ya yayılan (Arap Baharı) halk ayaklanmaları Arap dünyasında hızla yayılmış olup Akdeniz'e kıyısı olan (Tunus, Cezayir, Mısır, Libya, Lübnan, Suriye) kimi ülkeleri de büyük ya da küçük çapta etkilemiştir. Karkın ve Yazıcı (2015)'ya göre “Arap Baharı olarak adlandırılan halk ayaklanmaları birçok İslâm ülkesinde yoğun çatışmalara neden olmuştur. Arap Baharı'nın etkilerinin yoğun olarak hissedildiği ülkelerden biri de Suriye'dir.” Akdeniz'e kıyısı bulunan ve Arap Baharı'nın etkilerinin derinden yansıdığı Suriye, bu noktada son derece önemli bir ülkedir. Suriye yönetiminin baskıcı tutumu milyonlarca insanın olaylarda hayatını kaybetmesine neden olurken bir yandan da akabinde milyonlarca insanın göç sorunsalı ile karşı karşıya kalmasına sebep olmuştur. Bu bakımdan Arap Baharı sonrası ülkeler nezdinde yaşanan ulus ötesi hareketlilik havzaya etkisi ile yadsınamaz bir gerçektir. Karakaya (2020: 96)'ya göre: “Suriye'de 2011 yılı Mart ayından beri süren savaş, Türkiye sınırlarını tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar büyük bir kitlesel göçle baş başa bırakmıştır.” Nitekim Suriye'de yaşanan olaylar neticesinde, can güvenliği tehlike altında olan Suriyelilerin ülkemize en sık göç etme sebeplerinden biri, sınır bölgesinin en güvenli yeri olan Türkiye'ye yerleşmektir (Çetin ve Uzman, 2013: 10). UNHCR (2023)'e göre:

“Çatışma, şiddet ve zulüm sebebiyle zorla yerinden edilen kişilerin sayısı küresel çapta rekor düzeylere ulaşırken; Türkiye dünyada en fazla sayıda mülteciye ev sahipliği yapan ülke olmayı sürdürmüştür. Türkiye, yaklaşık 3,6 milyon kayıtlı Suriyeli mültecinin yanı sıra 320.000 kadar diğer uyruklardan UNHCR’nin ilgi alanına giren kişiye de ev sahipliği yapmaktadır.”

Türkiye bu bakımdan, dünya geneli ile kıyaslandığında rakamsal olarak ciddi bir mülteci oranına sahip olan ülkedir. Son yıllarda milyonlarca insanın Suriye'den kısa sürede Türkiye'ye göçü, zaman ve ölçek açısından tarihteki ender göçlerden biridir (Aydemir ve Şahin, 2018: 127).

İletişim, bilindiği üzere toplumsal hayatın bir parçasıdır. Bilgi ve iletişim teknolojisi, bilgiyi her yerden toplayan, işleyen, saklayan, ileten veya erişilebilir hale getiren teknolojileri ifade eden ve sürekli genişleyen bir alandır. (Ceyhun ve Çağlayan, 1997: 16). Teknolojik paradigmanın (Castells, 2008: 89) ekonomik, siyasi, kültürel ve sosyal olarak her şeyi dönüşüm içine uğrattığı bir dünyada teknolojik paradigma zaman, uzam ve ilişkiler açısından birçok şeyi dönüştürmekle birlikte ve yeni anlam kalıpları yaratmıştır. Küresel boyutta yaşanan bilgi çağı bireylerin eylemlerini, gündelik hayattan ekonomik, siyasi ya da kültürel yaşama değin algılarımızı yeniden biçimlendirmiştir. Teknolojik paradigmanın ortaya çıkardığı yeni toplum tipine ağ toplumu adını veren Castells (2013), ağ toplumunu, mikroelektronik tabanlı bilişim ve iletişim teknolojileriyle sağlanan yeni bir sosyal yapı ve süreçlere sahip bir toplum tipi olarak tanımlamaktadır. Teknolojik paradigmanın sağladığı yeni yapı ve iletişim teknolojilerinin kolaylıkları, insanların iletişim konusunda yaşam pratiklerini önemli bir biçimde etkilemiştir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte kitle iletişim araçları, bireyler üzerinde giderek daha fazla etki sahibi olmakta ve deyim yerindeyse dünyayı yeniden şekillendirmektedir (Kırık, 2012: 87). Teknolojik gelişmeler, göçmen bireylerin iletişim stratejilerini şekillendirmiştir. Bu araştırma da internet teknolojisi, Antalya Güneş Mahallesi’nde yaşayan Suriyeli göçmen bireylerin kullanmış oldukları bilgisayar ve akıllı telefon gibi dijital araçlar ile yeni medyanın aracı olan sosyal medya kullanımını ve sosyal medya ağları ile kurulan iletişimi kapsamaktadır.

Nitekim Orta Doğu bağlamında Suriye’de meydana gelen Arap Baharı protestolarında sosyal medya ağları önemlidir (Stepanova, 2011). Bu noktada sosyal ağların kullanım oranları, hareketteki sosyal medyanın etkisi ve gücünü desteklemektedir. Başlarda sosyalleşme, eğlenme, sosyal sermayeyi geliştirme vb. maksatlı kullanılan sosyal paylaşım ağlarının süreç içerisinde halk ayaklanmalarında başat bir iletişim aracı olması, bölgede yaşananların anlaşılma çabalarının ancak bir yönünü ortaya koymaktadır (Babacan vd., 2011: 78).

İnternetin iletişim akışını sağlaması ve özellikle sosyal sermayeyi artıran yönünü dikkate alan John Field (2006: 146): “İletişim araçlarının toplumsal sermaye bakımından en önemli yanının, bağlantıları sürekli ve güncel tutmasında yatmakta olduğunu” belirtir. Özellikle 2011 olaylarında Facebook sayfaları, Twitter mesajları ve Youtube siyasal protestonun bir parçası haline gelmiştir. Geleneksel medya, sosyal hareketlerin mesajlarını gayrimeşru biçimde örterken, internet bu hareketlerin seslerini duyurabildikleri bir alternatif medya işlevi üstlenmektedir (Harlow ve Harp, 2012). Bu anlamda Arap Baharı’ndaki süreç ele alınırken yeni iletişim teknolojilerinin getirisi sayesinde sosyal ağların genç aktivistlerin seslerini duyurmada engelleyici faktörleri ortadan kaldıran iletişimde yeni biçimleri ortaya koyduğunu belirtmek gereklidir. Sonuç olarak Arap Baharı aktivizmi yöntem olarak eski fakat kullanılan araçlar itibari ile yeni bir bağlam ortaya çıkarmaktadır. Kök ve Tekerek (2012: 64)’e göre:

“Bölge halkları iletişim çağı ve onun taşıdığı yeni algı kalıplarıyla zihinsel anlamda bir değişim içine girmişken, yönetimler bu değişimi fark edememişler, eski baskıcı yöntemler ve eski paramitler araçlarla sokakları kontrol altında tutmaya devam etmişlerdir. Bu süreçte, yönetimlerin bilişim çağının teknolojisine sahip olmakla birlikte, onun akışkan doğasının bilgisine sahip olmadıkları ve bir bilgi güvenliği yönetim politikası benimsemedikleri açıkça görülmüştür. Onlar interneti ve mobil iletişim teknolojilerini, eskiden sokağı nasıl yönetiyorlarsa, öyle yönetebileceklerini zannetmişler, olağanüstü hal yasalarıyla yönetilen sokaklarda bir araya gelemeyen Arap Baharı’nın genç aktivistleri, sosyal ağ sitelerinde bir araya gelerek başarıya ulaşmışlardır. Sonuç olarak gerek bölgedeki sosyokültürel değişim gerekse küresel boyutta yaşanan teknolojik değişim, bölgedeki halkları hedeflerine yaklaştırırken otoriter yönetimleri yerlerinden etmiştir.”

Sonuç olarak bu noktada günümüzde meydana gelen sosyal hareketleri ve toplumsal değişimleri içinde bulunduğumuz bilgi çağını da göz önüne alarak incelememiz gerekmektedir. Nitekim sosyal medya ağları, kullanıcılarını sanal ortamlarda bir araya getirerek gerekli durumlarda hızlı ve daha az maliyetle çift taraflı bir etkileşim ortamı sağlayarak iletişimlerini gerçekleştirebilmelerini sağlamıştır. Kullanıcı bireyler, sosyal medya uygulamaları sayesinde görüş ve düşüncelerini paylaşabilme imkânını elde etmiştir.

2.4. Yeni İletişim Teknolojileri ve Teknolojik Dönüşüm

2.4.1. Yeni İletişim Teknolojisi Olarak İnternet

İletişim sürekli var olmaya devam eden bir süreçtir. Zamanla yeni iletişim teknolojilerindeki yeniliklerle birlikte iletişim araçlarının çeşitlenmesi, kişiler arası iletişimi farklı boyutlara taşımıştır. Yeni iletişim teknolojilerinin dönüm noktasını oluşturan şey ise bu noktada internettir. Başlarda iki bilgisayar arasında oluşturulmuş olan ağlar sonraları

birbirlerine bağlanarak interneti ortaya çıkarmıştır. Başaran (2006: 10)’a göre: “İnternet, dünya çapında binlerce bilgisayar ağını, bir dizi standart ve protokol kullanarak birbirine bağlayan bir ağ olarak iletişim teknolojilerinin bilinen niteliklerinin sınırlarını zorlayan ve iletişim pratiğini büyük ölçüde dönüşüme uğratan bir teknolojidir.” ABD tarafından askeri amaçlı bir proje dolayısıyla ARPANET (Amerikan Gelişmiş Savunma Araştırmaları Dairesi Ağı) adlı internet ağı ortaya çıkmıştır (Yüksel vd., 2016: 113). Bu proje ile kesintisiz iletişim sağlanabilmek amaçlanmıştır. Bu protokolle birlikte tüm dünya internete erişim ve internette paylaşım imkânı elde etmiştir.

Sosyal etkileşim açısından büyük bir etkiye sahip internet, geleneksel iletişim araçlarının aksine farklı bir iletişim bağlamı ortaya koymaktadır. İletişim aracından kitleye aktarılan doğrusal iletişim düzleminde, kitlenin hiçbir belirleyici rolü olmamakla birlikte alıcılar geri bildirim (feedback) için başka kanal arayışlarına yönelmek zorundadır (Işık, 2007: 14). Böylelikle etkileşimlilik özelliğiyle internet, kullanıcılarına geri bildirim imkânı sunabilmektedir. Güreller (2018: 3)’e göre: “Bu uygulamaların, teknolojik altyapının sağladığı yaratıcılık ile farklı, dikkat çeken aynı zamanda da hedef kitlenin kurum ve kurumun diğer tüketicileriyle interaktif iletişim kurmasına fırsat veren nitelikte oldukları izlenmektedir.” Tüm bunlarla birlikte çok yönlü bir etkileşim alanı olarak karşımıza çıkan internet, her türlü bilgiye tüm dünyada hızlı, maliyetsiz ve kolay erişim sağlayan popüler bir iletişim aracı olarak varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Zaman içerisinde internet, gelişen teknolojiyle birlikte özellikle akıllı cihazların varlığıyla tüm dünyayı etkisi altına alan bir iletişim ağı şekline gelmiştir.

2.4.2. Web İçerik Değişim Süreci

İletişim teknolojilerindeki yenilikler ve gelişmeler zaman içerisinde Web içeriklerini de değişime uğratmıştır. Web 1.0, internet kullanıcılarının bilgi paylaşımı için ortak bir bilgi alanının oluşturulduğu salt okunur web’dir (Hiremath ve Kenchakkanavar, 2016: 707). İnternet ortamının en ilkel dönemi diye adlandırabileceğimiz 1990-2000 yılları arasını kapsayan Web 1.0, sabit içeriklerin olduğu ve tek yönlü bir iletişim akışının gerçekleştiği bir alan olarak önemli ama yetersiz bir bağlamdır.

Sosyal medya kavramını gün yüzüne çıkaran dönem Web 2.0 dönemidir. Bilgiye erişimin ve bilgi paylaşımının son derece öneme sahip olduğu bir döneme karşılık gelmektedir. Geçer (2018: 140)’e göre de Web 2.0 ortamı sosyal medya araçlarının kendini göstermelerine olanak sağlamıştır. Zamanla bu yeni internet dönemi yani Web 2.0 ortamı kendini daha da iyileştirerek çevrim içi alanlar oluşturmaya devam etmiştir. Kullanıcılar

kendilerine özgü içerik üretimi yapabilmekte, kendilerine ait profil sayfaları açabilmekte ve sosyal uygulamalar aracılığı ile ağlar sayesinde iletişim halinde olabilmektedirler.

Artık insan hayatının vazgeçilmez unsuru olan internet, Web 1.0 sürümü ile en ilkel dönemini yaşayıp ardından Web 2.0 sürümü ile farklı bir boyut kazanmış ve akabinde Web 3.0 ile epey bir yol kat ederek sürekli bir gelişim ve değişim sergilemeye devam etmiş hala da etmektedir. 2010-2020 yılları arasını kapsayan yapay zekâ ve akıllı yazılımsal çözümlerlerin olduğu dönem Kapan ve Üncel (2020: 284)'e göre: “Web 3.0 artık makinelerin ya da bilgisayarların anlayabildiği, yorumlayabildiği bir sistemdir.” Semantik web teknolojisi ile birlikte elde edilen verileri hem kullanıcılar kullanabilmekte hem de bilgisayarların anlamlandırabileceği bir yapı oluşturulmaktadır.

2.5. Geleneksel Medyadan Yeni Medyaya Geçiş

Zaman içerisinde ortaya çıkan “yeni medya” kavramı geleneksel olanın yerini alıp insanların günlük alışkanlıklarının ve iletişim süreçlerinin yeniden şekillenmesine zemin hazırlamıştır. Konvansiyonel medya olarak da bilinen geleneksel medya, bireyleri edilgen durumda tutarak aktarmak istediği mesajı, karşı tarafın yorum ya da üzerinde herhangi bir değişiklik yapamayacağı şekilde aktarmaktadır. Bourdieu (1998: 40), bu durumu toplumsal yapıda meşruiyeti elde edenler tarafından kurulan televizyon alanı, aslında bir hâkimiyet mücadelesidir şeklinde yorumlamaktadır. Çelik'in (2020)'in de değindiği üzere: “Bourdieu'nun alan kavramındaki televizyon alanı insanlara ne konuşulacağını, nasıl davranacağını ve ne tüketeceğini öğretmektedir.” Bu noktada geleneksel medyada yer alan gerçeklikte bireyler bir nevi tüketici konumundadır ve burada kitle iletişim araçları (radyo, telefon, televizyon, gazete vs.) ile tek taraflı bir iletişimin varlığı söz konusudur. Nitekim geleneksel medya, kitle iletişim araçları sayesinde toplum içindeki olayları kitlelere ulaştırmaktadır. Bu bakımdan birey ve toplum arasında bir iletişim ortamı meydana getirmektedir (Yücel, 2023: 31). Şahinsoy (2017: 6)'un da bahsettiği gibi: “Geleneksel medya, olayların çeşitli araçlar vasıtasıyla kitlelere haber olarak duyurulduğu ve bu yolla iletişim kurulan bir ortamı yaratmaktadır. Bu yayın organları tek yönlü bir iletişim sürdüren ve yayınlanan içeriğin, tam olarak hangi kitleye ulaştığının sonuçları analiz edilemeyen bir yapıya sahiptirler.”

Yeni iletişim ortamı olarak “yeni medya” kavramsalı 1970'li yıllarda, bilgi ve iletişim alanlarında ve birçok alandaki çalışmalar neticesinde ortaya çıkarak 90'larda bilgisayar ve internet teknolojilerinin gelişmesi sonucu yeni iletişim araçlarının hayatımıza girmesi ile farklı bir seyir kazanmıştır (Dilmen, 2007: 114). Yeni medya kavramsalı, bilgi ve iletişim

teknolojilerini, bu bağlamda sosyal bağlantıları, iletişim araçlarını ve iletişim araçlarıyla gerçekleşen iletişimi ve bu iletişim sonucunda sosyal düzen ve organizasyonları kapsayan bir terimdir (Lievrouw, Livingstone, 2007: 23). Bu noktada yeni medya kavramı yenilikleri ile toplumsal etkileri bağlamında bilhassa bireylerin iletişim pratiklerinde, toplumsal ilişki biçimlerini yeniden şekillendirmektedir. Yeni medyanın zaman ve mekân algısında dönüştürücü niteliği, iletişim pratiklerini farklı boyutlara taşıması, etkileşim noktasında özerklik imkânı sunması ve sanal bir ortam yaratması dolayısıyla önemlidir (Göker, 2017). Göker (2017)'e göre: "Foucault'nun betimleyici ilkeleri ile günümüzde giderek yaygınlaşan ve kendine özgü bir mekân, zaman ve gerçeklik algısı üreten yeni medyanın temel özelliklerinin birbiriyle örtüştüğü gözlemlenmektedir." Bu bağlamda yeni medya unsurunu Foucault'nun ağ toplumuna özgü bir heterotopya kavramı akıllara gelmektedir. Ütopiyalar bu manada "toplumun gerçek mekânı ile doğrudan ya da tersine dönmüş genel bir analogi ilişkisi sürdüren mevkilerdir" (2005: 295). Akay (2016: 85)'a göre: "Heterotopyalar, aynanın karşısındaki gerçek yerde bulunanı belirler. Kendine bakan geri gelip yerini bulunca heterotopyalar alanına girmiş olur." Heterotopyalar bu manada yeni medya ile örtüşen bir mekân algısı oluşturmaktadır. Bu duruma sosyolojik açıdan bakıldığında mekân olgusu toplumsal ilişki pratiklerinden bağımsız değildir. Nitekim yeni medyaya ilişkin Göker (2017)'in de değindiği üzere:

"Yeni medya bu bakımdan, alışık olmadığımız 'başka bir mekân', 'başka bir zaman' ve 'başka bir gerçeklik' algısı üretmektedir. Bu nedenle yeni medyayı, gerçekliğimizle ilişki içerisinde bulunan ve fakat bu gerçekliğin dışında kendine özgü formlarla yeni bir mekân, zaman ve gerçeklik üreten 'başka bir yer', yani heterotopya olarak nitelendirmek gerekmektedir."

Dijital yenilikler sayesinde sürekli bir gelişim içinde olan internet çağı var olan iletişimi ve etkileşim sürecini değiştirmiştir. Yeni medya uygulamaları ile birlikte uygulamalarda paylaşılan videolar, mailler, fotoğraflar vb. kısacası insanlığın duygu ve düşünce aktarımı bu hususta evrim geçirerek nitekim sanal dünyada gerçeklik algısı yeniden inşa edilmiştir. Yeni medya kavramı bu hususta dijital gelişmelere bağlı olarak dijital içerikleri esas alan ve kullanıcılarına muazzam bir iletişim ortamı sunan alternatif bir medyadır. Ekici (2022: 20)'ye göre: "Yeni medya teknolojileri, bloglar, wikiler, çevrim içi sosyal ağlar, sanal ortamlar ve diğer sosyal medya formları gibi web ile ilgili çok çeşitli iletişim teknolojilerini kapsamaktadır." Kalleci (2021: 7)'nin de aktardığı gibi:

"Akıllı cihazların kullanılmaya başlanması ile hızla yayılan teknoloji, bireyin internet bağlantısının olduğu her an, yer ve mekândan bağımsız olarak katılabildiği sanal ortamlar sunmaktadır. Her türlü akıllı telefon, tablet, bilgisayar ile çevrim içi olarak buluşulan dijital ortamların tümü yeni medya kavramını oluşturmaktadır. Yüksek iletişim ve etkileşim olanağı sunan yeni medya kavramı internetin

ve kişisel bilgisayarların artması, sosyal medya uygulamalarının yaygınlaşması ile hızla popülerleşmiştir.”

Yeni medya kavramına bakıldığında; kullanıcıların zaman ve mekâna bağlı kalınsızın bulundukları ortam ve zaman diliminde hızlı ve kapsamlı iletişim ve etkileşimde bulundukları bir ortamın varlığı gözlemlenmektedir. Yeni medyaların en belirgin 3 özelliğinden bahseden Rogers (1986: 5-7), bunları etkileşim, kitlesizleştirme ve eşzamansızlık şeklinde ifade etmektedir. Etkileşim (Interactive) özelliği, kaynak ve hedefin karşılıklı olarak iletişim ve etkileşim halinde olması; kitlesizleştirme (demassification) özelliği, büyük bir kullanıcı grubu içinde kitleyi oluşturan her bireye özel sistemden ulaşarak içerikler gönderilebilme değişimi yapılabilmesi; eşzamansızlık (asen kron) ise hedef ve kaynağın etkileşiminin farklı zaman ve yörüngeler üzerinden (time lapse / orbital) yürütülebilmesidir (Rogers, 1986). Bruce A. Williams (2003: 180) ise yeni medyayı etkileşim açısından ele almıştır. Williams’a göre yeni medya sayesinde birçok şey değişerek sınırlar ortadan kalkmıştır. Örneğin; eş zamanlı bir şekilde haber, bilgi, dosya ve içerik paylaşımı yeni medya aracılığı ile mümkün kılınmaktadır. Yeni medya farklı görüşleri içinde barındırarak çok sesliliğin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Manovich (2001), yeni medyanın kavramsal olarak tam bir açıklamasının olmadığını fakat teknolojik gelişmelere bağlı olarak sürekli gelişmekte olan bir mecra olduğunu düşünmektedir. İletişim alanındaki çalışmaları ile literatürde adından sıkça bahsedilen McLuhan ve Powers (2001) ise iletişimdeki gelişmelerin ve akabinde medyanın topluma olan etkisini çalışmalarında ısrarla dile getirmiştir. McLuhan ve Powers (2001)’ın küresel köy olarak anlatmak istediği, iletişim teknolojileriyle birlikte herkesin kısa sürede herkese veya istediği yere ulaşabilmesinin mümkün olabildiği bir ortamın varlığıdır. Ona göre toplumdaki değişim, teknolojik gelişmelerden beslenmektedir ve kitle iletişim araçlarının özellikle radyo ve televizyonun dünyayı değiştireceği bilhassa küresel bir köye dönüştüreceği kanısındadır. Bir bakıma elektronik medya denilen şey topluma yeniden şekil vermektedir. Bu durumu destekler şekilde Çelik Varol ve Varol (2019)’un görüşüne göre:

“Kitle iletişim araçlarının kullanımının yaygınlaşması ile birlikte dünya giderek daha da küçük bir hal almakta ve sadece mesafelerin kısalması değil aynı zamanda toplumun bize tanıdık gelmeyen ya da uygun olmayan olasılıkların teklifini de vermesi söz konusu olmaktadır. Günümüzde evde otururken, bir başkanla bir fincan çay içmek veya dünya çapında seyahat etmek mümkündür. Bir başka deyişle toplum, küresel iletişimin günlük sürecine katılma fırsatı sağlayan teknolojilere bağımlı olma eğilimindedir.”

2.6. Yeni Medya İletişim Aracı Olarak Sosyal Medya

Web 2.0 teknolojisiyle gelişim göstermiş olan sosyal medya kavramı özellikle sosyal ağlar ile birlikte kullanıcılarına pratikler sunan bir mecradır. Sosyal medya genel olarak bakıldığında günlük hayatta insanların dünyadan haberdar olmalarını sağlayan, iletişim, haberleşme ve alışveriş gibi konularda ise kolaylıklar yaratan platformlar bütünüdür.

Bourdieu'nun davranışsal modeli bağlamında alan, habitus ve sermaye kavramsalları sosyal, kültürel ve dijital konulardaki değişimlerin incelenebileceği önemli sosyolojik araçlardır. Bourdieu'ya göre alan habitusu üretir, sermaye ise alanın içindeki normları belirleyerek habitusu şekillendirir (Coşar, 2022: 183). Bu noktada Pierre Bourdieu'nun habitus kavramı sosyal bilimlere katmış olduğu önemli olgulardandır. Habitusun gelişmesinde ve günlük yaşamda bir yer edinmesinde kitle iletişim araçlarının etkisi oldukça fazladır (Çelik, 2020). Habitus, insanların kendi başlarına geliştirdiği bir oluşumdan ziyade, sosyal etkileşimin neticesidir. Her alanın kendine has habitusu vardır. Toplumsallaşmaya yol açan habitus aynı zamanda kitleselleşmeye de yol açmaktadır (Kutay, 2017: 15). Coşar (2022)'a göre: "Bourdieu, bireylerin davranışlarını, alışkanlıkları ve benlik pratiklerini bir alan içerisinde sermaye oluşturma ve yarıştırmaya biçimleri ile ilişkisi içinde ele almıştır. Sosyal medya artık başlı başına bir alan olarak habitusu ve bireylerin tutum, davranış ve yaşayış tarzlarını da etkilemektedir."

Bu noktada sosyal medya mecrasında kitle iletişim araçlarından (radyo, televizyon, gazete gibi) farklı olarak çift yönlü bir iletişim akışının olduğu aşikardır. Kendi gerçekliğiyle sosyal medya, kullanıcılara ürettiklerini paylaşabilme, yorum yapma, iletişim kurma ve bilgi edinme gibi farklı alanlardaki geçerliliği ve güncellenebilirliği sağlaması ile çok geniş bir bağlamdır. Sosyal medya, sıklıkla kullanılan bir terim olarak etkileşimli katılımı içermektedir (Manning, 2014: 1158). Birey ve toplulukları bir araya getirerek iletişim sağlamasını, paylaşımında bulunmasını, bazen de iş birliği yapılmasını ve de çevrim içi olarak oyun oynanmasını da sağlayan yazılım koleksiyonudur (Boyd, 2009). Tüm bunların yanı sıra birçok amaca hizmet eden yapısı ile kullanım kolaylığını kullanıcılarına sunmaktadır. Farklı amaçlar doğrultusunda fotoğraf veya video paylaşımı, içerik paylaşımı, haber paylaşımı, fikir alışverişi, rutin olayların değerlendirilmesi gibi şeyleri kullanıcı bireyler, çevrim içi olarak sosyal ağlar çerçevesinde sağlamaktadır. Yaşar ve Uğurhan (2021)'in aktarımıyla: "Günümüzde sosyal medya bireysel ve toplumsal yaşamın merkezinde yer alan önemli bir iletişim aracıdır. Sosyal medya sıradan bireyleri birer kitle yayıncısına dönüştürebilme potansiyeline sahiptir." İnsanların duygu ve düşüncelerini aktarabileceği bir alan olarak insan hayatında yer edinmeye başlayan sosyal medya bu sebepten dolayı, yeni iletişim pratiğinin

vazgeçilmez bağlamıdır. Geleneksel medyaya kıyasla birçok avantajı bünyesinde barındırmaktadır. Bu bakımdan birçok kurumsal yapı ve çok fazla birey sosyal medya uygulamalarını aktif kullanmaktadır.

Yapılan çalışmalarda kullanıcı bireylerin sosyal medya platformlarında çok fazla vakit geçirdikleri ve bu sanal mecrada kendilerine yeni bir dünya kurarak yeni bir gerçeklik algısı inşa ettikleri görülmektedir (Bat ve Vural, 2010). Yeni iletişim ortamlarının gelişmesi ile birlikte bu ortama kullanıcılar tarafından ilgi ve alakanın gün geçtikçe artması sosyal medyanın gücünü günden güne artırmıştır. Sosyal medya bu çerçevede tüm dünyaya ulaşma ve akabinde yayılma imkânı bularak coğrafi kısıtlılıkları da ortadan kaldırmıştır. Sınır aşan yapısı sayesinde iletişimi ayrıca kolaylaştırmıştır. İnternetin gözde uygulamaları arasında yerini alan sosyal medya, günümüzde en önemli iletişim aracı olarak hızlı bir yol kat etmeye devam etmektedir. Nitekim internet kullanım oranı arttıkça sosyal medya kullanım oranı da hızla artmaktadır. Yakın gelecekte öngörülen, internet kullanımının önemli bir bölümünün sosyal medya bağlamı tarafından gerçekleştirileceğidir (Çalışkan ve Mencik, 2015: 259).

2.7. Popüler Sosyal Medya Platformları

Kullanıcılar çerçevesinde değişen ve gelişen bir alan olarak karşımıza çıkan sosyal medya platformları kitleleri bir araya getiren yapısıyla çok geniş bir alanı kapsamaktadır. Bu noktada popüler sosyal medya platformları başlığı adı altında: Facebook, Youtube, WhatsApp, Instagram, Twitter ve TikTok gibi sosyal ağlar incelenmiştir.

Web 2.0 teknolojisi sayesinde oluşturulan Facebook, insanların birbirleri ile iletişim ve etkileşim halinde olmasına olanak sağlayarak bireylerin bilgi alışverişini destekleyen bir sosyal paylaşım ağıdır. Sosyal medya mecrasının vazgeçilmez konumunda yer alan Facebook, Şubat 2004'te kurulmuştur. Uçar (2015)'a göre: "Facebook'taki her kullanıcı bir profil oluşturarak arkadaşlarıyla yazı, fotoğraf, video ve link paylaşabilmekte yani kendisiyle bağlantıda olan diğer üyelere kendi profilini görme imkânı sunmaktadır." Ayrıca uygulama içerisinde mesajlaşma, anlık olarak canlı yayın açabilme olanakları da yer almaktadır. Tüm bu özellikleri sayesinde Facebook, bilgi ve iletişim teknolojilerinin yenilikleriyle birlikte kullanıcı bireylere iletişim açısından kolaylıklar sunan sanal bir ortam yaratmaktadır. Kullanıcılar açısından sanal dünyada kolay kullanım sunması ve birçok özelliği bünyesinde barındırması sayesinde popüler bir hal kazanmıştır. Facebook ağı dünya geneline bakıldığında yeni medya mecrasında üstünlüğünü korumaya devam etmektedir.

Kullanıcı bireylere video yükleme, video paylaşma ve izleme imkânlarını sunan Google'a ait sosyal medya mecrası da Youtube platformudur. "Kişisel tercihler doğrultusunda

çeşitli konularda farklı kullanım pratikleriyle karşımıza çıkmaktadır.” (Arklan ve Kartal, 2018). Bu platformda ses, görüntü ve yazının da birleşimi ile video içerikleri genel olarak kullanıcı bireyler çerçevesinde şekillenmektedir. Temel amaçları görülmek/keşfedilmek olan YouTube ve amatör çevrim içi video paylaşım platformları, sıradan insanların sıra dışı hayatlarına yeni bir pencere açmaktadır (Strangelove, 2020: 127). Günümüz teknolojisinde ekipman desteği olmaksızın cep telefonu ile bile video çekimi yapabilmek nitekim mümkündür. Bu sayede çekilen video içerikleri sosyal ağ çerçevesinde tüm dünya ile paylaşılabilir. Bu videoların profesyonel olması şart değildir. Bu bakımdan kullanıcı bireyler görüşlerini kendi perspektifi ile ortaya koyabilmektedirler. Aynı zamanda bu platform, ortak görüşe sahip kullanıcıları da bir araya getirebilmektedir (Yıldırım, 2022). Yeni medya iletişim teknolojileri sayesinde kullanıcı bireyler, Web 2.0 teknolojisinin gelişmesiyle ve YouTube gibi katılımcı ortamı sunan çevrim içi platformun varlığıyla istedikleri yer ve zamanda etkileşim kurma imkânına sahip olabilmektedir. Bu sayede kişiler arası iletişim yeniden şekil almayı başarmıştır. Ücretsiz ve kolay kullanımı, üretimi ve tüketimi sağlaması ve her şeyden öte küresel bir ağ özelliği göstermesinden dolayı günümüzde oldukça popüler video paylaşım sitesi olduğunu söylemek mümkündür (Özkonuk, 2019: 59).

24 Ocak 2009 tarihinde oluşturulan WhatsApp uygulaması ise mesajlaşmanın, arama yapma ve bildirim göndermenin kısacası anlık haberleşme halinin olduğu bir uygulama olarak yerini almıştır. Bu uygulama, kişiler arası iletişimi sağlayan, dünyaya açılan ve her an her yerde etkileşimi sağlayan bir yapıya sahiptir. Kelime anlamı “naber” (what's up) olan WhatsApp, kullanıcılarına iletişim alanında kolaylıklar sağlayan ücretsiz bir sosyal uygulamadır. Göncü (2018)’ye göre: “Mesajlaşma, görüntülü ve sesli konuşma imkânı tanıyan, dosya, fotoğraf ve video paylaşımına izin veren WhatsApp uygulaması son yıllarda en popüler iletişim kanallarından birine dönüşmüştür.” Kurulumunun basit ve hızlı bir şekilde gerçekleşmesi, aynı zamanda anında ileti sağlaması WhatsApp’ı diğer uygulamalardan ayrı kılmaktadır. Bir bakıma WhatsApp kullanıcılarını etkileyen bir başka husus da kullanıcıların telefon numaralarını bir nevi kimliği olarak kullanmasıdır (Uzun ve Uluçay, 2017: 222). Bu noktada WhatsApp uygulaması kolay olmasının yanı sıra güvenilir bir mesajlaşma ve arama ortamı yaratarak akıllı telefonlarla bütünleşmiştir. Uygulamanın anlık mesajlaşma, sesli veya görüntülü konuşma, fotoğraf veya video gönderme ve emoji kullanma gibi sahip olduğu özelliklerin yanı sıra ücretsiz oluşu ayrıca insanları cezbetmektedir (Uzun ve Uluçay, 2017). Kullanıcı bireyler arasında bir hayli popüler hale gelen uygulama, aynı zamanda her geçen gün kendini yenilemekte ve geliştirmektedir. WhatsApp Web’in uygulamaya gelişi ile birlikte uygulama, akıllı telefonların yanı sıra masaüstü cihazlarda da kullanılmaya başlanmıştır.

Sosyal medya uygulamaları arasında yer alan Instagram adı, çok hızlı kamera anlamına gelen “Instant Camera” ve “Telegram” kelimelerinin bir araya gelmesinden oluşmuştur (Taydaş, 2018: 154). Günümüzde popüler sosyal medya platformlarından bir diğeri olan Instagram’da kullanıcılar, hikaye ve gönderi paylaşabilmektedir. Bunun dışında platformda kullanıcılar, diğer kullanıcı bireylere takip isteği atabilmekte, paylaşılan içeriklere yorum yapabilmekte ve paylaşımları beğenebilmektedirler. Uygulamada bulunan keşfet kısmından farklı kategorilerde (sanat, yemek, müzik vs.) video izleyebilmekte veya fotoğraf görüntüleyebilmektedirler. Daha öncesinde IOS araçlarına erişebilme imkânı bulurken 2012 yılında, Instagram uygulamasının Facebook tarafından satın alınmasıyla birlikte Android cihazlara da erişim imkânı sunulmuştur. Bu bakımdan günden güne Instagram’ın kullanıcı sayısında sürekli bir artış durumu meydana gelmiştir (Yücel, 2023: 38).

Sosyal medya ağları pek çok teknolojik yenilikleriyle hızla yayılmaya devam eden ve içerisinde çeşitli platformları barındıran bir mecradır. Popüler sosyal medya platformlarından biri olan ve 2006 yılında kurulan Twitter, internetten kolay bir biçimde mesajlaşma ihtiyacı kapsamında ortaya çıkmıştır. Kurucusu Jack Dorsey, uygulamadaki ilk paylaşımı (tweet) yapmıştır. Türkiye saati ile 20:50:14’de ilk tweet @jack hesabından paylaşılmıştır (Koçoğlu, 2018). Twitter, çevrim içi bir sosyal ağ olarak aynı zamanda mikrobloglama platformudur (Polat vd., 2021: 112). İçeriklerin kullanıcılar tarafından belirlendiği Twitter’da etkileşim düzeyi çok yüksek olmakla birlikte son zamanlarda demokratik katılım konusunda ve toplumsal olaylardaki etkisiyle önemli bir araçtır (Kwak vd., 2010: 1). Bu bakımdan Twitter uygulaması aynı zamanda iletişim sürecinde aktif bir rol üstlenmektedir.

Uygulamanın özelliklerine bakıldığında kullanıcı bireyler, bu mecrada fotoğraf ve video paylaşımı yapabilir, canlı video yayınlatabilir veya anket ve metin paylaşımı (tweet) oluşturabilirler. Bunun yanı sıra kullanıcılar Twitter uygulaması üzerinden diğer kullanıcıların hesaplarını takip edebilmekte ve bunları kendi profillerinde akışta görebilmektedir. 2023 için yılı genel Twitter istatistikleri incelendiğinde 1.3 milyar Twitter hesabı vardır ancak yalnızca 368.4 milyon aktif kullanıcı bulunmaktadır. Her gün ortalama 500 milyon tweet atılmaktadır (Ahlgren, 2023). 2022’de Elon Musk tarafından satın alınan, logosu ve adı değişen, kullanıma dair kısıtlamalar getirilen Twitter’ın, 2023 yılında Türkiye’de kullanıcı sayısı 18.4 milyondan 20.4 milyona çıkmıştır (Veri Kaynağı, 2022).

Teknolojik gelişmeler neticesinde sosyal ağlarla birlikte sosyal medya uygulamaları hız kesmeden yükselişe devam etmektedir. Gül Ünlü ve diğerlerinin (2020: 119) aktarımı ile: “TikTok, ByteDance isimli teknoloji şirketi tarafından yaratılmış olan Çin merkezli bir video paylaşım platformudur.” TikTok, kullanım kolaylığı sayesinde herkesin içerik üretebileceği

bir platform olarak ön plana çıkmaktadır. Diğer sosyal medya uygulamalarına nazaran piyasada yerini almasıyla birlikte kısa bir zaman diliminde tüm dünyada milyarlarca kullanıcıya erişerek bilhassa ergen ve genç bireyler arasında popülerlik kazanan ve çok hızlı büyüyen TikTok (Weimann ve Masri, 2020: 1) kısa video uygulamasıdır. Kişisel bir hesap açılarak uygulamaya giriş yapılabilir, cep telefonu haricinde bilgisayar ve tablet aracılığıyla da erişim gerçekleştirilebilir. Kullanıcılar, videolarına görsel efektler ve filtreler kullanarak düzenleyebilir, müzik veya film müziği ekleyebilir, diğer uygulama kullanıcılarını takibe alabilir, uygulamadaki videoları beğenebilir, videolara yorum yapabilir veya direkt mesaj yoluyla başka kullanıcılarla iletişim kurabilir (Literat vd., 2021: 7). Genel olarak TikTok uygulaması dans içeriklerinden replik canlandırmaya veya makyaj videolarından yemek videolarına kadar uzanan özgün içeriklerden oluşan geniş bir platformdur. Geçici doğasıyla karakterize edilen kısa video içeriği, günlük yaşamın “küçük anlarını” güvenilir akranlarla paylaşma olanağı sağlamaktadır (Schellewald, 2021: 1439). Akpınar (2021: 367), bu uygulama ile: “Mevcut kolaylaşma sayesinde kullanıcılar daha kolay bir şöhret, popüler kültür ögesi olma fırsatı elde etmektedir” düşüncesindedir. Uygulama bu sayede kendi tanınırlığını artırarak popülerlik kazanmaya devam etmektedir. TikTok’u kullananların düşünce ve deneyimlerini incelediği çalışmada Barta ve Andalibic (2021), TikTok’un kullanıcı bireylere; özgünlük, anonimlik, eğlence, sosyallik, sosyal destek sağlama, norm gelişimi, kendini sunma, zor duyguları ifade etme ve engelsiz iletişim gibi birçok olanak sunduğunu belirtmiştir. TikTok, toplumun çok farklı kesimlerinden kullanıcı bireyleri bir araya getirerek günden güne kullanıcı sayısını artırmaktadır. Her geçen zamanda uygulama içerisinde çocuk ve genç yaştaki kullanıcı sayısı bilhassa artmaktadır (Pınarbaşı ve Astam, 2020: 82).

2.8. Sosyal Medya Mecrası ve Göç Olgusu

İletişim sürecinde dijitalleşme olgusu çerçevesinde meydana gelen gelişmeler ve yenilikler medya kavramını bütünüyle etkilemiştir. Geleneksel olanın yerini alan “yeni medya” kavramı internetin varlığı ve bilişim teknolojilerinin hızla gelişmesiyle insanların hayatında önemli bir yer edinmeye devam etmektedir. Dumanlı Kürkçü (2015: 6)’ye göre: “Yeni medya kavramı, 1970’lerden sonra bilgi işlem alanındaki gelişmelerin iletişim alanına aktarılmasıyla şekillenmeye başlamıştır.” Kitle iletişim araç ve yöntemlerinin çeşitlenmesi bu duruma neden olarak gösterilebilir. Yeni medyanın gelişimini anlamak adına geleneksel medyanın özelliklerini bilmek bu noktada gereklidir. Geleneksel medyada, yayın organları ile mesajların insanlara duyurulması ve bu yolla iletişim sağlanan bir bağlam vardır (Özmen,

2018: 78). Konvansiyonel medya olarak da bilinen geleneksel medyada tek yönlü iletişimin varlığı söz konusudur. Kullanıcı bireyler, yalnızca tüketici konumunda olup içeriğe yorum yapma ya da müdahil olma gibi durumlar söz konusu değildir. Yeni medyada kullanıcı bireylerin içeriğe müdahil olduğu bir etkileşim bağlamı vardır. “İnsanların iletişim kurması, eğlenmesi, öğrenmesi, bilgiyi edinmesi ve paylaşması günümüzde sıklıkla teknolojik materyaller ve araçlar yardımıyla yapılabilmektedir.” (Bayer ve Bulut Özek, 2021: 127). Yeni medya sayesinde iletişim daha hızlı bir şekilde gerçekleşebilmekte ve etkileşim artmaktadır. Yeni medyanın geleneksel medya karşısında sahip olduğu en önemli özelliği “çevrim içi ve sanal” bir etkileşim ortamı yaratmış olup yeni bir iletişim biçimi ortaya koymuş olmasıdır. Bu sayede geleneksel medyada var olan tek yönlü iletişim yeni medyada çift yönlü olarak var olmaktadır. Yeni medya mecrası, gündelik hayatı kolaylaştırabilecek uygulamalar sunarak geleneksel mecraların araçlarına erişimi mümkün kılan ve iletişimi kolaylaştıran bir yapıdadır. Bu sayede iletişim, geleneksel bağlamdan çıkıp yeni medya ile teknolojik gelişmelerin yaşanması ile şekil değiştirmiştir. “Geleneksel medya ile yeni medya ayrımının temelinde internet vardır. İnternet olmasaydı belki de teknolojik gelişmeler paralelinde geleneksel medya araçları sadece gelişme gösterecek ve dijital medya olarak ifade edilecekti. Ancak teknolojik gelişmelere ek olarak internetin ortaya çıkması alternatif medya ya da yeni medya kavramını ortaya çıkarmaktadır.” (Arslan, 2022: 279). Günümüzde yeni medya iletişim araçları olarak mikroişlemciler, etkileşimli televizyon, tablet, telefon, uydu alıcılar, fiber optik, kelime işlemci, teleteks, posta, video konferans ve bunların türevlerini kabul edebiliriz (Bulgerman, 1994: 193).

Özellikle telefonlar ve mobil uygulamalar, her an ve mekânda insan yaşamının bir parçası haline almıştır. Web 2.0 olarak adlandırılan sosyal paylaşım ağları, kullanıcılarına kendi bağlantı listelerini oluşturmalarına, kullanıcıların birbirleri arasında iletişim sağlamalarına, bağlantı listelerini görüntülemelerine ve bilgilerinin yer aldığı profillerinin üretilmesine olanak tanıyan, farklı medya, bilgi ve iletişim teknolojilerinin birleşimi ile oluşan platformlardır (Fuchs, 2011: 141). Kullanıcılar, sosyal medya içeriği oluşturabilir, yorum yapabilir ve hatta katkı sağlayabilirler (Scott, 2010: 38). Yeni medya araçlarından kabul edilen sosyal medya kavramsalı özellikle Web 2.0 teknolojisi ile gelişmiş, sosyal ağ siteleri ile kullanıcılarına pratikler sunan bir mecra olarak karşımıza çıkmıştır. Çalışkan ve Mencik (2015: 255)’e göre: “Sanal bir iletişim ortamı olan sosyal medya, günümüzde bir iletişim ortamından çok gündelik hayatın ta kendisi olmuş durumdadır.” Nitekim sosyal medya mecrası her kesimden kullanıcıyı ortak bir paydada buluşturmaktadır. Zamanla yeni iletişim teknolojilerindeki yenilikler ve iletişim araçlarının çeşitlenmesi, toplumsal iletişimi farklı

boyutlara taşınmış ve kendi içerisinde dönüştürmüştür. Castells (2013), yeni iletişim teknolojilerinin toplum içindeki ilişki ve etkileşim biçiminin değişmesine etki ettiğini ve toplum yapısını dönüştürdüğü için sanayi devrimi gibi aynı etkiye sahip olduğunu belirtir. Nitekim toplumsal değişime etkisi ile çağlar boyunca var olmaya devam eden göç olgusu, yalnızca fiziki bir hareketlilik olmamakla birlikte birçok yapıda değişimlere sebep olan bir olgudur. Aydın (2022: 48)'in göç meselesine olan yaklaşımına bakıldığında:

“Kadim bir mesele olan göç, ulus devletin var olması ile birlikte güvenlik ile insanlık arasında gelgitlere sebep olan; duruma, zamana, mekâna göre anlam değiştiren bir olguya dönüşmüştür. İlk bakışta bir yerden bir başka yere mekânsal bir değişiklik olarak görülen göç, aslında insanların anlam dünyalarında, kültürel dünyalarında, yaşam dünyalarında gerçekleşen bir değişimdir.”

Göç olgusu, içinde bulunduğumuz dijital çağda teknolojinin varlığıyla birlikte yeniden anlamlandırılması gereken bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Teknolojik ilerlemeler neticesinde coğrafi kısıtlılıklar ortadan kalkmıştır. “Sosyal medya platformlarından insanlar dünyanın her yeri ile iletişime geçer, iş yapar, destekçi bulur konuma gelmiştir.” (Kuzucanlı, 2019: 26). Bu hususta sosyal ağlar; aktif iletişimin, bilgilendirmenin ve haberleşmenin vazgeçilmez unsurudur. Bu durum farklı coğrafyalarda yaşayan toplumlar ve bireyler için etkileşim ve iletişim ortamı yaratmıştır. Çalışkan ve Mencik (2015: 254)'e göre: “Gelişen iletişim teknolojileri, ekonomik, siyasal ve toplumsal alanlarda sınırları da ortadan kaldırmıştır.” Yeni medyanın araçlarından olan sosyal medyanın önemi göç olgusu çerçevesinde yadsınamaz bir gerçektir. “Göç de aynı şekilde toplulukların iletişim ve etkileşim içine girmesi sonucunda teknolojinin kullanımının yaygınlaşmasını ve kültürel alışverişi sağlayarak toplumsal değişimin ve gelişimin en temel unsurlarından biridir.” (Ağaç Sucu, 2019).

Sınırları aşan yapıya sahip sosyal medya platformları uzağı yakın eden, insanlar arasında sürekli etkileşim ve iletişim ortamı sağlayan bir alan olarak göçmen bireylerin de aktif olduğu bir mecra olarak karşımıza çıkmaktadır. Oyman (2016: 126)'ın değindiği üzere: “Sosyal medya, postmodern dünyada toplum yaşamının önemli bir parçası haline gelerek aktifsel anlamda olmasa da bireyin sosyalleşmesini sağlayarak bireyin küresel dünyada meydana gelen her şeyden haberdar olmasına imkân sağlamaktadır.” Göçmen bireyler arasındaki bağı güçlendiren sosyal medyanın güncel gelişmelerle birlikte ve hızlı bir bilgi akışının sağlanması ağlara olan ilgiyi artırmaktadır (Türk, 2020). Göçmen bireyler, vardıkları ülkedeki toplumla bağlarını korumak ya da oluşturmak amaçlı da bu bağlamı kullanmaya devam etmişlerdir. Sosyal medya platformlarını bu hususta etkin bir araç olarak görmek mümkündür. Kullanım amaçlarına ilişkin eğitim, iletişim, bilgi, haber edinme ve araştırma

yapma gibi birçok alana hizmet eden sosyal medya platformu kullanıcılarına ayrıca yeni imkânlar tanımaktadır. Koç Akgül ve diğerlerinin (2018: 159) değindiği üzere:

“Mülteci krizlerinde etkileşimli iletişim ortamı olarak web siteleri vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Zira mülteciler, kriz dönemlerinde göç etmek zorunda kaldıkları ülkelerde ulaşmak istedikleri ya da kendilerine ulaşmak isteyen hedef kitleyle internet teknolojileri aracılığıyla iletişim kurabilmektedirler. İnternet ortamı mesajların geniş hedef kitlelere ulaştırılması, beslenme, barınak, sağlık alanlarında problemlerin hızla çözümlenebilmesi açısından yeni imkânlar yaratmaktadır.”

Sürekli olarak gelişen ve değişen bir dünyada varlık gösteren herkes gibi göçmen bireyler de teknolojik gelişmeler ve yeni medya çerçevesinde şekil alan sosyal medyada varlıklarını sürdürmüşlerdir. “Yeni iletişim ağları ve araçları, coğrafi olarak dağınık olan ancak çoğu zaman uluslararası ağlar yoluyla dünyaya açılan göçmenler için özel bir öneme sahiptir.” (Naghiyeva, 2019: 66). Göç ve teknoloji unsuru çağlar boyunca toplumsal değişimlere etki eden unsurlardandır (Sucu ve Gündüz, 2019: 468). Göç deneyimi her ne şekilde olursa olsun göçmen bireyler, gittikleri ülkede geride bıraktıkları aileleri, arkadaşları veya sosyal çevreleri ile sürekli bir etkileşim halinde bulunmak istemektedirler. Söz konusu enformasyon çağında etkileşimlerini iletişim kanalları aracılığıyla sağlayan göçmen bireyler, gittikleri yerde de tüm insanlık gibi teknolojinin varlığından istifade ederek iletişim sağlamaya devam etmişlerdir. Bu duruma kayıtsız kalmaları ya da hiç etkilenme durumlarının olmaması söz konusu değildir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE DEĞERLENDİRME

Araştırmada Antalya Güneş Mahallesi'nde yaşayan Suriyeli göçmen bireylerin sosyodemografik özellikleri, sosyal medya kullanım pratikleri ve göç sürecinde ilişkiler ağı ve sosyal medya olgusuna ilişkin bulgular yer almaktadır. Araştırma süresinde elde edilen veriler tablolaştırılarak betimsel analize hazır hale getirilmiştir. Toplanan veriler betimsel analiz yöntemine uygun olarak gerektiğinde araştırmaya katılan bireylerin söylemleri doğrudan alıntılar yapılarak sunulmuştur.

Araştırmanın bulguları görüşme soruları doğrultusunda: (1) “Suriyeli Göçmen Bireylerin Sosyodemografik Özellikleri”, (2) “Suriyeli Göçmenlerin Sosyal Medya Platformlarını Kullanım Pratikleri” ve (3) “Göç Sürecinde İlişkiler Ağı ve Sosyal Medya Üzerine” başlıklı temalar altında ele alınmıştır. İlk temada katılımcı bireylerin sosyodemografik özelliklerine (yaş, cinsiyet, eğitim meslek vs.) ilişkin bilgiler yer almaktadır. İkinci temada Suriyeli göçmenlerin sosyal medya platformlarını kullanım pratiklerine ilişkin sosyal medya ortamlarını hangi amaçlarla kullandıkları, bu platformlara ne kadar vakit ayırdıkları, hangi sosyal medya platformlarını kullandıkları, en aktif kullandıkları sosyal medya platformları ve sosyal medya uygulamalarında dahil oldukları gruplara dair bilgiler yer almaktadır. Üçüncü temada ise göç sürecinde ilişkiler ağı ve sosyal medya uygulamalarının ne derece etkili olduğu ortaya koyulmuştur. Bu hususta Suriyeli göçmen bireyler için göç olgusu, göç etme kararları, yaşam için neden Antalya'nın Kepez ilçesine bağlı Güneş Mahallesi'ni seçtikleri ve göç süresince kişiler arası sosyal bağlantıları (network) ele alınmıştır. Göç ve sosyal medya uygulamaları bu noktada Suriyeli göçmen bireylerin gözünden değerlendirilmiştir.

3.1. Katılımcı Bireylerin Sosyodemografik Özellikleri

Araştırmada, Antalya Güneş Mahallesi'nde yaşayan Suriyeli göçmen bireylerin sosyodemografik özellikleri tablolaştırılmış, katılımcı bireylerin yaş, cinsiyet, eğitim, medeni durum ve mesleki bilgilerine yer verilmiştir.

Tablo 3.1 Katılımcı bireylerin sosyodemografik özellikleri

	Cinsiyet	Yaş	Medeni Durum	Eğitim Seviyesi	Suriye'deki Mesleki Statü	Antalya'daki Mesleki Statü
K1	Kadın	32	Evli	Ortaokul	Ev Hanımı	Paketleme
K2	Kadın	29	Evli	Lise	Ev Hanımı	Ev Hanımı

K3	Kadın	18	Bekâr	Öğrenci	Öğrenci	Öğrenci
K4	Kadın	36	Evli	Ortaokul	Ev Hanımı	Paketleme
K5	Kadın	40	Evli	Lise	Terzi	Ev Hanımı
K6	Kadın	20	Evli	Ortaokul	Ev Hanımı	Ev Hanımı
K7	Kadın	23	Evli	İlkokul	Tarım İşçisi	Ev Hanımı
K8	Kadın	27	Evli	Lise	Ev Hanımı	Paketleme
K9	Kadın	26	Bekâr	Lise	Öğrenci	Paketleme
K10	Kadın	31	Evli	İlkokul	Ev Hanımı	Paketleme
K11	Erkek	25	Bekâr	Ortaokul	Tarım İşçisi	Boyacı
K12	Erkek	33	Bekâr	Üniversite	Sınıf Öğretmeni	Halde İşçi
K13	Erkek	45	Evli	Okur-yazar değil	Kalıpçı	Hurdacı
K14	Erkek	28	Bekâr	Ortaokul	Öğrenci	Sanayide İşçi
K15	Erkek	27	Bekâr	Lise	Fayansçı	Lastikçi
K16	Erkek	34	Evli	Ortaokul	Çiftçi	Halde İşçi
K17	Erkek	29	Evli	Ortaokul	Motor Tamircisi	Halde İşçi
K18	Erkek	38	Evli	Üniversite	Veteriner	Doğramacı
K19	Erkek	42	Evli	Üniversite	Avukat	Halde İşçi
K20	Erkek	27	Bekâr	Ortaokul	Öğrenci	Hamal

Antalya Güneş Mahallesi'nde yapılan bu saha araştırmasında 10'u kadın 10'u erkek toplam 20 kişi ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların çoğu 18-45 yaş aralığında olup; 7'si bekâr, 13'ü evlidir. 10 kadından 2'sinin medeni durumu bekârken; erkeklerin medeni durumuna bakıldığında 5'i bekâr 5'i evlidir (Tablo 3.1.1).

Katılımcıların eğitim düzeylerine bakıldığında 3 katılımcı (K12, K18, K19) yüksekokul mezunudur. 8 katılımcı birey ortaokul mezunuyken (K1, K4, K6, K11, K14, K16, K17, K20), 5 katılımcı birey (K2, K5, K8, K9, K15) liseden mezundur. K13, okur-yazar olmadığını dile getirmiştir. 2 katılımcı (K7, K10) ise ilkokul mezunudur. Yalnızca K3, öğrenciliğine devam etmektedir.

Geldikleri ülkede çeşitli mesleklere mensup olan kimi katılımcı bireyler mesleki gerilik yaşamaktadır. Göç olgusu beraberinde geriye doğru bir meslek hareketliliğine yol açarak bireylerin geldikleri ülkede mesleklerini icra edememelerine neden olabilmektedir. Bu durum göçmen bireyler açısından kitlesel göç hareketliliğinin kaçınılmaz bir sonucudur. K12'ye bakıldığında Suriye'de sınıf öğretmeni iken Antalya'da hal kompleksinde işçi olarak istihdamda var olmaktadır. Bu duruma benzer olarak K18, kendi ülkesinde veteriner iken

Antalya’da doğramacı olarak çalışmaktadır. Kendi ülkesinde avukat olan K19 da Antalya’da hal kompleksinde çalışarak istihdamda yer almaktadır. Bu bakımdan 3 katılımcı bireyin (K12, K18, K19) de mesleki anlamda bir gerilik yaşadığını görmek mümkündür.

K1, K2, K4, K6, K8 ve K10’un savaştan önceki mesleki statüsüne bakıldığında ev hanımı oldukları görülmektedir. Öncesinde ev hamımı olup da iş hayatına katılan K1, K4, K8 ve K10’daki kadınlar ise Antalya Toptancı Hal Kompleksinde paketlemede çalışmaktadır.

3.2. Suriyeli Göçmenlerin Sosyal Medya Platformlarını Kullanım Pratikleri

Bu bölümde Antalya Güneş Mahallesi’nde yaşayan Suriyeli göçmen bireylerin sosyal medya platformlarını kullanım pratikleri ile ilgili görüşlerini tespit etmek için yapılan yarı yapılandırılmış görüşme verilerine ilişkin analizler yer almaktadır.

Antalya Güneş Mahallesi’nde yaşayan ve araştırmaya katılan Suriyeli göçmen bireylere yöneltilen: “Sosyal medya uygulamalarını kullanıyor musunuz?” sorusuna ilişkin 20 katılımcının da soruya yönelik verdiği cevap: “Evet, kullanıyorum” olmuştur.

“Ne zamandan beri sosyal medya uygulamalarını kullanmaktasınız?” sorusuna ilişkin katılımcı bireyler tarafından verilen cevaplar incelendiğinde farklı zaman dilimleri dikkat çekmektedir.

Tablo 3.2 Ne zamandan beri sosyal medya uygulamalarını kullanmaktasınız?

Katılımcılar	Sosyal Medya Kullanım Süreleri
K1 (Kadın)	5 - 6 Yıl
K2 (Kadın)	7 - 8 Yıl
K3 (Kadın)	2 - 3 Yıl
K4 (Kadın)	5 - 6 Yıl
K5 (Kadın)	5 - 6 Yıl
K6 (Kadın)	2 - 3 Yıl
K7 (Kadın)	5 - 6 Yıl
K8 (Kadın)	7 - 8 Yıl
K9 (Kadın)	5 - 6 Yıl
K10 (Kadın)	5 - 6 Yıl
K11 (Erkek)	2 - 3 Yıl
K12 (Erkek)	2 - 3 Yıl
K13 (Erkek)	7 - 8 Yıl
K14 (Erkek)	5 - 6 Yıl
K15 (Erkek)	7 - 8 Yıl
K16 (Erkek)	7 - 8 Yıl
K17 (Erkek)	2 - 3 Yıl
K18 (Erkek)	10 - 12 Yıl
K19 (Erkek)	10 - 12 Yıl
K20 (Erkek)	2 - 3 Yıl
Toplam: 20 Katılımcı	

Antalya Güneş Mahallesi’nde yaşayan Suriyeli göçmen bireylerin sosyal medya kullanım sürelerine ilişkin bulgulara yukarıda yer verilmiştir. Tablodaki veriler incelendiğinde

7 katılımcı sosyal medya uygulamalarını 5-6 yıldır kullandıklarını belirtirken; 6 katılımcı 2-3 yıldır bu uygulamaları kullandıklarını belirtmişlerdir. 5 katılımcı 7-8 yıldır uygulamaları kullandıklarını dile getirmişlerdir. Son olarak 2 katılımcı ise 10-12 yıldır uygulamaları kullandıklarını belirtmişlerdir.

Sosyal medya uygulamalarına hangi tür cihazdan (bilgisayar, laptop, tablet, akıllı telefon vs.) erişim sağlamaktasınız? sorusuna bakıldığında ise katılımcılar bireyler tarafından verilen yanıtların hepsi “akıllı telefon” olmuştur.

Çalışmada “Sosyal medya uygulamalarını genellikle hangi amaçlar doğrultusunda kullanıyorsunuz?” sorusu yöneltilmiş ve katılımcıların sosyal medya kullanım pratiklerine yer verilmiştir. Buna göre katılımcıların sosyal medyayı en çok haberleşme, iletişim kurma, görüntülü konuşma, gündemi takip etme (haber ve bilgi edinme) ve eğlence maksatlı olarak bu platformları kullandıkları tespit edilmiştir. Kullanım amaçlarına ilişkin katılımcıların yarısından fazlası sosyal ağları geldikleri ülkedeki yakınları ile iletişim halinde olabilmek için iletişim maksatlı olarak kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu hususta katılımcıların cevaplarına aşağıdaki gibidir:

“Anne, baba Suriye’de kaldı. Ben buraya geldim. Onlarla iletişim kuruyorum sürekli görüşüyoruz.” (K11)

“Akrabalar, tanıdıklar var Suriye’de. Daha çok haberleşme ve iletişim amaçlı kullanıyorum sosyal uygulamalarını.” (K18)

“Baba vefat etti. Suriye’de kız kardeşlerim ve annem kaldı. Her birimiz bir yerdeyiz. Onlarla görüşüyoruz hep görüntülü. Onlardan sürekli haber alıyorum şükür.” (K5)

Göçmen bireyler, özellikle uzakta olan sevdikleri ve akrabalarıyla haberleşmenin yanı sıra iş için de haberleşme maksadıyla sosyal medya uygulamalarını kullandıklarını da ayrıca dile getirmişlerdir:

“Uygulamaları kullanıyorum çünkü Suriye’de yakınlarım var, orada yaşıyorlar ve onlarla haberleşiyoruz. Ayrıca buraya geldim, Toptancı Halinde çalışıyorum. İş grubumuz var orada birbirimizle haberleşiyoruz iş için.” (K16)

“Savaştan dolayı buraya geldik. Yakınlarımdan çoğu Suriye’de kaldılar. Uygulamalar sayesinde haberleşiyoruz. İş için haberleşirken de iyi oluyor bana.” (K14)

“Suriye’de kalan kardeşlerimle, ailemle haberleşiyoruz iyi oluyor iş için de iletişim kuruyorum.” (K19)

Öğrenimine devam eden ve sosyal medyayı daha çok araştırma, bilgi edinme ve eğlence maksatlı kullanan bir kadın katılımcı ise sosyal medya kullanım pratiklerini anlatırken şu ifadeleri kullanmıştır:

“Öğrenciyim, okuluma devam ediyorum. Uygulamalar sayesinde araştırmalar yapıyorum ödevlerim için. Eğlence olsun diye arkadaşlık ilişkileri kurabiliyorum bazen sosyal medyada. Gün içinde ailem ve arkadaşlarımla haberleşiyoruz her ihtiyacımı karşılıyor uygulamalar.” (K3)

Hal Kompleksinde paketlemede çalışan 3 kadın katılımcı ise sosyal medya kullanım amaçlarına ilişkin şunları dile getirmiştir:

“Görüyorsunuz halde çalışıyoruz, çok fazla vaktim olmasa da mola saatlerinde müzik açıp dinliyorum bazen hoşuma gidiyor. Ailemi arıyorum, eşim rahatsız, çalışmıyor onu arıyorum, çocuklarımdan haber alıyorum.” (K1)

“Kız kardeşimle burada paketleme yapıyoruz. Molalarımız kısa. Elimize doğru düzgün alamıyoruz telefonu anca ‘alo’ diyoruz çok oyalanma yok telefonla. Eve geçince Suriye’deki erkek kardeşlerimle ve eşleriyle görüşüyorum.” (K4)

“Akrabalarla birlikte halde çalışıyoruz. Gün içinde çok fazla telefonla uğraşmıyorum. Eve geçince videolar izliyorum. Annem, abilerim Suriye’de kaldı onlarla görüşüyoruz.” (K10)

Ev hanımı olan kadın katılımcı ise sosyal medya kullanım amaçlarına ilişkin şunları dile getirmiştir:

“Baba, anne, abiler ve kardeşim Suriye’de. Onlarla sürekli görüşüyoruz uygulamalar sayesinde. Bazen de eğlence maksatlı bakıyorum komik videolara. ” (K7)

TÜİK verilerine göre Türkiye’de: “Bireylerin en fazla kullandıkları sosyal medya ve mesajlaşma uygulamaları %84,9 ile WhatsApp, %69,0 ile YouTube ve %61,4 ile Instagram oldu. En fazla kullanılan sosyal medya ve mesajlaşma uygulamaları cinsiyete göre incelendiğinde; erkeklerin en fazla %88,7 ile WhatsApp, %72,6 ile YouTube ve %63,5 ile Instagram uygulamalarını, kadınların %81,1 ile WhatsApp, %65,4 ile YouTube ve %59,3 ile Instagram uygulamalarını kullandığı gözlemlendi.” (TÜİK, 2023). Bu araştırmaya katılan göçmen bireylere yöneltilen bir diğer soru: “Hangi sosyal medya uygulamalarını kullanıyorsunuz?” sorusudur. Bu soru için verilen cevaplar analiz edilmiştir.

Suriyeli göçmen bireylerin en sık kullandıkları sosyal medya uygulamaları incelendiğinde ise sırasıyla WhatsApp, Facebook, Instagram, Youtube, TikTok ve Twitter uygulamalarının kullanıldığı görülmüştür. Verilen cevaplara istinaden WhatsApp uygulamasının hem en sık kullanılan hem de en sık haber alınan sosyal medya kaynağı olduğu söylenebilir. Araştırmaya dahil olan tüm katılımcılar, WhatsApp uygulamasını kullandıklarını belirtmiştir. Aynı zamanda sosyal medyanın öncülerinden biri olarak karşımıza çıkan ve en çok kullanılan platformları listesinde birinci sırada yer alan Facebook’un da iletişim ortamlarında vazgeçilmez bir uygulama olduğu görülmüştür. Bu noktada Facebook 14 kişi tarafından (K2, K3, K5, K8, K11, K12, K13, K14, K15, K16, K17, K18, K19, K20) aktif

olarak kullanılmaktadır. Facebook'un ardından Instagram'ın 12 katılımcı (K2, K3, K6, K7, K9, K11, K12, K14, K15, K17, K19, K20) tarafından kullanıldığı görülmüştür. Aynı zamanda Youtube uygulamasının ise 11 kişi (K1, K2, K3, K5, K6, K8, K9, K10, K11, K12, K20) tarafından kullanıldığı bilinmektedir. TikTok uygulamasını kullanan katılımcı sayısı (K2, K3, K5, K6, K8, K11, K15, K16, K20) 9'dur. Dünya çapındaki önemli mikroblog sitesi olan Twitter'ın ise 2 katılımcı (K14 ve K20) tarafından kullanıldığı tespit edilmiştir.

En aktif olduğunuz sosyal medya uygulaması hangisidir? sorusuna yönelik olarak yalnızca 2 katılımcı (K20 ve K6) özellikle en aktif oldukları uygulamanın "TikTok" olduğunu belirtmiştir. Diğer katılımcı bireyler ise en aktif kullandıkları uygulamanın "WhatsApp" uygulaması olduğunu dile getirmişlerdir.

Sosyal medya uygulamalarında dahil olduğunuz gruplar (Facebook, WhatsApp grubu vs.) var mı? Eğer var ise sosyal medya uygulamalarında dahil olduğunuz gruplar hangi amaçlara hizmet etmektedir ve grup içerisinde gündeme getirilen konular genel olarak nelerdir? sorularına ilişkin göçmen bireylerden K11, K19, K1, K4, K12 "hayır, yok." cevabını vermiştir. Genellikle katılımcı bireyler aileleriyle ve yakınlarıyla iletişimde kalabilmek adına WhatsApp gruplarının olduklarını dile getirmişlerdir. Bu hususta katılımcıların soruya verdikleri yanıtlar aşağıda sıralanmıştır:

"Kardeşler ile konuşmak için ortak WhatsApp grubu kurduk. Görüntülü konuşuyoruz. Her akşam ne yapıyorsunuz, nasılsınız gibi gündelik konuşmalar için kurduk grubu." (K2)

"Bizim aile grubumuz var WhatsApp'tan kız kardeşlerimle, annemle görüşüyoruz oradan." (K5)

"WhatsApp grubumuz var, akrabalar var grupta. Babam, kardeşler, amcalar var. Hep birlikte görüşüyoruz, konuşuyoruz." (K6)

"Aile grubumuz var WhatsApp uygulamasında. Anne, baba, kardeşler Suriye'de. 7 abim orada kaldı onlarla günlük olarak konuşuyoruz." (K7)

"Ailem Suriye'de. Anne ve babamı kaybettik. Kardeşlerle görüşmek için aile grubu oluşturduk WhatsApp'tan." (K8)

"Aile grubumuz var Suriye'de kalan yakınlarımızla oluşturduğumuz. Grupta genel, gündelik şeyler konuşuyoruz." (K18)

"Annem ve abilerimle kurduğumuz aile grubumuz var WhatsApp'ta. Oradan akşamları hep birlikte görüşüyoruz. Günlük konuşmalar yapıyoruz." (K10)

"Aile grubumuz var, Suriye'de kalan yakınlarımızla görüşme yapıyoruz toplu olarak." (K13)

"3 kardeş aile grubu kurmuşuz WhatsApp'ta her gün görüşüyoruz çok iyi oldu böyle toplu görüşme yapıyoruz." (K16)

“Anne, baba ve kardeşlerle birlikte grup kurduk. Oradan haberleşiyoruz, görüntülü görüşüyoruz, hasret gideriyoruz.” (K17)

Dünya çapında popülerliğini devam ettiren Facebook uygulaması kullanıcılarına sürekli iletişim kurabilme, güncel olayları takip edebilme ve herhangi bir konu hakkında paylaşım yapabilme gibi özellikleri bünyesinde barındırmaktadır. Bu noktada Facebook grubuna dahil olan K14, şunları dile getirmiştir:

“Dahil olduğum Facebook grubu var aslında. Adı ‘Suriye Cumhuriyeti.’ Grup daha çok alışveriş ve ticaret için kurulmuş bir sayfa. Bazen ona göz gezdiriyorum. Çok aktif değilim grupta açıkçası. Bir de iş grubum var. O çok iyi oluyor bana.” (K14)

K14, Facebook grubuna dahil olmasının yanında bir de WhatsApp uygulamasında da bir iş grubunun olduğunu dile getirmiştir. K9, K15 ve K20 de WhatsApp’ta aile grubunun haricinde iş ile alakalı konuların konuşulduğu iş gruplarının olduğunu ayrıca belirtmişlerdir:

“Benim aile grubum ve iş grubum var. İş grubumdan işle alakalı durumları konuşuyoruz. Aile grubuyla da kardeşlerle WhatsApp’tan görüntülü konuşuyoruz.” (K9)

“Bir iş grubum var işle alakalı konuları konuştuğumuz bir de kardeş grubumuz var evdeyken görüşüyoruz.” (K15)

“El Beyt Barkawin Klanı diye WhatsApp grubumuz var Suriyeli arkadaşlarla kurduğumuz. Sıkıntı varsa ya da yardımlaşma, dayanışma amaçlı haberleşmek için böyle bir grup oluşturduk. Bi de işle alakalı WhatsApp grubum var. Başka da yok.” (K20)

Öğrenimine devam etmekte olan K3, ise eğitim amaçlı okul grubu oluşturduklarını bilhassa dile getirmiştir:

“Bizim okul grubumuz var arkadaşlarla. Yani daha çok eğitim amaçlı, bilgi alışverişi yaptığımız bir grup oluşturduk. Derslerimiz için çok faydalı bir grup oldu. Okula gitmediğimde hemen dersle alakalı bilgi alıyorum arkadaşlardan.” (K3)

Katılımcıların sosyal medyada vakit geçirme durumları da araştırmada cevap aranan bir başka husustur. Bu kapsamda: “Gün içerisinde sosyal medya uygulamalarına ne kadar vakit ayırmaktasınız?” (AS9) sorusuna ilişkin verilen cevapları içeren tablo aşağıdaki gibidir:

Tablo 3.3 Gün içerisinde sosyal medya uygulamalarına ne kadar vakit ayırmaktasınız?

Kategoriler	Katılımcı Sayısı
0-2 saat	11 Kişi
3-4 saat	4 Kişi
5-6 saat	5 Kişi
Toplam: 20 Kişi	

Araştırmaya katılan Suriyeli göçmen bireylerin sosyal medya kullanım alışkanlıkları incelendiğinde, çoğu katılımcı (K1, K2, K3, K4, K5, K7, K10, K12, K13, K18, K19) günde en fazla 2 saat kadar uygulamalarda zaman geçirdiklerini söylemişlerdir. Sosyal medya uygulamalarında 4 katılımcı bireyin (K8, K9, K14, K16) günde 3-4 saat kadar zaman geçirdiği görülmektedir. Bunun yanı sıra 5-6 saat dilimini sosyal medyaya ayıran katılımcı (K6, K17, K15, K11, K20) sayısı 5’dir

Sanal, sosyal mecralarda geçirilen zaman bireylerin istek ve talepleri doğrultusunda şekillenebilmektedir. Bu taleplerin sosyal mecralarda ne derece karşılanabildiği, kullanıcıların bu platformlarda geçirdikleri zamanı da belirleyebilmektedir. Sosyal medya uygulamaları bu anlamda kullanıcılarına güçlü özellikler sunabilmektedir. Böylece kullanıcılar, günlük yaşamlarında sosyal medyayı aktif olarak kullanır hale gelmektedir.

Bu araştırmada da Suriyeli göçmen bireylerin sosyal medya uygulamalarını en az 0-2 saat, en fazla 5-6 saat kullandıkları görülmektedir. Bu noktada aile ile iletişim kurma, eski sosyal çevre ile etkileşimde kalma ya da yeni sosyal çevre edinme, iş veya haber takibi yapma gibi hususlarda sosyal medya araçlarından destek alındığını söylemek mümkündür. Bunun yanı sıra göç sonucu oluşan yalnız kalma ve yeni çevreye adaptasyon sürecinde bir destek mekanizması olarak sosyal medya platformlarını vakit geçirme ya da eğlenme amacı ile de kullanabildikleri görülmektedir. Dolayısıyla sebep her ne olursa olsun sosyal medya uygulamalarının bireylerin gündelik yaşamlarında az veya çok bir zaman aralığını kapsadığı anlaşılmaktadır.

3.3. Göç Sürecinde İlişkiler Ağı ve Sosyal Medya Üzerine

Araştırmanın bu kısmında Antalya Güneş Mahallesi’nde yaşayan Suriyeli göçmen bireylerin göç sürecinde oluşturdukları ilişkiler ağı ve sosyal medya uygulamaları ile ilgili görüşlerini tespit etmek için yapılan yarı yapılandırılmış görüşme sorularına ilişkin veriler yer almaktadır.

3.3.1. Suriyeli Göçmenler İçin “Göç Olgusu”

Sınırları aşan yapısı ile göç hareketliliği asırlardır insan hayatında var olmaya devam eden bir olgudur. İnsanlık tarihinin hemen hemen her döneminde insanlar, farklı sebeplerle göç sürecini deneyimlemek durumunda kalmıştır. Özcan (2017: 185)’ın göç olgusuna ilişkin yaklaşımına bakıldığında ise: “İnsanlık tarihi kadar eski olan göç kavramından bahsedildiğinde ilk akla gelen, bireylerin veya toplumsal kümelerin coğrafi anlamda geçici ya da kalıcı olarak yer değiştirmeleri anlaşılmaktadır.”

Suriye’de yaşanan iç çatışmalar milyonlarca insanı yerinden ederek komşu ülkelere göç etmeye zorlamıştır. 2011’de Suriye’de yaşanan bu insani kriz neticesinde kitlesel bir göç gerçeğiyle karşı karşıya kalan Türkiye, sığınma talebinde bulunan göçmenlere karşı kayıtsız kalamayıp açık kapı politikasıyla bu sürece dahil olmuştur. Bu hususta Antalya Güneş Mahallesi’nde yaşayan Suriyeli göçmen bireylere: “Kavram olarak ‘göç’ size ne ifade etmektedir?” sorusu yöneltilmiştir. Araştırma sorusuna ilişkin cevaplar aşağıda yer almaktadır:

“Göçle birlikte alıştığımız düzenimiz hepten değişti. Ailecek çok zorlandık. Ülkemizi, düzenimizi bırakıp buralara gelmek kolay olmadı. Ama buradayız işte.” (K1)

“Savaş hepimizi korkuttu. Aklıma ilk gelen şey o oluyor. Göç etmeye mecbur kaldık diyebilirim.” (K2)

“Yani ben çok küçüktüm ama hatırlıyorum yaşananları. Göçe mecbur kaldık, korktuk ailemize bir şey olacak diye. Göç deyince mecburiyet geliyor aklıma açıkçası. Kim yaşamak ister ki böyle bir şeyi.” (K3)

“Göç, deyince aklıma yaşadığımız zorluklar geliyor. Kolay değil yerini yurdunu bırakmak, başka bir yere yerleşmek. Çok zordu hepimiz için. Keşke yaşamasaydık göçü. Keşke yaşanmasaydı savaş.” (K4)

“Mecburiyet geliyor aklıma, yaşadıklarımız çok zor şeylerdi. Allah kimseye yaşatmasın savaşı. Babamı kaybettim. Akrabalarımın birçok kişiyi... Ne söylenir. Büyük oğlumu kaybetmişim ben orada. Ötesi yok, tarifi yok acımın.” (K5)

“Zorunda kalmak... Göç zor, aileden ayrılmak zor. Savaş zor.” (K6)

“Savaş, ayrılık, hasret... Geride kalan sevdiklerim geliyor aklıma. Göç ettik ama işte keyfimizden değil. Öyle gerekti.” (K7)

“Suriye’de savaş var. Biz mecbur kaldık, geldik. Bıraktık Suriye’yi. Savaşın olduğu yerde rahat yok.” (K8)

“Göç bana sevdiklerinden ayrılmayı, akrabalarından ayrı düşmeyi anlatıyor. İnsanın başına her şey gelir ama göç, savaş gelmesin.” (K9)

“Ne diyeyim bilemedim. Suriye’de savaş var, acı var, kayıplar var. Göç zor olmaz mı? İnsanın sevdiklerini bırakması, sevdiklerini kaybetmesi geliyor aklıma.” (K10)

“Mecbur kaldık göç etmeye. Keşke yaşamasaydık savaş. Yoksa ülkemi çok seviyordum. Suriye’deki düzenimi, ailemi bırakıp geldim. Göç deyince iyi bir şey gelmiyor aklıma çok.” (K11)

“Yasaklar çok, savaş bitmiyor, siyasi sebepler bitmiyor. Bütün düzenimizi bırakıp geldim. Göç zor, geldiğin yerde düzen kurmak zor.” (K12)

“Göç yaşadığımız zorluktur, baskıdır. İnsan savaşın olduğu yerde durmak ister mi? Her an birini kaybetme korkusu çok zor. Allah hepimizi korusun. Savaşın olduğu yerde hayat zor. Göç çok çok zor.” (K13)

“Göç bana vatanımı hatırlatır. Çok üzüldük. Bıraktık geldik vatanımızı kolay mı? Ama orada hayat kalmadı. Suriye eski Suriye değil. Göçü mecbur yaşadık” (K14)

“Göç, savaş, bomba, kaos... Kaç kişi vefat etti. Ülkemizin hali ortada. Düzen kalmadı. Hiçbir şey eskisi gibi değil. Geldik Türkiye’ye.” (K15)

“Savaştan dolayı Suriye’de bir şey kalmadı. Hayat kalmadı, huzur kalmadı. Düştük yollara... Ailecek göç ettik, mecbur kaldık.” (K16)

“Ne gelir akla Suriye ve savaş. Göç etmeye mecbur kalmak. Akrabalarımın, anne ve babamdan ayrı kalmak. Çok özleyorum onları.” (K17)

“Vallahi benim aklıma ilk savaş geliyor. Ben savaştan çok korktum. Aileme bir şey olur diye çok korktum. Suriye’de hayat kalmadı, çok zor artık her şey orada. Eski günlerimizi akrabalarımı özleyorum.” (K18)

“Önceden her şey çok güzeldi ülkemizde. Herkesin bir işi, evi, düzeni vardı. Savaş oldu, biz göç etmek zorunda kaldık. Aile var, çocuklar var, korkularımız var. Orada düzen kalmadı. İş gücü kalmadı, çocuklar okula gitmek zorunda. Geldik Türkiye’ye.” (K19)

“Savaş mecbur etti göçe Suriyelileri. Ben de öyle... Mecburiyetten geldim.” (K20)

Görüldüğü üzere, katılımcıların hepsi “Kavram olarak ‘göç’ size ne ifade etmektedir?” sorusuna genellikle benzer cevaplar vermiştir. Katılımcı bireyler Suriye’de yaşamış oldukları savaş ortamını, ülkede yaşanan zorlukları, yasakları, baskıları, sevdiklerini kaybedişlerini, işlerini, düzenlerini kaybedişlerini ve tüm bu sebeplerden dolayı göçe mecbur kalışlarını dile getirmişlerdir.

3.3.2. Suriyeli Göçmenlerin Göç Etme Kararı

Katılımcı bireylere sorulan sorulardan biri de “Antalya’ya göç etme kararınızı ne zaman aldınız, göç süreciniz nasıl gerçekleşti?” şeklindedir. Katılımcı bireylerin soruya ilişkin verdikleri cevaplar aşağıda yer almaktadır. Katılımcılara yöneltilen bu soruya ilişkin verilen cevaplara bakıldığında katılımcıların göç kararları genel olarak savaş dolayısıyla bir mecburiyet çerçevesinde alınmış olup kimi zaman eşle birlikte alınan bir kararken kimi zaman da aile bireyleri ile alınan bir karar olarak görülmektedir. Genel olarak ülkenin içinde bulunduğu durumlar, savaşın devam etmesi, ülkelerindeki düzenin eskisi gibi olmayışı şeklindeki etkenler bu hususta katılımcı bireylerin göç kararında etkili olmuş durumlar arasında gösterilebilir. Katılımcıların sorulan soruya yönelik olarak verdikleri cevaplar aşağıda sunulmuştur:

“7 sene önce kararımızı aldık. Bir şeyler düzelir mi diye bekledik ama yok. Her geçen gün kötü oldu durumlar Suriye’de. Kocamla birlikte kararımızı aldık ve Türkiye’ye geldik.” (K1)

“2015’te geldik Türkiye’ye. 9 sene oldu burada yaşıyoruz. Suriye’de eski düzen yok. Baktık hiçbir şey eskisi gibi değil. Ülkemizden gitme kararı aldık. Eşimle çocuklarla buralara kadar geldik.” (K2)

“Savaş çok kötü bir şey. Suriye’de savaştan dolayı evimize bomba düşmüştü. Ben küçüktüm ama yine de hatırlıyorum. Ailem hala olayın etkisinde anlatıyorlar bazen. 5 sene oldu biz Türkiye’deyiz.” (K3)

“8 senedir eşimle, çocuklarla ve kız kardeşimle buralara kadar geldik savaştan dolayı. Suriye’de duramazdık artık. Çok kötüleşti her yeri, eskiden çok güzeldi, huzurluyduk orada.” (K4)

“Biz ailecek 4 sene Gaziantep’te kaldık. Çadırkentten geliyoruz. Orada çalışma durumumuz olamadığından, iş bulamadığımızdan Antalya’ya gelme kararı aldık. Antalya’da yaşayalı da 5 sene kadar oldu. Genç oğlanlarım var iş bulamadılar Gaziantep’te.” (K5)

“Önce kocam geldi Antalya’ya. Sonra beni çağırdı. Ben geleli 3 sene oldu. Burada evlendik.” (K6)

“Eşim daha öncesinde geldi. Eşim Antalya’ya geleli 7 sene kadar oldu. Ben ondan 2 sene sonra gittim. 5 senedir buradayım eşimle birlikte.” (K7)

“Eşim 2014’te Türkiye’ye geldi. İş buldu, düzen kurmaya çalıştı. Ondan sonra ben geldim. Ben buraya geleli de 8 sene olmuştur.” (K8)

“Kararı ailemle aldık buraya gelmek için. Savaştan dolayı geldik. Ben 18 yaşındaydım Türkiye’ye geldiğimde. 8 sene olmuş.” (K9)

“9 sene oldu geleli. Annem, abilerim orada kaldı. Eşim ve çocuklarla geldik biz Antalya’ya. Çocuklar okula gidemiyordu. Savaş bitmiyordu. Mecburen bir şeyler yapmamız lazımdı. Biz de buraya gelme kararı aldık.” (K10)

“Ben 3 senedir Antalya’dayım. 22 yaşında geldim buraya. Suriye’de iş yok. Her şey zor, yaşamak bile zor.” (K11)

“5 sene önce geldim ben. Tek başıma geldim. Ailem Suriye’de kaldı. Ben kendi başıma karar aldım. Bir yere gitme planım vardı. Aklıma Antalya düştü. Kısmet geldi, rastgele geldim buraya.” (K12)

“Esat sıkı. 3 ay hapis yattım ben. Hapis bitti, cezaevinden çıktım hemen Türkiye’ye geldim ailemle, çocuklarla. 4 abim ve annem Suriye’de kaldılar.” (K13)

“Ben savaştan 8 yıl sonra geldim Türkiye’ye. 5 senedir Antalya’dayım. Kendime iş buldum. Abimlerle burada yaşamaya başladım.” (K14)

“2019’da aldım kararımı. Abim çağırdı beni gel buraya işe gir diye. Suriye’de bizim ev gitti. Tuzla buz oldu. Bomba geldi ev gitti. Mecbur kaldım gelmeye. Ev gitti, meslek gitti, hiçbir şey kalmadı.” (K15)

“2015’te direkt Antalya’ya geldik. Hiç başka yere gitmedik. 2 kardeş kaldı Suriye’de. Onlar gelmek istemediler. Aileleri var, çocukları var. Bir şey diyemedim. Ben ailemle karar aldım geldik Antalya’ya.” (K16)

“Ben baktım savaş bitmiyor, imkân kalmadı. Hayat orada çok zorlaştı. Mecbur kaldım artık. Buraya çalışmaya geldim. Anne baba Suriye’de kaldı. Savaştan 4 yıl sonra buraya geldik.” (K17)

“2015’te geldik biz. Savaştan çok korktum. Aileme, çocuklara bir şey olur diye korktum. Kararı ben aldım.” (K18)

“Önce Suriye çok güzeldi. Sonra savaş başladı, durmadı. Savaştan 4 yıl sonra geldik biz buraya. Annem, 4 kardeşim orada kaldı. Burada 3 kardeşim var.” (K19)

“Savaştan sonra bir müddet kaldım ailemin yanında. Baktım iş yok, yapacak bir şey yok. Antalya’ya kadar geldim. 6 senedir abimlerle birlikte yaşıyorum.” (K20)

3.3.3. Suriyeli Göçmenlerin İlişkiler Ağı (Network)

Göç kararı alınırken göçü deneyimleyecek bireyin göç edeceği ülkeyle bağlantı içerisinde olması önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Naghiyeva’nın (2019: 67)’nin da aktarımı ile: “Bireyin sadece göç sürecinde değil göç gerçekleştikten sonra da göç alan ülkede bağlarının olması onun işinde kolaylık sağlar ve böylelikle de bu ilişkiler göçe etkide bulunmuş olmaktadır.” Dolayısıyla eski göçmenler göç ettikleri yerde kendilerine bir altyapı ve bağlam oluşturarak yeni gelecek olan göçmen bireylere rehberlik ederler. Bir başka deyişle bu durumu destekler nitelikte olan ilişkiler ağı teorisi, göç süreci gerçekleşirken öncü göçmenlerin oluşturdukları ağı ifade etmektedir. Herkes nasıl ki sosyal ağlara sahipse göçmen bireyler de bu bağlamda farklı değillerdir. Çeşitli sosyal bağlardan oluşan sosyal ağlar açık olan ilişki gruplarıdır (Bartram vd., 2017: 206).

Katılımcı bireylere çalışma kapsamında konuya yönelik olarak: “Göç sürecinde Antalya’da yaşayan göçmen bireyler ile bağlantınız (network) var mıydı? Eğer varsa bu ilişkiler ağında sosyal medya uygulamalarının etkisi oldu mu? soruları yöneltilmiştir. K12, hariç diğer katılımcıların hepsi sosyal ağlarının varlığından söz etmiştir. K12’nin bu konudaki yanıtı şu şekildedir:

“Ben Antalya’ya tek geldim. Ailemi Suriye’de bırakıp geldim. Tanıdıklarımın her biri başka başka yerlere gittiler. Benim kafamda Antalya vardı. Kısım dedim geldim kafama göre.” (K12)

Genel olarak bakıldığında göçmen bireyler göç kararı aldıkları ülkede akrabalık bağlarına sahiptir. Bu duruma nazaran diğer katılımcı bireylerin soruya dair cevapları ise aşağıda yer almaktadır:

“Akrabalar buradaydı. Onlar bizden önce Antalya’ya gelmişlerdi. Eşime haber verdiler burası iyi siz de gelin diye. Biz de geldik.” (K1)

“İki abim, ablam ve babam bizden önce Antalya’ya gelmişlerdi. Sürekli görüşme halindeydik. Sonra biz de 2015’te eşimle birlikte buraya geldik.” (K2)

“Babamın bir akrabası buraya yerleşmiş. Babamla sürekli telefonda görüşüyorlardı.” (K3)

“Eşimin akrabaları, kardeşleri buradalar. Onlarla sürekli iletişim kurduk. Antalya’da hayat nasıl, geçinebilir miyiz, iş bulabilir miyiz diye. Onlar da gelin, düzen kurarsınız, çocuklar için aileniz için iyi olur dediler ve geldik.” (K4)

“Artık akrabalar burada neredeyse bizden herkes burada. Kız kardeşlerim, erkek kardeşlerim ve aileleri buradaydı. Biz de gidelim dedik. Suriye’de zaten duramadım. Kayıplarım vardı. Oğlum orada vefat etti.” (K5)

“Amca oğlum ve ailesi buradaydı. Onlarla haberleştik ve buraya yerleştik.” (K6)

“Amcam ve ailesi burada yaşamaya başlamıştı. Amcamlarla babam sürekli bağlantıdaydı. Hep telefonlaşırlardı.” (K9)

“Eniştem ve ablam buradaydı. Eşimin tanıdıkları ve erkek kardeşi de burada. Haberleştik ve geldik.” (K10)

“Bağlantımız olmaz mı abilerim buradaydı. Onlarla hep görüşüyorduk.” (K11)

“Abiler, amca oğullarım, bütün akrabalar buraya geldi neredeyse. Onlar burada diye ben de ailemle buraya yerleştim.” (K13)

“Akraba tavsiyeleri üzerine abimler burada düzen kurmaya karar vermişlerdi ben de onlarla geldim. Bizim birçok tanıdıklar, akrabalar burada zaten.” (K14)

“Abim ve ablamlar buradaydı. Onlarla görüşüyorduk hep. Sonra ben de Suriye’den gitme kararı aldım. İş buldum ve abimlerin yanında yaşamaya başladım.” (K15)

“Akrabalarımızın çoğu buradalar. Onlarla birlik içinde olalım, yabancılık çekmeyelim diye buraya yerleştik.” (K16)

“Birkaç akrabamız önceden Antalya’ya gelmişti. Ben baktım bir şeyler değişmiyor Suriye’de, buraya gelme kararı aldım. Akrabalar da beni etkiledi bu süre içinde onlar hep destek oldular, yardımcı oldular.” (K17)

“Akrabalar hep burada. Abiler, erkek kardeşler... Bizden önce gelen birkaç akrabalar da var onlarla hep konuştuk, görüştük durumları. Sonra da geldik işte.” (K18)

“Amca oğullarım buradaydı. Burada iş var, hayat var deyince ben de gelme kararı aldım ailemle birlikte.” (K19)

“İlk abimler geldi. Sonraları beni çağırdılar ben de geldim.” (K20)

Suriyeli göçmen bireyler kimi zaman akraba bağlarını kullanarak kimi zamanda arkadaşlık ilişkilerini kullanarak göç ederken birbirleri ile bağlantıyı sağlamaktadırlar. K7 ve K8, akrabalık bağlarının yanı sıra arkadaşlık bağlarının da süreç içerisinde etkili olduğunu dile getirmiştir:

“Eşimin arkadaşları ve akrabaları Antalya’daydı. Sürekli onlarla görüşüyordu eşim. Sonra karar aldık. Eşim benden önce geldi sonra da ben geldim.” (K7)

“Baktık Suriye’de olmuyor. Önce eşim geldi Antalya’ya, kendine iş buldu. Eşimin arkadaşları, akrabaları yardımcı oldular çok. Sonra da ben geldim.” (K8)

Görüldüğü üzere araştırma sorusuna ilişkin katılımcı bireylerin ifade ettiği üzere göç konusundaki ortak noktaları, Antalya’da sosyal bağlarının oluşu ve böylelikle ilişkiler

ağlarından yararlanarak göç etme kararında bulunmalarındır. Göç kararı alınacak olan ülkedeki sosyal ağların olması bu noktada önem arz etmektedir. Göç deneyimlerini kullanan ve aktaran öncü göçmenler gelecek olan yeni göçmenlerle böylelikle sosyal bir ağ inşa etmişlerdir demek mümkündür.

3.3.4. Suriyeli Göçmenlerin Antalya Güneş Mahallesi’ni Seçme Sebepleri

Suriyeli göçmen bireylerin mesken olarak Antalya’nın Kepez ilçesine bağlı Güneş Mahallesi’ni seçmelerinin birkaç sebebi vardır. Bunların başında göçmen bireylerin bu bölgede oluşturmuş oldukları “sosyal ağlar” gelmektedir. Bu noktada mekânın göçmen bireylere sunmuş olduğu “aidiyet duygusu” onlar için önem arz etmektedir. Göçmen bireylerin sahip oldukları sosyoekonomik statüleri ve ulaşabilecekleri iş imkânı, ucuz mülkiyet ve kaynaklara erişim gibi çeşitli durumların da mekânsal tercihi belirleyen süreçler olduğu görülmektedir (Kolukırık ve Duru, 2020: 320). Bu noktada Aygül (2020: 146)’ün değindiği üzere: “Toptancı halindeki iş gücü piyasasının esnek yapısı, kayıt dışı istihdam alanlarının genişliği, bölge ekonomisinin karakteristik yapısının elverişli olması sosyal ağların daha etkin bir şekilde kullanılmasını mümkün kılmaktadır.” Konum olarak “işe yakınlık” da bu hususta önem arz etmektedir. Bölgenin sahip olduğu “ucuz mülkiyet” yani kiraların fazla olmaması da Suriyeli göçmen bireyler için bölgeyi ayrıca cazip kılmaktadır. Çalışma kapsamında Antalya Güneş Mahallesi’nde yaşayan Suriyeli göçmen bireylere: “Mesken olarak neden Antalya’nın Kepez ilçesine bağlı Güneş Mahallesi’ni seçtiniz?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı bireyler tarafından verilen cevaplar aşağıdaki gibidir:

“Akrabalar burada yaşıyordu. Sonra akrabalarından biri bana halde iş de buldular, evim yakın. Kiralar diğer yerlere göre de daha uygundur.” (K1)

“İki abim, ablam ve babam burada yaşıyordu zaten. Burada kiralar ucuz gelin dediler. Eşim desen halde çalışıyor. Yürüyerek gidip geliyor.” (K2)

“Zaten akrabalarımız bu mahallede. İşe yakınlıktan dolayı da babamlar burayı uygun görmüşler.” (K3)

“Akrabalar vardı burada. Sonra ben kız kardeşimle iş buldum halde. Bir tanıdık vesilesi ile. Kiralar da çok pahalı değil.” (K4)

“Akrabalar burada, herkes burada... Oğlanların işine de yakın bu mahalle. O yüzden buradayız. Başka yerler çok pahalı.” (K5)

“Kocam halde çalışıyor, ben çalışmıyorum. Onun için iyi oldu burada oturmamız. Yakın işine. Amca oğlum ve ailesi zaten buradalar.” (K6)

“Eşimin arkadaşları ve akrabalar vardı mahallede. Daha sonra onlar eşime iş buldular yanlarına aldılar. Birlikte halde çalışıyorlar. Burası eşimin işine de yakın.” (K7)

“Eşimin işi buraya çok yakın. Birkaç akrabası ve arkadaşları bu mahalledeydi. O evi çoktan tutmuştu ucuz diye. Zaten daha sonra ben geldim.” (K8)

“Amcam ve ailesi burada yaşıyordu. Biz de buraya yerleştik ailemle. Halde çalışıyorum, paketleme yapıyorum. Evimiz işe çok yakın.” (K9)

“Eniştem ve ablam burada, eşimin tanıdıkları ve erkek kardeşi de burada. Kiralar uygundu. Ben de halde iş buldum, evime yakın.” (K10)

“Abimler buradaydı, ben sonra geldim onlar kiralar ucuz diye tutmuşlar evi.” (K11)

“Ben tek yaşıyorum. İş yakın evim yakın. Benim kafa rahat. Kiram da çok para değil.” (K12)

“Abiler, amca oğulları buradalar zaten. Aile fertlerim çok kişi olduğu için ev bulmakta önceleri çok zorlandım. 7 çocuk var. O yüzden kimse ev vermek istemedi başka yerde. Amca oğlu buldu bu evi bize. Kirası da uygundu.” (K13)

“Ben sanayide çalışıyorum ama abimlerin işine yakın. Mahallede akrabalar var. Kiralar diğer yerler gibi değil, zorlanmıyoruz o yüzden.” (K14)

“Abimler, ablam ev tutmuşlardı. Bu mahalleyi uygun görmüşler. Ben sonradan onların yanına geldim.” (K15)

“Akrabalar burada. 3 sene Fatih Mahallesi’nde kaldık daha sonra orada yapamadık. Akrabaların yanına geldik. 5 senedir bu mahalledeyiz. Halde iş buldum. Yol derdim yok. Kiralar da uygun.” (K16)

“Önce Fatih Mahallesi’nde kaldım. Evleri yıkmaya başladılar. Baktım olmuyor. Suriyelilerin yoğunlukta olduğu yere gitmek istedim. Akrabalar bu mahalledeydi. Halde de iş buldum, akrabalar yardım etti.” (K17)

“Hem akrabalar burada hem de kiralar uygun. Evi bulmakta çok zorlandım. Arkadaşlar, akrabalar yardımcı oldu bana.” (K18)

“Amca oğlu ve ailesi buradaydı. Burada iş var ev var ucuz dedi. Ben de geldim.” (K19)

“Abimler zaten benden önce bu mahalleye yerleşmişler. Sonra ben onların yanına geldim. İşime yakın olması iyi.” (K20)

3.3.5. Suriyeli Göçmenlerin Göç ve Sosyal Medya Uygulamalarına Bakışı

Göç, insanlığın var oluşundan bu yana cereyan eden bir olgudur. Göç olgusu, gelişen teknolojilerin varlığıyla yeni bir boyut kazanarak milyonlarca insanın sosyal medya uygulamalarıyla tanışmasına olanak sağlamıştır. Bu uygulamalar, kullanıcılarının bilgi edinmesine, iletişim kurmasına, paylaşım yapabilmesine olanak sağlayan önemli bir çevrim içi iletişim aracı halini almıştır. Bu kısımda araştırmaya dahil olan katılımcı bireylere: “Göç ve sosyal medya uygulamalarını bir arada düşündüğünüzde sizin için neyi ifade etmektedir?” sorusu yöneltilmiştir. Verilen cevaplar şu şekildedir:

“Önceden sadece telefonla işimizi hallederdik. Savaştan sonra durum değişti. Sosyal medya hayatımıza girdi. WhatsApp’ı çok kullanmaya başladık. Görüntülü arama, normal aramalar yapılması yönünden çok işe yarıyor. Akrabalarımızdan haber alıyoruz.” (K1)

“Ülkemle ilgili durumları hep takip ederim sosyal medyadan. Durumlar nasıl, savaş var mı yok mu? Buraya geldik evet ama benim kardeşler orada, akrabalarım orada. Onlarla görüşme sağlıyorum uygulamalarla. Yüzlerini bile görebiliyorum. Bu güzel bir şey.” (K2)

“Göçe mecbur kalmak kötü. Ama bu durumu yaşayan çok fazla kişiyiz. Sosyal medya uygulamaları böyle zamanlarda insanların birbirleriyle olan iletişimlerini sağlıyor.” (K3)

“Göçü yaşamak istemezdik. Ama durumlarımız ortada. Başlarda sadece telefon kullanırdık. Bana yeterdi, ‘alo’ derdim işimi hallederdim. Şimdi öyle değil. Sosyal medya iyi oldu bize. Erkek kardeşlerim Suriye’de onlarla görüşüyorum hep sosyal medya aracılığıyla.” (K4)

“Göçten önce uygulamaları kullanmıyordum. Göçten sonra kullanmaya başladım. Bence güzel bir şey uygulamalar. Kız kardeşlerim ve annemle görüşüyoruz.” (K5)

“Ben Suriye’deyken savaştan önce kullanmıyordum uygulamaları. Göçten sonra kullanmaya başladım. Babam, kardeşler, amcalarla WhatsApp grubu kurduk görüşüyoruz oradan. TikTok’ta eğleniyorum, vakit geçiyor.” (K6)

“Savaştan önce sadece telefon yetiyordu. Savaştan sonra uygulamaları kullanmaya başladım. Ailemin çoğu Suriye’de yaşıyor. Aile grubu kurduk uygulamadan. Oradan sürekli görüşüyoruz, haberleşiyoruz.” (K7)

“Göç ettik, eşim önce geldi sonra da ben... Önceleri telefon bize yetiyordu. Zaten savaştan sonra sosyal medya kullanmaya başladık. Suriye’de kardeşlerim kaldı. Onlarla uygulamalar sayesinde görüşüyoruz artık. Görüntülü konuşuyoruz. Bazen de Facebook’a, TikTok’a bakıyorum.” (K8)

“Sosyal medya güzel. Telefon iyi ki var. Savaştan sonra böyle zamanlarda çok olumlu etkisi oldu. Suriye’deki durumlardan hemen haber alabiliyoruz. Birbirimizle görüşebiliyoruz Suriye’de olamasak da.” (K9)

“Göç etmek, ülkeni bırakmak çok zor. Önceden sadece telefonla işimizi hallediyorduk. Şimdi öyle değil savaştan sonra durumlar değişti. Savaştan sonra geride sevdiklerimiz kaldı, göç etmek istemediler. WhatsApp’ta annem ve abilerimle kurduğumuz aile grubumuz var. Görüntülü konuşuyoruz. Haber alıyoruz. İş için bile uygulamalar sayesinde haberleşiyoruz. Bana çok kolaylık sağladı. Hepimize kolaylık sağladı uygulamalar.” (K10)

“Ben 3 senedir kullanıyorum uygulamaları. Savaştan önce telefonum vardı sadece. Ama uygulamalar hayatımıza girince çok yararı oldu bana. Ben buraya gelirken işimi kolaylaştırdı. Abimle sürekli haberleştik.” (K11)

“Savaştan sonra Suriye’de iş ortamı olmayınca buraya gelmek zorunda kaldım. Savaştan birkaç sene sonra uygulamaları kullanmaya başladım. Zaten 12 saat çalışıyorum. Çok fazla uygulamalara vakit ayırmıyorum. WhatsApp benim elim kolum oldu. Oradan işle ilgili haberleşiyoruz. Ailem zaten Suriye’de kaldı, onlarla akşamları görüşüyoruz.” (K12)

“Amca oğlu burada, onunla konuştuk biz geldik. Sürekli iletişim kurduk uygulamalarla. Savaştan önce uygulamalar yoktu. Savaştan önce internet yoktu. Sadece ‘dakika’ vardı. Aslında uygulamalar vardı ama zenginler kullanıyordu. Savaştan sonra biz de kullanmaya başladık artık. İyi de oldu. Türkiye’ye geldik bizim için önemli oldu uygulamalar.” (K13)

“Sosyal medya uygulamalarını kullanmıyorduk, savaştan sonra kullanmaya başladık artık. Göç ettikten sonra kolaylık yarattı hayatımızda. Mesela benim iş grubum var oradan birbirimize konum atabiliyoruz. Gideceğimiz yeri kolay buluyoruz. Onun dışında Suriye’deki akrabalarla görüşüyoruz.” (K14)

“Savaştan sonra sosyal medya kullanmaya başladım. Uygulamalar hayatı kolaylaştırdı tabii ki. Göç ettikten sonra bile Suriye’de kalan kardeşlerimle görüşebiliyorum. Öyle dakikayla falan uğraşmıyoruz. Uygulamalar bu yönden iyi. Artık her yer internet, ulaşılması kolay.” (K15)

“Uygulamalar işimizi kolaylaştırdı. Göç ettik, savaştan kaçtık. 9-10 senedir buradayım. WhatsApp çok işime yaradı. İki kardeş Suriye’de kaldı onlarla iletişim kuruyoruz. Savaştan önce ‘kontör’ vardı ‘alo’ derdik kapatırdık bitmesin diye. Türkiye’ye gelince çok işimize yaradı uygulamalar.” (K16)

“Uygulamaları, iletişim ve haber için kullanıyorum. Savaştan sonra uygulamalara geçtim. Önceden zaten yoktu böyle şeyler, varsa da ben de yoktu. Normal hayatta uygulamalar işimizi kolaylaştırdı. Sevdiklerimizden haber almamızı kolaylaştırdı. Olup bitenleri takip etmemi kolaylaştırdı.” (K17)

“Suriye’deki yakınlarla aile grubu kurduk. Eskiden böyle şeyler yoktu, internet yoktu. Daha zordu her şey, şimdi kolay iletişim kuruyoruz. Kontörden kurtulduk savaştan sonra uygulamaları kullanmaya başladım.” (K18)

“Önceden Suriye’de savaş yoktu, normal telefon vardı, kontrollü bize yetiyordu. Suriye’de önce wifi yoktu. Göç ettikten sonra işime yaramaya başladı uygulamalar. WhatsApp’la görüşmek, konuşmak kolay oluyor.” (K19)

“Savaştan önce dakika kullanıyordum. Sadece dakika ile konuşma yapıyorduk. Böyle imkânlarımız yoktu. Uygulamalar savaştan sonra hayatımıza girmeye başladı. Çok iyi bir şey. Hayatı kolaylaştırdı.” (K20)

Nitekim, 2011 yılında Suriye’de yaşanan iç savaştan dolayı Suriyeli göçmen bireylerin sosyal medya ile olan ilişkileri değerlendirildiğinde Suriye’deki internetle alakalı yaşanan sıkıntılar söz konusudur. “Sansür politikaları, sosyal medyaya erişimden onu kullanım becerilerine kadar genişleyen çok boyutlu dijital eşitsizlikler sorununun politik tarafını yansıtmaktadır” (Sütlüoğlu ve Vesek, 2023: 44). Bu bakımdan katılımcı bireylerin çoğu savaş öncesinde sadece kontör yükleyerek telefon kullandıklarını, wifinin olmayışını ve var olan internetin belli bir kısım tarafından kullanıldığını dile getirmişlerdir.

Adıgüzel ve Hepkon (2023: 63)’un değindiği üzere: “Göç ve göç sonrası deneyimler de zaman içinde gelişen medya teknolojileri ile değişmektedir.” Suriyeli göçmen bireyler bu noktada göç sırasında ve göç ettikten sonra da sosyal medya uygulamalarının hayatlarını kolaylaştırdığından bahsederek memnuniyetlerini dile getirmişlerdir. Ayrıca katılımcı bireyler

için sosyal medya uygulamaları, aile ve yakınları ile sürekli etkileşim halinde olabildikleri bir iletişim aracı olarak işlev görmektedir.

3.3.6. Suriyeli Göçmen Bireylerin Aralarındaki Bağı Yönelik Sosyal Medya Uygulamalarına Bakış

Yeni iletişim ağları neticesinde ortaya çıkan “sosyal medya” zamanla insan hayatında önem arz eden bir niteliğe bürünmüştür. Göç olgusunu deneyimlemiş Suriyeli göçmen bireyler de söz konusu göç sürecini tamamladıktan sonra yakınları ile iletişim kurabilmek amacıyla gittikleri ülkede uygulamalardan faydalanarak etkileşimlerine devam etmişlerdir. Böylelikle göçmen bireyler, aralarındaki iletişimlerini yeni medya iletişim pratiği olan sosyal medya uygulamaları ile daha kolay hale getirmişlerdir. Bu noktada özellikle savaştan sonra gittikleri ülkede sosyal medya uygulamalarına ihtiyaç duyma konusunda sorulan: “Sosyal medya uygulamalarının göçmen bireyler arasındaki bağı kuvvetlendirdiğini düşünüyor musunuz?” sorusuna olumlu yanıtlar vermişlerdir. Bu hususta Suriyeli göçmen bireylere ait ifadeler aşağıda yer almaktadır:

“Kuvvetlendirdi tabii ki. İşte, evde görüşme yapabiliyorum ailemle, çocuklarımla.” (K1)

“Gündemi takip edebiliyoruz, savaş var mı devam ediyor mu ona bakıyorum. Kardeşlerimle aramdaki bağı yardımcı oluyor uygulamalar.” (K2)

“Ailemle WhatsApp’tan haberleşiyoruz gün içinde. Ailem, Suriye’deki yakınları ile görüşme yapıyor. Aralarındaki bağı koparmıyorlar. Benim için ise eğitim amaçlı okul grubumun olması gayet iyi bir şey. Uygulamalar sayesinde arkadaşlarla sürekli iletişim halindeyiz.” (K3)

“Erkek kardeşlerim Suriye’de olmasına rağmen işten eve gelince görüşüyoruz. Uygulamalar bize kolaylık sağladı.” (K4)

“Önceden internet diye bir şey yoktu. Suriye’deki kız kardeşlerim ve annemle hep görüşüyorum. Uygulamalar sayesinde haber alıyorum onlardan.” (K5)

“Suriye’deyken kullanmıyordum uygulamaları. Türkiye’ye geldim, 3 senedir hayatımı kolaylaştırdı uygulamalar. Sevdiklerimle görüşme yapıyorum.” (K6)

“Kontörden iyi uygulamalar. Aile grubumla görüşüyorum. Gün içinde eşimle haberleşiyoruz” (K7)

“Kardeşlerimle görüşüyoruz, onlar Suriye’de kaldı. Uygulamaların faydası oldu hepimize tabi.” (K8)

“Telefon, internet, uygulamalar çok güzel. Akrabalarla hep görüşüyoruz. Etkisi olmaz mı hiç.” (K9)

“Faydası var uygulamaların, zaten sonraları kullanmaya başladım. Ama geçmişe göre daha iyi oldu böyle kolay oldu hayat. WhatsApp’ta annem ve abilerimle görüşüyorum akşamları.” (K10)

“Uygulamalar savaştan sonra çok iş gördü. Aramızdaki bağı güçlendirdi. Birbirimizi arayıp soruyoruz ne kadar uzak da olsak.” (K11)

“Aramızdaki bağı devam ettirdi. Önceden yoktu, zordu iletişim. Şimdi her şey daha kolaylaştı.” (K12)

“Savaştan sonra kullanmaya başladık uygulamaları. Önceden Arapçayı okumasını bilmezdim. WhatsApp, Facebook kullanmaya başladıktan sonra yavaş yavaş okumayı öğrenmeye başladım. Etkisi çok oldu bana.” (K13)

“Savaştan önce sosyal medya yoktu hayatımda. Göç ettikten sonra her şey değişti elimdeki telefon hayat oldu bana. Sevdiklerimle, akrabalarımınla bağı sağladı.” (K14)

“Suriye’den Türkiye’ye göç ederken hayatımı kolaylaştırdı. Abimle sürekli haberleştik. İnternet, WhatsApp benim işimi çok kolaylaştırdı. Suriye’den kardeşlerle görüşüyorum, arkadaşlarımla görüşüyoruz.” (K15)

“Türkiye’ye geldik, ben kullanmaya başladım uygulamaları. Arkadaşlarla, akrabalarla iletişimimizi kolaylaştırdı.” (K16)

“Evet, aramızdaki bağı güçlendirdi. Çok yardımcı oldu uygulamalar göç ederken ve göçten sonra da. Hala ailemle görüşebiliyorum. Haber alıyoruz her şeyden.” (K17)

“Sosyal medya olmasaydı biz biraz zor görüşürdük. Ara sıra haber bakıyorum. Her şeyden herkesten haberim oluyor. Artık internet yok hayat zor.” (K18)

“Tabi tabi kuvvetlendirmez mi hiç. Buraya geldik hep kullanıyoruz uygulamaları. İhtiyaç olunca hemen birbirimizle haberleşiyoruz.” (K19)

“Çok iyi oldu. Her şey telefon olmuş artık. Telefonsuz hayat zor. İnsanlar birbirleri ile konuşuyorlar, hasret gideriyorlar. Geçen telefonum bozuldu. Her şey durdu sanki.” (K20)

Verilen cevaplara göre katılımcılar telefon kullanımı, internet ve sanal, sosyal mecraların insan hayatındaki önemine vurgu yapmışlardır. Bu noktada göçmen bireylerin interneti ve onun sunmuş olduğu fırsatları özellikle göç sonrası daha yoğun bir şekilde deneyimlediğini söylemek mümkündür.

SONUÇ

Göç, asırlardır insanların çeşitli sebeplerden dolayı geçici veya kalıcı olarak bulundukları ülkeden başka ülkelere hareket etmesi olarak tanımlanabilir. Bu noktada göç olayı kimi zaman bireyin isteğine bağlı olarak gerçekleşirken kimi zaman da zorunlu sebeplerden ötürü de gerçekleşebilmektedir. Orta ve uzun vadede insan hayatına etki eden bu süreç, içerisinde pek çok sebebi barındırır. Bir sosyal hareketlilik olan göç, insanlık tarihi kadar eski olmakla birlikte ilk çağlardan beri ortaya çıkan doğal afetler, dini olaylar, savaşlar, çatışmalar, yoksulluk gibi nedenlerle bireylerin bir yerden başka yere gitmesi/taşınması/yer değiştirmesi eylemleridir (Kaypak ve Bimay, 2016: 85).

Türkiye bu bağlamda coğrafi konumundan dolayı göç olgusunu yakından tanıyan ve deneyimleyen bir ülkedir. Nitekim 2011 Suriye iç savaşından dolayı Türkiye, yaşanan göç yoğunluğundan payına düşeni almıştır. Bu durumun nedenleri arasında temel olarak hedef ülke olması ve transit bir ülke konumunda yer almasıdır. Hedef ülkelere gerçekleştirilen bu süreç sosyal, ekonomik, kültürel, toplumsal birçok alanı etkilemekte ve zaman içerisinde çözümlenmesi gereken belli başlı sorunları da beraberinde getirmektedir. Göç süreci, insanlar için sadece bir yerden başka bir yere hareket etmekten ibaret olmamakla birlikte aynı zamanda, devlet ve milletler için iktisadi, siyasi, kültürel, sosyal, hukuki ve idari yönler açısından da değişimlere sebep olan önemli bir olgudur (Uzman, 2018: 7).

Göç olgusu yalnızca fiziki bir yer değiştirme hareketi olarak sınırlandırılmamalıdır. Teknolojik gelişmeler neticesinde küreselleşen dünyada göç, yeniden değerlendirilmesi gereken bir olgudur ve göç olgusunu yaşayan göçmenleri de bu noktada unutmamak gerekir. Zaman ve mekân algısını yeniden inşa eden yeni iletişim teknolojilerindeki gelişmeler sayesinde insanlar, artık etkileşimlerini kolaylıkla sağlayabilmektedir. Teknoloji ile birlikte insan hayatına giren yenilikler, etkileşimlerin artması, bilgi paylaşımı gibi hareketlilikler yadsınamaz bir gerçektir. Artık hızlı ve etkili iletişim süreci “çevrim içi” alanlara taşınmıştır. Sürekli gelişen Web 2.0 teknolojisinin sonucu olan sosyal medya uygulamaları, insan hayatında önemli bir yer edinmeye devam ederken gün geçtikçe etki alanını ve kullanıcı sayısını artırmaktadır. Her yaştan ve her gruptan bireye hitap eden uygulamalar bu noktada göçmen bireyler için de benimsenen, kolaylık yaratan bir bağlam olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal medya uygulamaları bu noktada; maliyetinin düşük olması, kolay ve hızlı erişime olanak sağlanması gibi faktörlerden dolayı göç deneyimini yaşayan göçmen bireyler tarafından ilgi görmekte ve aktif bir şekilde kullanılmaktadır.

Bu araştırmanın da temelini sosyal medya araçlarının göçmen bireylerin yaşamı üzerindeki etkisi ve konumunu anlamak oluşturmaktadır. İnsan hayatının bir parçası haline

gelen sosyal medya uygulamalarının Suriyeli göçmen bireyler açısından önemi anlaşılmaya çalışılmıştır. Sanal, sosyal mecraların 2011 yılında göç sürecini deneyimlemek durumunda kalan Antalya Güneş Mahallesi'nde yaşayan Suriyeli göçmen bireyler için göç süreci ve göç sonrasında önemli bir rolü vardır.

Antalya ili Suriyeli göçmen bireylerin sayıca fazla olduğu bir bölgedir ve Antalya'da yaşayan Suriyeli göçmenlerin çoğu kayıt dışı olarak yaşamlarını sürdürmeye devam etmektedirler. Nitekim akrabalık bağları, ucuz mülkiyet, şehrin iş olanakları ve bölgenin işe yakınlık durumu gibi faktörler Suriyeli göçmen bireylerin Antalya Güneş Mahallesi'nde yoğunlaşmalarına sebep olan etmenler arasındadır. Savaş dolayısı ile Antalya'ya göç etme kararı alan Suriyeli göçmen bireyler, bölgede kayıt dışı istihdam etmeleri dolayısıyla genellikle tarım, sanayi, Hal Kompleksi vb. işler gibi farklı alanlarda niteliksiz ve düşük ücretli işlerde çalışmaktadırlar. Nitekim Suriyeli göçmen bireylerin Antalya ilinde kayıt dışı olarak bulunmaları iş piyasalarında kayıt dışı istihdamın var olmasına zemin hazırlayarak onları piyasada daha tercih edilebilir bir statüye yerleştirmiştir. Bu noktada Antalya'da var olan Suriyeli göçmen emeğine karşın Türk iş piyasasındaki konumları iyileştirilmeli ve konuyla ilgili çalışmalar yapılmalıdır.

Kayıt dışılık durumu göçmen emeğini değersizleştirmekle birlikte göçmen bireylerin toplumla olan uyum süreçlerini de zorlaştırır niteliktedir. Nitekim çoğu göçmen bireylerin düşük eğitim seviyeleri, bulundukları bölge içerisinde mesleki gerilik yaşamaları ve dil yetersizlikleri toplumsal kabullerini zorlaştıran unsurlar arasındadır. Özellikle kadın göçmenlerin dil yetersizlikleri ve kendilerini ifade edemeyişleri alan çalışması süresince gözlemlenmiştir ve çalışmayı oldukça zorlaştırmıştır. Bu gibi sorunlar çerçevesinde Antalya bölgesinin kalıcı çözümler geliştirememesi, Suriyeli göçmen bireylerin hemen hemen her alanda uyum süreçlerini ve bu noktada toplumsal kabullerini zorlaştırmaktadır.

Literatürde göçmen bireylerin sosyal medya kullanımı üzerine birçok çalışma mevcuttur. Bu araştırma neticesinde kayıt dışı olarak Antalya Güneş Mahallesi'nde yaşayan Suriyeli göçmen bireylerin göç öncesi ve göç sonrasında sosyal medya kullanımlarının literatüre katkı sağlaması hedeflenmektedir. Araştırma süresince Antalya Güneş Mahallesi'nde yoğunlaşan göçmen bireylerin göç ve sosyal medya olgusuna özgü bilgiler ve değerlendirmeler ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Araştırma süresince hassas gruplar niteliğindeki göçmen bireyler ile yapılan görüşmelerde etik ilkelere göre hareket edilmiş olup kişisel bilgilerin gizliliği sağlanmıştır.

Araştırmaya katılan 20 göçmen birey ile kendi davetleri üzerine evlerinde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma süresince yapılan gözlemlerde Antalya'nın Güneş

Mahallesi’nde yaşayan Suriyeli göçmen bireylerin genellikle gecekondlu ya da iki katlı bakımsız evlerde ikamet ettikleri ve eşyalarının yeterince olmadığı göze çarpmıştır.

Nitel araştırma yöntemiyle desteklenen ve görüşme tekniği ile gerçekleştirilen bu araştırmada Suriyeli göçmen bireylerin yeni medyayı kullanım ve iletişim pratikleri (1) “Suriyeli Göçmen Bireylerin Sosyo-Demografik Özellikleri”, (2) “Suriyeli Göçmenlerin Sosyal Medya Platformlarını Kullanım Pratikleri” ve (3) “Göç Sürecinde İlişkiler Ağı ve Sosyal Medya Üzerine” başlıklı üç tema üzerinden ele alınmıştır.

Antalya Güneş Mahallesi’nde yapılan bu saha araştırmasında 10’u kadın, 10’u erkek olmak üzere toplam 20 kişi ile görüşmeler yapılmıştır. Katılımcıların sosyodemografik özelliklerine bakıldığında 18-45 yaş aralığında oldukları görülmektedir. Bu durum örneklem olarak Antalya’da yoğunlaşan Suriyeli nüfusun genç yetişkin ve orta yaş aralığında yoğunlaştığının bir göstergesidir. Özellikle göçmenlerin oluşturmuş oldukları sosyal bağlar ve iş imkânlarının bölgede yer alması göç sürecinin nedenlerini etkileyen faktörlerdendir.

Araştırmada dikkat çeken bir diğer nokta kimi Suriyeli göçmen bireylerin ülkelerinde çeşitli meslek gruplarına mensup olması ancak geldikleri ülkede mesleki gerilik yaşamalarıdır. Göçle gelen bireylerin istihdamda yer edinmelerinin zor olması, eğitim ve mesleki durum denkleğinin gidilen ülkede uyuşmaması, göç sonrası göçmen kimliği dolayısıyla dışlanma, damgalanma ya da ötekileştirme durumları ile karşı karşıya kalınması bu durumun sebepleri olarak gösterilebilir. Bunun sonucu olarak da göçmen bireyler göç sonrası iş hayatında farklı meslek kollarında daha düşük ücretlerle çalışmak durumunda kalabilmektedir.

Araştırmada göze çarpan diğer bir nokta 4 kadın katılımcının savaştan önceki mesleki statülerine bakıldığında ev hanımı olmasına karşın göç sonrasında çalışmak durumunda kalmış olmalarıdır. Bu durum kitlesel göç hareketliliğinin kaçınılmaz bir sonucu niteliğindedir. Çünkü göç öncesi yaşam standardı ile göç sonrası yaşam standardının aynı olmaması ve yeni bir yaşam biçimi oluşturabilme sürecinin kolay olmaması, bireyleri daha fazla çalışma hayatına katılmaya yönlendirebilmektedir.

Araştırmada göçmen bireylerin sosyal medya uygulamalarını kullanma durumları ve bu uygulamaların göçmen bireylerin hayatında nasıl bir konumda bulunduğu dair incelemelerde bulunulmuştur. Bu kapsamda göçmen bireylere yöneltilen: “Ne zamandan beri sosyal medya uygulamalarını kullanıyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplar farklılık göstermektedir. Araştırmaya katılan bireylerin hepsi sosyal medya uygulamalarına cep telefonundan erişim sağladıklarını dile getirmişlerdir. Bilgisayar ya da tablet gibi farklı cihaz kullandığını dile getiren katılımcı yoktur. Bu durumda teknolojik cihazlara erişim konusunda

göçmen bireylerin daha az bir kullanım sahip olduğu görülmektedir. Bunda cihazlara erişimin maliyeti, Suriye’de daha önce bu cihazlarla herhangi bir işlem yapılmadığı için cihazlara dair fazla bilgi sahibi olmama ya da kullanmayı tercih etmeme gibi faktörlerin etkili olabileceği söylenebilir.

Katılımcılara yöneltilen: “Hangi amaçlarla sosyal medya kullanıyorsunuz?” sorusuna yönelik olarak göçmen bireyler Suriye’de kalan aile bireyleri ve yakınları ile iletişim kurmada, ülkeleri hakkında genel olarak bilgi edinmede, kimi zaman da eğlence maksatlı zaman geçirmek için sosyal medya uygulamalarını kullandıklarını ayrıca dile getirmişlerdir. Bu noktada altı çizilmesi gereken nokta, katılımcı bireylerden hiçbirinin sosyal medyadan olumsuz bir şekilde bahsetmemiş olmasıdır. Katılımcıların büyük çoğunluğu göç öncesi bu uygulamaları kullanmadıklarını, göç sonrası bu uygulamaları kullanmaya başladıklarını ve bu uygulamalar sayesinde yaşamlarında büyük kolaylıklar elde ettiklerini ifade etmişlerdir. Küreselleşen dünyada bilhassa iletişim ve paylaşım sağlayan bir bağlam olarak kullanılan sosyal medya uygulamaları, farklı amaçlar doğrultusunda göçmen bireyler arasında kullanımı hızla artan bir iletişim araçlarıdır.

Katılımcı bireylerin kullandıkları sosyal medya uygulamaları incelendiğinde; sırayla WhatsApp, Facebook, Instagram, Youtube, TikTok ve Twitter kullandıkları verilerde ifade edilmiştir. Burada özellikle WhatsApp uygulamasının en çok kullanılan sosyal medya uygulaması olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Genel olarak katılımcı bireyler aileleriyle ve yakınlarıyla iletişim kurabilmek için özellikle WhatsApp uygulamasını kullandıklarını ve uygulama içerisinde çoğu göçmen birey aile ve akraba gruplarına dahil olduklarını dile getirmişlerdir. Bunun yanı sıra kimi katılımcılar ise WhatsApp uygulamasında iş gruplarının olduğunu, orada işle alakalı durumlar için iletişim kurduklarını belirtmişlerdir. Buradan da anlaşılabileceği üzere sosyal medya uygulamaları Suriyeli göçmen bireylerin özel yaşantılarında ve iş hayatlarındaki iletişimi kolaylaştırmıştır. Bununla birlikte iletişim kurma, eski sosyal çevre ile etkileşimde kalma yeni sosyal çevre edinme ya da eğlence ve vakit geçirme amaçlı olarak da farklı sosyal medya platformlarında aktif olarak vakit geçirdikleri söylenebilir. Böylece sanal dünyanın imkânlarını farklılıklar ve çeşitlilikler ekseninde değerlendirdikleri görülmektedir.

Katılımcı bireylere sorulan: “Sosyal medya uygulamalarında günlük ortalama kaç saat vakit geçiriyorsunuz?” sorusuna 11 kişi en fazla 2 saat kadar sosyal medya uygulamalarına vakti ayırdığını belirtirken; 4 kişi en fazla 4 saat kadar vakit ayırdığını ve 5 kişi ise en fazla 6 saat kadar uygulamalarda zaman geçirdiğini dile getirmiştir. Kimi göçmen bireyler yoğun iş temposunda çalıştıklarından dolayı sosyal medya uygulamalarında çok fazla vakit

geçiremediklerini belirterek genellikle akşam eve gittiklerinde Suriye'deki yakınları ile sosyal medya aracılığıyla görüşmeler sağladıklarını dile getirmişlerdir. Kimi katılımcılar ise gündelik yaşamın akışkan doğasına ayak uydurma sürecinde sosyal medyayı destek mekanizması olarak görüp bu mecralarda fazla zaman geçirebilmektedir. Sanal ortamların bireylere sunduğu özellik ve olanaklar ile bireylerin sanal ortamdan beklenti ve taleplerinin karşılanıp karşılanmaması, uygulamaların kullanım sürelerinde etkili olabilmektedir. Verilen yanıtlar her ne kadar farklılık gösterse de sosyal medya uygulamalarının göçmen bireylerin yaşantılarında ve iletişimde önemli bir yer edindiği görülmektedir.

Katılımcı bireylere yöneltilen: “Kavram olarak göç size neyi ifade etmektedir?” sorusuna ilişkin olarak verilen cevaplarda genellikle ülkelerinde yaşamış oldukları savaşı ortamını, zorlukları, yasakları, baskıları, sevdiklerini kaybedişlerini, işlerini, düzenlerini kaybedişlerini ve tüm bu sebeplerden dolayı göçe mecbur kalışlarını kendilerince ifade etmişlerdir. Günlük hayatta sosyal bir varlık olan insan; aile bağları, komşuluk ilişkileri ve arkadaşlık ilişkileri gibi birden fazla sosyal ağ içinde yerini almaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere göçmen bireyler açısından sosyal bağlar son derece önemlidir. Katılımcıların verdiği cevaplardan hareketle göç öncesi aile, akrabalık ve arkadaşlık bağlarının güçlü olduğu anlaşılmaktadır. Bundan dolayı göç sonrası bu bağların kopmak zorunda olması göçmenleri duygusal anlamda olumsuz etkilemiştir.

“Göç sürecinde Antalya’da yaşayan göçmen bireylerle bağlantınız (ilişkiler ağı) var mıydı? Eğer varsa sosyal medya uygulamalarının süreç içerisinde etkisi oldu mu?” sorularına verilen cevaplar doğrultusunda katılımcı bireylerin, Antalya’ya göç etme kararlarında hemşehrlik bağlarının etkili olduğu ve genel olarak göç sürecine mecbur kaldıkları görülmüştür. Özellikle Antalya Güneş Mahallesi’nde yaşayan Suriyeli göçmenler ev kiralarken sosyal bağlarının etkili olduğunu dile getirmişlerdir. Aynı zamanda kimi Suriyeli göçmen bireyler, mevcut işlerini bulmak için de sosyal bağlardan yararlandıklarını ve bu konuda birbirlerine destek olduklarını ifade etmişlerdir. Nitekim bu gibi durumlar Suriyeli göçmen bireylerin toplumdaki kimlik algısından dolayı zorluk çektikleri konuların başında gelmektedir. Bu bakımdan akraba bağları sayesinde öncü göçmenlerin yardımı ile bu sorunu aşmaya çalışmışlardır. Dolayısı ile göçmen bireyler ihtiyaç duydukları her vakit kurmuş oldukları ilişkiler ağından faydalanmışlardır. Yalnızca bir katılımcı sosyal ağlardan faydalanmadığını ve kendi isteği doğrultusunda Antalya’ya geldiğini belirtmiştir. Nitekim göç sürecini deneyimleyen Suriyeli göçmen bireyler, Antalya’da yaşayan ve onlardan önce gelmiş olan tanıdıkları göçmen bireyler ile iletişim kurma sürecinde sosyal medya uygulamalarını sürekli kullandıklarından da ayrıca bahsetmişlerdir. Bu noktada göçmen bireylerin kurmuş

oldukları sosyal ağlardan yararlanırken sosyal medya uygulamalarının hayatlarını kolaylaştırdığı ve etkileşimlerini artırdığı görülmektedir.

“Göç ve sosyal medya uygulamalarını bir arada düşündüğünüzde size neyi ifade etmektedir?” sorusuna yönelik olarak verilen cevaplara bakıldığında katılımcılar, sosyal medya uygulamalarının göç sürecini kolaylaştırdığını ve iletişimden yana bir sıkıntı yaşamadıklarını, bu uygulamalar sayesinde sürekli sevdikleri ve geride kalan aile fertleri ile iletişim halinde olduklarını dile getirmişlerdir. Katılımcılar, farklı zaman aralıklarında özellikle savaş sırası ve sonrasında göç sürecinde sosyal medya uygulamalarını kullanmaya başladıklarını dile getirmişlerdir. Göçmenlerin çoğu savaş öncesinde sadece akıllı telefon kullanmadıklarını ve sadece kontör yükleyerek telefonla arama yaptıklarını, bulundukları bölgede internetin olmayışını ve var olan internetin belli bir kısım tarafından kullanıldığını dile getirmişlerdir. Burada dijital dünyanın sunduğu imkan ve çeşitliliklere erişimde sosyoekonomik düzeyin belirleyici bir etken olduğu görülmektedir.

Göç etme süreci ve sonrasında Suriyeli göçmenler sosyal medya uygulamaları sayesinde geride kalan aileleri ve sevdikleriyle hızlı ve basit bir şekilde haberleştiklerini belirtmişlerdir. Göçmenler, araştırma süresince bu uygulamaların hayatlarını kolaylaştırdıklarından sürekli olarak bahsetmişlerdir. Ayrıca göçmen bireyler, sosyal medya uygulamalarının göçmenler arasındaki bağı kuvvetlendirdiğine dair ifadelerde bulunmuşlardır.

Araştırma sonuçlarına yönelik olarak genel bir değerlendirme yapıldığında Antalya Güneş Mahallesi’nde yaşayan Suriyeli göçmen bireylerin göç öncesi ve göç sonrasında kişiler arası iletişimlerini kolaylaştırmada sosyal medya uygulamalarının büyük bir etkisi olduğu anlaşılmaktadır. Bir nevi kişiler arasındaki iletişimde köprü görevi üstlenen sosyal medya uygulamaları sunduğu olanaklar sayesinde olumlu etkileri ile Suriyeli göçmen bireylerin hayatlarının bir parçası olmuştur ve olmaya da devam edecektir.

Suriyeli göçmen bireylerin sosyal medya kullanımına ilişkin alan yazında yapılan çalışmaların kısıtlı oluşu bir eksiklik olarak bu araştırmanın başından bu yana kendini göstermiştir. Göç olgusu insan hayatının bir gerçeğidir ve bu gerçeklik artık teknolojik gelişmelerin varlığıyla yeniden değerlendirilmelidir. Bu bakımdan göç, göçmen ve sosyal medya uygulamaları bağlamında akademik çalışmaların yapılmasına ihtiyaç vardır. Bu amaçtan hareketle yola çıkılarak yapılan bu araştırma ışığında Türkiye’nin farklı bölgelerinde yaşayan göçmen bireylere ulaşılarak sosyal medya uygulamalarının göçmenlerin hayatlarındaki yeri, önemi, etkileri ve getirileri üzerine başka araştırmalar da yapılabileceği öngörülmektedir. Bu noktada göçmen bireylerin sosyal medya kullanım pratikleri ve

uygulamalara olan bakış açıları gibi durumlar farklı açılardan ele alınabilir. “Suriyeli Göçmenlerin Yeni Medya İletişim Pratikleri: Antalya Örneği” adlı çalışmamın göç konusuna farklı bir bakış açısı getirerek alan yazına bu alana daha fazla önem kazandıracağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Abadan Unat, N. (2017). *Bitmeyen göç: Konuk işçilikten ulus-ötesi yurttaşlığa*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Acar, E. (2023). 1960-1965 döneminde Türkiye'den Almanya'ya işçi göçleri. *TroyAcademy*, (1)8, 38-69. <https://doi.org/10.31454/troyacademy.121533>
- Adıgüzel, O. H. ve Hepkon, Z. (2023). İki dünya arasında: Türkiye'deki Suriyeli göçmenlerin sosyal medya kullanım eğilimleri, *Etkileşim*, (12), 60-83.
- Ağaç Sucu, S. ve Gündüz, U. (2019). Kitlelerin yeni göç mekânları olarak sosyal medya ve sanal göç ilişkisi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 466-490.
- Akdemir, Ö. (2023). *Türkiye'de dış göç olgusunun Emirdağlı gurbetçiler örneğinde incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Araştırmalar Dergisi, Afyonkarahisar.
- Akay, A. (2016). *Michel Foucault'da iktidar ve direnme odakları*. Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Akpınar, M. E. (2021). TikTok akımlarının sosyal medyadaki eleştirisi: Twitter üzerinden yapılan eleştirilerin incelenmesi. *19 Mayıs Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2).
- Aydoğan, F. ve Kırık, A. M. (2012). Alternatif medya olarak yeni medya. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (18), 58-69.
- Akın, M. H. ve Bozbaş, G. (2020). Suriye'den Türkiye'ye göçün sosyolojik sonuçları: Suriyeli göçmenler üzerine uygulamalı bir saha araştırması. *Liberal Düşünce Dergisi*, 25(97), 47-65. <https://doi.org/10.36484/liberal.692459>
- Akyıldız, İ. E. (2016). Göç teorilerinin karşılaştırmalı analizi. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 35(2), 127-176.
- Alarçın, K. (2019). *Uluslararası göç hareketlerinde Türkiye'nin konumu; uluslararası göç ve iç göçün karşılaşması, kentsel gerilim: Şanlıurfa ve Gaziantep örneği* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Aldamen, Y. (2020). *Sosyal medyanın Ürdün ve Türkiye'de yaşayan Suriyeli mülteciler üzerindeki etkisi* (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Arklan, Ü. ve Kartal, N. Z. (2018). Y kuşağının içerik tüketicisi olarak Youtube kullanımı: Kullanım amaçları, kullanım düzeyleri ve takip edilen içerikler üzerine bir araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(2), 929-965. <https://doi.org/10.19145/e-gifder.443959>
- Arslan, E. A. (2022). Siyasal hayattan örneklerle Türkiye'de yeni medyanın gücü. *19 Mayıs Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(3), 272-281.

- Aydemir, S. ve Şahin, M. C. (2018). Zorunlu-kitlesel göç olgusuna sosyolojik bir yaklaşım: Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar örneği. *Dini Araştırmalar*, 21(53), 121-148.
- Aydın, A. (2022). *Göç olgusu ekseninde mikro sosyal uyum ve aktif vatandaşlık katılımı ilişkisi üzerine bir araştırma: Üzümlü / Erzincan Ahıska Türkleri örneği* (Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Aygül, H. H. (2018). Mültecilerin işgücüne katılımı ve piyasaya dair deneyimleri. H. H. Aygül ve E. Eke (Ed.), *21. yüzyılda uluslararası göç ve mülteciler bir Türkiye perspektifi*. (ss. 179-207). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Aygül, H. H. ve Demir, E. (2020). Türkiye iş gücü piyasasının yeni aktörleri Suriyeli işçiler (Antalya Büyükşehir Belediyesi Toptancı Hal Kompleksi). M. Çakır ve F. Kahraman (Ed.), *Sosyal problemler sosyolojisi: Teoriden uygulamaya sosyal problemler üzerine tartışmalar*. (ss. 128-161). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Babacan, M. E., Haşlak İ. ve Hira İ. (2011), Sosyal medya ve Arap Baharı. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 6(2), 63–91.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AEÜSBED)*, 5(2), 368-388.
- Barta, K. ve Andalıbcı N. (2021). Constructing authenticity on TikTok: Social norms and social support on the “fun” platform. *PACM on Human-Computer Interaction*, 5, CSCW2, Article 430.
- Bartram, D., Poros, M. ve Monforte, P. (2017), *Göç meselesinde temel kavramlar*. (I. A. Tuncay, Çev.) Ankara: Hece Yayınları.
- Başaran, F. (2006). Bir teknolojik yenilik olarak internetin tarihi: Ulusal yenilik sistemi, kamu politikaları ve standartlar. *Kültür ve İletişim*, 9(2), 9-32.
- Bat, Z. B. A. V. M., Vural, Z. B. A. ve Bat, M. (2010). Yeni bir iletişim ortamı olarak sosyal medya: Ege Üniversitesi iletişim fakültesine yönelik bir araştırma. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 5(20), 3348-3382.
- Bayer, H. ve Bulut Özek, M. (2021). Yeni medya eğitimi ve önemi. *Journal of Communication Science Researchs*, 1(2), 127-138.
- Bourdieu, P. (1998) *On television*. New York: New Press.
- Bozdağ, Ç. (2015). Diaspora'dan Türkiye'ye bakış: Almanya'daki Türklerin medya kullanımı üzerine bir inceleme. *Global Media Journal TR Edition*, 6(11), 144-157.
- Braudel, F. (2018). *Akdeniz mekân, tarih, insanlar ve miras*. (N. Erkurt ve A. Derman, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları

- Bucak A. (2024). *Web 2.0 araçlarının sosyal bilgiler dersinde kullanımının öğrencilerin akademik başarı ve dijital okuryazarlık becerilerine etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Nevşehir.
- Bülbül, S. ve Köse, A. (2010). Türkiye’de bölgeler arası iç göç hareketlerinin çok boyutlu ölçekleme yöntemi ile incelenmesi. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 39(1), 75-94.
- Cassar, C. M., Gauci, J.-P. ve Bacchi, A. (2016). *Migrants’ use of social media in Malta*. Retrieved from. Erişim adresi: http://www.pfcmalta.org/uploads/1/2/1/7/12174934/social_media_report_08-2016_-_final.pdf.
- Castells, M. (2008). *Enformasyon çağı: Ekonomi, toplum ve kültür, ağ toplumunun yükselişi*. (E. Kılıç, Çev.) 1, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Castells, M. (2013). *Ağ toplumunun yükselişi*. (E. Kılıç, Çev.) İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Castles, S. ve Miller, M. J. (2008). *Göçler çağı: Modern dünyada uluslararası göç hareketleri*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Cerici, S. (2019). *Sosyal medya-çağlar, ağlar, bağlar*. İstanbul: Onto Yayınları.
- Ceyhun, Y. ve Çağlayan, M. U. (1997). *Bilgi teknolojileri Türkiye için nasıl bir gelecek hazırlamakta*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Chagel, M. ve Gültekin A. A. (2023). Mekân ilişkisinde göçmenlik ve kültürel kodlar: İstanbul örneği. *Göç Dergisi*, 10(1), 119-143.
- Coddington, K. ve Mountz, A. (2014), Countering isolation with the use of technology: How asylum-seeking detainees on islands in the Indian ocean use social media to transcend their confinement. *Journal of the Indian Ocean Region*, 10(1), 97–112.
- Coşar, Ç. (2023). Sosyal medya kullanım pratiklerinin Bourdieu’cu perspektiften incelenmesi: Youtube örneği. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 179-201.
- Coyne, I. T. (1997). Sampling in qualitative research. purposeful and theoretical sampling; merging or clear boundaries? *Journal of Advanced Nursing*, 26(3), 623-630.
- Çabuk G., Öncel S. ve Atamtürk E. (2022). Suriye’den Antalya’ya göç eden ailelerin gelecek arayışı: Fenomenolojik bir çalışma. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, 20.
- Çağlayan, S. (2006). Göç kuramları, göç ve göçmen ilişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (17), 67-91.
- Çalışkan, M. ve Mencik, Y. (2015). Değişen dünyanın yeni yüzü: Sosyal medya. *Akademik Bakış Dergisi Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (50), 254-277.

- Canbey Özgüler, V. (2018). Göç ve uyum politikaları. *GSI Journals Serie B: Advancements in Business and Economics*, 1(1), 1-10.
- Çelik Varol, M. ve Varol, E. (2019). Kavram ve kuramlarıyla Marshall McLuhan'a bakış: Günümüzün egemen medya araçları ekseninde bir değerlendirme. *International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS)*, 5(1), 137-158.
- Çelik, H. (2020). Yeni medyayı Bourdieu açısından okumak. *İstanbul Arel Üniversitesi İletişim Çalışmaları Dergisi*, 8(18), 10-24.
- Çetin, A. ve Uzman, N. (2013). Sığınmacılar çerçevesinde Suriye-Türkiye ilişkilerine bir bakış. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Uluslararası Avrasya Strateji Dergisi*, 1(1), 3-18.
- Çiçekli, B. (2013). *Yabancılar hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Demir, B. ve Çiçekli O. Ö. (2013). *Türkiye koridorunda yasa dışı göçmenler*. Ankara: Karınca Yayınları.
- Demirli, C. ve Kütük, F. Ö. (2010). Anlamsal web (web 3.0) ve ontolojilerine genel bir bakış. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 9(18), 97-108.
- Dilmen, N. E. (2007). Yeni medya kavramı çerçevesinde internet günlükleri-bloglar ve gazeteciliğe yansımaları. *Marmara İletişim Dergisi*, 12(12), 113-122.
- Dumanlı Kürkçü, D. (2015). *Yeni medyanın gençlerin medya alışkanlıkları üzerine etkisi* (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Dündar, M. ve Şahin, E. (2019). Sosyal ağ ve sosyal medya platformları üzerinde yürütülen viral pazarlama faaliyetlerinin tüketici davranışı üzerindeki etkisi: İstanbul ili örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 22(1), 143-160.
- Drammeh, S. (2017). *İtalya'daki Afrikalı düzensiz göçmeler: Gambiyalı düzensiz göçmenlerle ilgili bir vaka çalışması* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara
- Ekici, H. (2022). *Yeni medya içeriklerinin üniversite gençliğinin dini değerleri üzerindeki yansımaları* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi: Ankara.
- Erdoğan, E. ve Semerci P. U. (2021). *Toplumsal araştırma yöntemleri için bir rehber: Gereklilikler, sınırlılıklar ve incelikler*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Ergüven, N. S. ve Özturanlı, B. (2013). Uluslararası Mülteci Hukuku ve Türkiye. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 62, 1007-62. https://doi.org/10.1501/Hukfak_0000001733.
- Everett, L. (1996). A theory of migration. *Demography*, 3(1), 47-57.
- Fansa, M. (2021). Kimim ben? Göçmen, sığınmacı, mülteci, yabancı, vatansız ve geçici koruma: Türkiye'deki Suriyeliler. *Antakiyat*, 4(2), 289-306.

- Field, J. (2006), *Sosyal sermaye*. (B. Bilgen ve B. Şen, Çev.) İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Foucault, M. (2005). *Özne ve iktidar*. (I. Ergüden ve O. Akınhay, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Flick, U. (2015). *Introducing research methodology: A beginner's guide to doing a research project*. New York: Sage.
- Fuchs, C. (2011). An alternative view of privacy on Facebook. *Inf*, 2(4), 140-165.
- Geçer, E. (2018). *Gerçeğin paradoksal yenilgisi*. İstanbul: Okur Kitaplığı.
- Gezer, İ. ve Emsen, Ö. S. (2024). Türkiye'ye yönelik dış göç: Erzurum ili merkezi üzerine bir inceleme. *Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 19(2), 243-266.
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2024). Erişim adresi: <https://www.goc.gov.tr/genel-bilgi48> (erişim tarihi: 01.11.2022).
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2024). Erişim adresi: <https://www.goc.gov.tr/sartli-multeci> (erişim tarihi: 17.07.2024).
- Göker, G. (2017). Dijital heterotopyalar: “Başka” bir bağlamda yeni medya. *Selçuk İletişim*, 9(4), 164-188.
- Göksu, Y. ve Atik, O. (2016), Akdeniz’de düzensiz göçmenlik sorununun günübirlik gezi tekneciliği açısından değerlendirilmesi. Atik O. ve Aktaş, G. (Ed.), *III. Uluslararası Deniz Turizmi Sempozyumu: Girişimcilik ve Yeni Fikirler Bildiriler Kitabı* (ss. 441-457).
- Görgün, M. (2017). Küreselleşme sürecinde göçmen ilişkileri ağının önemi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22, 1317-1327.
- Güllüpnar, F. (2012). Göç olgusunun ekonomi-politiği ve uluslararası göç kuramları üzerine bir değerlendirme. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 53-85.
- Gün, E. ve Tekemen, H. (2021). Akdeniz’de düzensiz göçler ve göçmenler: Terraferma filmi örneği. *Sosyolojik Bağlam Dergisi*, 2(1) 64-76.
- Güreller, M. (2018) *Yeni medyanın kurumsal iletişimde kullanımına yönelik bir inceleme: Yapı kredi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Harlow, S. ve Harp, D. (2012). Collective action on the web. *Information, Communication & Society*, 15(2), 196-216.
- Highfield, T. (2017). *Social media and everyday politics*. New Jersey: John Wiley & Sons.

- Hiremath, B. ve Kenchakkanavar, A. (2016). An alteration of the web 1.0, web 2.0 and web 3.0: A comparative study imperial, *Journal of Interdisciplinary Research*, (2), 705-710.
- Işık, U. (2007). *Medya bağımlılığı teorisi doğrultusunda internet kullanımının etkileri ve internet bağımlılığı* (Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı. (2024). *Geçici koruma*. Erişim adresi: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> (erişim tarihi: 16.07.2024)
- İnce, C. (2019). Göç kuramları ve Suriye göçü üzerine bir değerlendirme. *OPUS International Journal of Society Researches*, 11(18), 2579-2615. <https://doi.org/10.26466/opus.546737>
- Kalleci, D. N. (2021). *İletişimde yeni medya araçlarının sanatsal algılamaya etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Kapan, K. ve Üncel, R. (2020). Gelişen Web teknolojilerinin (Web 1.0- Web 2.0- Web 3.0) Türkiye turizmine etkisi. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 276-289.
- Karaaslan, H. (2022). Geniş Akdeniz Havzası'ndaki başlıca güvenlik tehditleri ve sorunları: Bir çatışma ve rekabet alanı olarak Akdeniz. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 18(2), 258-27.
- Kapoor, M., Somik, V. L., Lundberg, M. ve Zmarak, S. (2004). Location and welfare in cities: Impacts on policy interventions on the urban poor. *World Bank Policy Research Working Paper*. 3318.
- Karakaya, Ş. (2019). Sosyolojik araştırma, yöntem ve tekniklerinin sosyal medya üzerinden kullanımı. *Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (6), 37-56.
- Karakaya H. (2020). Türkiye’de göç süreci ve Suriye göçünün etkileri. *Fırat Üniversitesi. İİBF Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(2).
- Karkın V. ve Yazıcı Ö. (2015). Arap Baharı’nın Suriye’ye yansıması ve Türkiye’ye sığınan mülteciler (Gaziantep örneği). *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 4(12).
- Kaypak, Ş. ve Bimay, M. (2016). Suriye savaşı nedeniyle yaşanan göçün ekonomik ve sosyo kültürel etkileri: Batman örneği. *BÜ Yaşam Bilimleri Dergisi*, 6(1), 85.
- Kerlinger, F. N. ve Lee, H. B. (1999). *Foundations of behavioral research (psy 200 (300) quantitative methods in psychology)*. Wadsworth Publishing.
- Kıran, Ö. (2021). Türkiye’de sosyal medya konulu doktora tezlerinin incelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(3), 1066-1085.

- Kırık, A. M. (2017). Yeni medya aracılığıyla değişen iletişim süreci: Sosyal paylaşım ağlarında gençlerin konumu. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5(1), 231-261.
- Kırık, A. M. (2012). Arap Baharı bağlamında sosyal medya-birey etkileşimi ve toplumsal dönüşüm. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 1(3), 87-98.
- Kivisto, P. (2003). Social spaces, transnational immigrant communities, and the politics of incorporation. *Ethnicities*, 3(1), 5-28.
- Koç Akgül, S., Pazarbaşı, B. ve Birinci, M. (2018). Türkiye'de mülteci krizinde internet ve sosyal medya kullanımı: Suriyeli mültecilerle ilgili web sitelerinin karşılaştırmalı analizi. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, (31), 153-167.
- Koçak, K. A. (2012). Yasemin Devrimi'nden "Arap Baharı"na Tunus. *Yasama Dergisi*, (22), 22-61.
- Kolukırık, S., Aygül, H. H. ve Gün, E. (2020). Mekânsal tercihi etkileyen sosyolojik dinamikler: Lara ve Varsak semtleri üzerine bir araştırma. *Antalya'da Doğa ve Medeniyet*. Konya: Palet Yayınları.
- Kolukırık, S. ve Duru, G. (2020). Türkiye'deki Suriyeli nüfusun sosyal ve mekânsal görünümü: Adana Suriyeliler caddesi örneği. *Akdeniz Beşeri Bilimler Dergisi*, X(1), 319-337.
- Kozak, M. (2020). *Antalya'nın Suriyelileri*. Erişim adresi: <https://www.lidergazete.com/antalya-nin-suriyelileri-h123571.htm> (erişim tarihi: 28.02.2024).
- Kozan, B. (2019). *Küreselleşme bağlamında Türkiye'deki yeni medya uygulamaları* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Kök, S. ve Tekerek, M. (2012). Sokak siyasetinden sosyal ağlara yeni aktivizm: Arap baharı deneyimi. *II. Bölgesel Sorunlar ve Türkiye Sempozyumu*, 59-65.
- Kutay, U. (2017). *Gerçeklik krizi ve belgesel sinema*. İstanbul: Es Yayınları.
- Kuzucanlı G. (2019). *Suriyeli sığınmacıların, toplumsal entegrasyon sürecinde sosyal medya araçlarını kullanım alışkanlıkları: Şanlıurfa örneği* (Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Külcü, Ö. ve Henkoğlu, T. (2014). Sosyal paylaşım ağlarında gizlilik: Facebook incelemesi. *Bilgi Dünyası*, 15(2), 231-252.
- Kwak, H., Lee, C., Park, H. ve Moon, S. (2010). What is Twitter, a social network or a news media? *International World Wide Web Conference Committee (IW3C2)*, North Carolina, USA.

- Lievrouw, L. A. ve Livingstone, S. (2007). The social shaping and consequences of ICTs. *The Handbook of New Media*, London.
- Literat, İ. (2021). Teachers act like we're robots: TikTok as a window into youth experiences of online learning during COVID-19. *AERA Open*, 7(1), 1–15. <https://doi.org/10.1177/2332858421995537>
- Manning, J. (2014.) Sosyal medya, tanımı ve sınıfları. K. Harvey (Ed.), *Sosyal Medya ve Siyaset Ansiklopedisi* (ss. 1158-1162). Bin Meşe, CC: Adaçayı.
- Manovich, L. (2001). *The language of new media*. London, England. The Mit Press Cambridge.
- Mcluhan, M ve Powers, B. R. (2001). *Global köy*. İstanbul: Scala Yayıncılık.
- Naghiyeva L. (2019). Azerbaycan'dan Türkiye'ye göçün sosyal medya üzerinden organizasyonu: Ankara örneği. *Kadim Akademi SBD*, 3(1), 65-78.
- Neuman, W. L. (2012). *Toplumsal araştırma yöntemleri: Nicel ve nitel yaklaşımlar*. İstanbul: Yayın Odası.
- Odman, M. T. (2011). *Vatansızların hukuki durumu ve Türk hukuku*, Adana: Çağ Üniversitesi Yayınları.
- Okay, A. S. (2021). *Gelenekselden dijitalle içeriğin üretimi ve dönüşümü: Dijital habercilik bağlamında bir araştırma* (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ök, F. (2013). *Ortaöğretim öğrencilerinin sosyal medya kullanım alışkanlıkları ve motivasyonları* (Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Öksüz, S. (2019). *Nedenleri ve sonuçları bakımından Türkiye'de düzensiz göç: 2000-2015 yılları arasında bir değerlendirme* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özbadem, Ö. ve Ertan, M. H. (2022). Batı Balkan göçmenlerinin pandemi süreci ile birlikte değişen sosyal medya kullanım alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 4(2).
- Özcan, E. D. E. (2017). Çağdaş göç teorileri üzerine bir değerlendirme. *İş ve Hayat*, 2(4), 183-215.
- Özen, Y. ve Gül, A. (2007). Sosyal ve eğitim bilimleri araştırmalarında evren-örneklem sorunu. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (15), 394-422.
- Öz, M. ve Berber, F. (2010). Mübadele sürecinde sorunlar ve merkezden müdahaleye bir örnek: 1927 Manisa teftişi. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 26, 461-504.

- Özgür Baklacioğlu, N. (2010). *Dış politika ve göç: Yugoslavya'dan Türkiye'ye göçlerde Arnavutlar(1920-1990)*. İstanbul: Derin Yayınları.
- Özkonuk, B. (2019). *Çocukluk sosyolojisi bağlamında çocuk özneler için Youtube ve Youtuber olmak üzerine bir inceleme* (Yüksek Lisans tezi). Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Özmen, S. (2018). *Kültürler arası iletişim ve sosyal medya*. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Ders Kitabı.
- Özyakışır, D. (2013). *Göç (kuram ve bölgesel bir uygulama)*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Pınarbaşı, T. E. ve Astam, F. K. (2020). Haberin dönü(şü)mü: Sosyal medya gazeteciliği pratikleri, *İNİF E- Dergi*, 5(1), 70-87.
- Polat, B., Dilmen, N. E. ve Sütçü, C. S. (2021). Türkiye’de Twitter kullanıcılarının retweet pratikleri üzerine kullanımlar ve doyumlar paradigması ile bir karma araştırma. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 5(2), 112-135.
- Poyraz, E. (2016). Sistem kuranı bağlamında sosyal medyanın iletişim sürecine etkisi. A. Büyükaslan ve A. M. Kınık (Ed.), *Sosyal medya araştırmaları*. Konya: Çizgi Yay.
- Ravenstein, E. G. (1885). The laws of migration. *Journal of the Statistical Society*, 48(2), 167-235.
- Roberts, R. E. (2020). Qualitative interview questions: Guidance for novice researchers. *The Qualitative Report*, 25(9), 3185-3203.
- Rogers, E. (1986). *Communication technology: The new media in society*. New York: Free Publishing.
- Sağlam, S. (2006). Türkiye’de iç göç olgusu ve kentleşme. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, (5), 33-44.
- Sarı, Z. S. (2021). *Suriye iç savaşı bağlamında göç olgusu: aile olmak belgeseli “zeytin ağaçlarının altında” ve “şehrin son sakinleri” örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Sayın, Y., Usanmaz, A. ve Aslangiri, F. (2016). Uluslararası göç olgusu ve yol açtığı etkiler: Suriye göçü örneği, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 18(31), 1-13.
- Sırım, V. ve Harun, D. (2020). Göçün nedenleri ve sosyoekonomik etkileri: Tekirdağ ili odaklı bir inceleme. *Sosyal Bilimler Metinleri*, (1), 79-89.
- Schellewald, A. (2021). Communicative forms on TikTok: Perspectives from digital ethnography. *International Journal of Communication*, (15), 1437–1457.
- Scott, D. M (2010.) *The new rules of marketing and pr*, John Wiley and sons. New Jersey.

- Seidman, I. (2006). *Interviewing as qualitative research: A guide for researchers in education and the social sciences*. New York: Teachers College Press.
- Solim, N. T. (2023). Türk sinemasında mübadele belgeselleri ve yaratıcı bir örnek: Dönüş / the return. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 4-30.
- Stepanova, E. (2011). *The role of information communication technologies in the arab spring*. PONARS Eurasia Policy Memo, No:159.
- Stouffer, S. A. (1940). Intervening opportunities: A theory relating mobility and distance. *American Sociological Review*, 5(6), 845-867.
- Strangelove, M. (2020). Watching youtube. *Studies in Conflict & Terrorism*, Toronto: University of Toronto Press. 1-16. DOI: 10.1080/1057610X.2020.1780027
- Sütlüoğlu, T. ve Veset S. (2023). Suriyelilerin ulusötesi ilişkilerinde ve göç sonrası uyum süreçlerinde sosyal medyanın rolü. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, (39), 35-61.
- Şahin Kütük, B. (2015). Hollanda’da yaşayan Türklerde kimlik ve ulusötesi medya kullanımı. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (22), 203-218.
- Şahinsoy, K. (2017). Kriz yönetimi açısından geleneksel ve sosyal medya. *Aydın Üniversitesi Dergisi*, 9(4), 1-19.
- Şanlıer, Y. (2020). Empowering experiences of digitally mediated flows of information for connected migrants on the move. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 48(8), 1838-1855.
- Taydaş, O. (2018). *Siyasal karar ve katılım sürecinde sosyal medya etkinliği*. Konya: Literatür Yayınları.
- Toksöz, G. (2006). *Uluslararası emek göçü*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları
- Toptan, A. N. (2024) *Suriyeli Üniversite öğrencilerinin sosyal medyayı kullanma pratikleri* (Yüksek Lisans Tezi). Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa.
- Tuğlu, B. (2017). *Ortaokul öğrencilerinin sosyal medyayı kullanım amaçları ve sosyal medya kullanımlarına ilişkin tutumları* (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Turhanoğlu, A. K., Suğur, N., Şavran, G. T. ve Çetin, O. B. (2012). *Sosyolojide araştırma*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Tutgun Ünal, A. ve Deniz, L. (2020). Sosyal medya kuşaklarının sosyal medya kullanım seviyeleri ve tercihleri. *OPUS International Journal of Society Researches*, 15(22), 1289-1319. <https://doi.org/10.26466/opus.626283>

- TÜİK, (2023). *Hanehalkı bilişim teknolojileri (bt) kullanım araştırması*. Erişim adresi: [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2023-49407](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2023-49407) (erişim tarihi: 15.05.2024).
- Tümtaş, S. M. ve Ergun, C. (2016). Göçün toplumsal ve mekânsal yapı üzerindeki etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(4), 1347-1359.
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri. (2019). Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/> (erişim tarihi: 01.11.2022).
- Türk, M. S. (2020). Suriyeli göçmenlerin sosyal medya kullanım pratikleri. *Akademik Bakış*.
- Uçar, F. (2015). Facebook'ta benlik sunumu ve toplumsal cinsiyet rolleri. *Selçuk İletişim*, 9(1), 312-338. <https://doi.org/10.18094/si.90317>
- Uslu A. (2019). *Geçici koruma statüsünde olan Suriyeli yetişkinlere verilen uyum kurslarındaki dil öğretiminde teknolojinin yeri* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uslu Ak, B. (2021). Göç kavramı ve kuramları. *Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi*, 8(72), 1749-1758.
- Uluslararası Göç Örgütü (IOM). (2009). *Göç terimleri sözlüğü*, Erişim adresi: https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf (erişim tarihi: 08.11.2022).
- UNHCR, (2023). *Türkiye'deki mülteciler ve sığınmacılar*. Erişim adresi: <https://www.unhcr.org/tr/turkiyedeki-multeciler-ve-siginmacilar> (erişim tarihi: 27.10.2023).
- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2011) *Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Uzman, N. (2018). *Türkiye'nin mülteci ve muhacir politikaları*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Uzun, K. ve Uluçay, D. M. (2017). İş ortamında WhatsApp kullanımı ve kesintiye uğrama. *Selçuk İletişim Dergisi*, 10(1), 216-231.
- Gül Ünlü, D., Kuş, O. ve Göksu, O. (2020). "Videolarda gerçek hayattaki gibi değilim, rol yapmaktayım": TikTok kullanıcılarının benlik performansları üzerine bir inceleme. *Intermedia International e-Journal*, 7(12), 115-128.
- Veri Kaynağı, (2022). *En çok Twitter kullanıcısı olan ülkeler (2022)*. Erişim adresi: <https://www.verikaynagi.com/grafik/en-cok-twitter-kullanicisi-olan-ulkeler-2022/> (erişim tarihi: 19.09.2023).

- Virilio, P. (2000). *The information bomb*. London and New York: Verso.
- Weimann, G. ve Masri, N. (2020). Research note: spreading hate on TikTok. *Studies in Conflict & Terrorism*, 1-16. DOI: 10.1080/1057610X.2020.1780027
- Weinberg, T (2009). The new community rules: Marketing on the social rules, *O'Reilly Media*, USA.
- Williams, B. A. (2003). The new media environment, internet chatrooms, and public discourse after 9/11. D. K. Thussu ve D. Freedman (Ed.), *War And The Media: Reporting Conflict 24/7*. London: Sage Publications.
- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (2013). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6458.pdf> (erişim tarihi: 15.07.2024)
- Yaşar, İ. H. ve Uğurhan, Y. Z. C. (2021). Haber edinme amaçlı sosyal medya kullanım sıklığının haber paylaşma davranışı üzerindeki rolü: Bir saha çalışması. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 1182-1198. <https://doi.org/10.33206/mjss.779984>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, Y. (2022). *Alternatif gazetecilik platformu olarak Youtube: Cüneyt Özdemir ve Nevşin Mengü Youtube haber kanalları üzerine netnografik bir analiz* (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Yılmaz, Y. F. (2023). Avrupa ve Türk hukuku çerçevesinde geçici koruma statüsündeki sığınmacıların Türkiye'deki sosyal ve siyasal etkileri bağlamında yaşanan geri gönderme ikilemi üzerine değerlendirme. *Uluslararası Ekonomi ve Siyaset Bilimleri Akademik Araştırmalar Dergisi*, 7(18), 17-36. <https://doi.org/10.58202/joecopol.1401747>
- Yücel, Ş. (2023). *Sosyal medya araçlarının üniversite öğrencilerinin tüketim davranışlarına etkisi: Instagram örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.
- Yurdigül, A. Ünal, U. ve Güven, A. (2018). Ahıska Türkleri'nin medya kullanım alışkanlıkları ve kültürel etkileşim süreci üzerine bir araştırma, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(1), 419-437.
- Yüksel, A., Demir, B. ve Uçkun, G. (2016). Ortaokul öğrencilerinin bilgi paylaşımı alanında internetin kullanımına ilişkin tutumlarının incelenmesi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 5(14), 111-134.
- Ziya, O. (2012). Mülteci-göçmen belirsizliğinde iklim mültecileri. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (99), 230-240.

GÖRÜŞME FORMU

Sosyodemografik Özellikler:

“Suriyeli göçmen bireylerin sosyodemografik (yaş, cinsiyet, medeni durum ve eğitim düzeyi) ve ekonomik (mesleki statü) özellikleri nelerdir?”

Cinsiyet:

Yaş:

Meslek:

Medeni Durum:

Eğitim Durumu:

Suriyeli Göçmen Bireylerin Sosyal Medya Kullanım Pratikleri:

- “Ne zamandan beri sosyal medya uygulamalarını kullanmaktasınız?”
- “Sosyal medya uygulamalarına hangi tür cihazdan (bilgisayar, laptop, tablet, akıllı telefon vs.) erişim sağlamaktasınız?”
- “Sosyal medya uygulamalarını genellikle hangi amaçlar doğrultusunda kullanıyorsunuz?”
- “Hangi sosyal medya uygulamalarını kullanıyorsunuz?”
- “En aktif olduğunuz sosyal medya uygulaması hangisidir?”
- “Sosyal medya uygulamalarında dahil olduğunuz gruplar (Facebook, WhatsApp grubu vs.) var mı?”
- “Sosyal medya uygulamalarında dahil olduğunuz gruplar hangi amaçlara hizmet etmektedir ve grup içerisinde gündeme getirilen konular genel olarak nelerdir?”
- “Gün içerisinde sosyal medya uygulamalarına ne kadar vakit ayırmaktasınız?”

Göç Sürecinde İlişkiler Ağı ve Sosyal Medya Üzerine:

- “Kavram olarak ‘göç’ size ne ifade etmektedir?”
- “Antalya’ya göç etme kararınızı ne zaman aldınız, göç süreciniz nasıl gerçekleşti?”
- “Mesken olarak neden Antalya’nın Kepez ilçesine bağlı Güneş Mahallesi’ni seçtiniz?”
- “Göç sürecinde Antalya’da yaşayan göçmen bireyler ile bağlantınız (network) var mıydı? Eğer varsa bu ilişkiler ağını nasıl kurdunuz?”

- “Göç ve sosyal medya uygulamalarını bir arada düşündüğünüzde sizin için neyi ifade etmektedir?”
- “Sosyal medya uygulamalarının göçmen bireyler arasındaki bağı kuvvetlendirdiğini düşünüyor musunuz?”

ÖZGEÇMİŞ**Kişisel Bilgiler**

Soyadı, Adı	Yılmaz, Merve
Uyruğu	T.C
Doğum tarihi ve yeri	
Medeni Hali	
Telefon	
Faks	
E-posta	

Eğitim Derecesi	Okul/Program	Mezuniyet Yılı
Lise	Sarkuysan Lisesi	2008-2012
Üniversite	Akdeniz Üniversitesi/Radyo, Tv ve Sinema	2013-2017
Yüksek Lisans	Akdeniz Üniversite/Akdeniz Göç Araştırmaları	2021-2024

İş Deneyimi, Yıl	Çalıştığı Yer	Görev

Yabancı Dil	İngilizce
-------------	-----------